

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Новае ВКЛ? Ці зноў «выкл»?

Валдас Адамкус пасля сустрэчы зь віцэ-прэзідэнтам ЗША заявіў, што «Літва, Беларусь і Украіна скінучь энэргетычную дамінацыю Масквы». **Старонка 2.** Літва аддасць Беларусь Клайпеду. І гатовая стаць адвакаткай Беларусі ў Эўропе. **Старонка 7.**

Мілінкевіч перахапіў ініцыятыву

Мілінкевіч даў некалькі сыгналаў. Першы — дзяржаўнаму апарату: ён партнёр, гатовы да канструктыўнай працы. Другі —

Захаду: ён здольны аналізаваць сытуацыю, прымаць неардынарныя рашэнні. Трэці — цяпер — Плошчы. Піша Аляксандар Фядута. **Старонка 5.**

А вы падалі б руку Лукашэнку?

Адказваюць дзесячы грамадства і культуры. **Старонка 4.**

Паўстанец, мастак, кампазытар

200 гадоў з дня нараджэння Напалеона Орды. Піша Сяргей Харэўскі. **Старонка 42.**

Адам Глёбус пра Ілью Кармільцава

«Ён не пра Бога пісаў». **Старонка 20.**

Маналёг з Аляксандрам Рарам

Фэльетон Лёліка Ушкіна. **Старонка 47.**

Бурнае шэсьце «Маладога фронту»

Старонка 9.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Новае ВКЛ? Ці зноў «выкл»?

У мінулыя тыдні мы назіралі паскоранае разьвіцьцё падзеяў у Беларусі і вакол Беларусі.

Мілінкевіч двойчы перахапіў палітычную ініцыятыву. Спачатку — ва ўлады. Ён накіраваў Аляксандру Лукашэнку ліст з прапановай выкарыстаць патэнцыял беларускай апазыцыі для ўмацаваньня беларускай незалежнасьці і эканомікі, найперш, для паліпшэньня адносінаў з Захадам (**старонка 3**). Ён зрабіў нешта вельмі простае — прадэманстраваў міжнародную вагу апазыцыі і яе рэалізм.

«Таму вось ужо некалькі дзён дзяржаўная прапаганда нават ня ведае, як адраагаваць. Маўчыць», — адзначае журналістка Сьвятлана Калінкіна.

Зь іншага боку, Мілінкевіч рэзка адмежаваўся ад партыйнай апазыцыі, адмовіўшыся ад удзелу ў Кангрэсе дэмакратычных сілаў. «Скіруйма намаганьні на беларускі Дзень Волі», — заявіў ён. Гэтая заява эфэктна глядзелася на фоне таго, што Мілінкевіч адзіны зь лідэраў апазыцыі наважыўся прыйсьці на валаньцінаўскае шэсьце «Маладога фронту» (**старонка 9**). На інтэрнэт-сайтах актывісты сустрэлі гэты крок Мілінкевіча энтузіязмам.

Эканамічная сытуацыя парывае — інфляцыйны ціск узмацніўся, цэны растуць, эканамічныя чаканьні пагоршыліся, гандлёвыя войны з Расеяй не сычхаюць (**старонка 6**).

У палітычным сэксе працягваецца напаяўдліга. Калі захадзі запалоханьня не падзейнічалі, з шэсьцем моладзі 14 лютага проста зьмірыліся. Маладафронтаўцаў арыштавалі, пасья выпускалі (**старонка 8**), каб ня множыць палітвязьняў. Тут бы ранейшых неак выпускаць, не згубіўшы аблічча. Выпусці іх — а раптам яны зусім страх страцяць? Уся гэтая адліга — гульня на публіку. Пакуль ідэалігічная вэртыкаль і палітычная паліцыя існуюць, ніякіх зьменаў ня можа быць. Але, але, але...

Працягвае рэзка, часам нечакана рэзка, зьмяняцца міжнародны кантэкст. Ніколі адносіны Беларусі й Расеі не былі такімі кепскімі, як сёньня. Ніколі Запад не праўляў такой выразнай — з грашовым эквівалентам (прапановы Эўрасаюзу Лукашэнку і г.д.) — зацікаўленасьці ў Беларусі. Прычым ключом да цікавасьці аказалася тая самая, здавалася, адвечная ахілесова пята Беларусі — энэргарэсурсы.

Расея інтэнсыфікуе — ці, прынамсі, робіць выгляд, што інтэнсыфікуе — будову нафтаправоду ў абыход Беларусі, коштам два мільярды даляраў. Нават не зьбіраецца рамантаваць трубу «Дружбы».

Лукашэнка настойліва правакуе Маскву, каб яна першай разарвала саюзную дамову (**старонка 12**).

Запад, найперш ЗША, дэкліруюць адкрыта падтрымаць праекты аслабленьня залежнасьці Літвы, Беларусі, Украіны ад Расеі. Шляхам інвэстыцый у энэргапачаджэньне, энэргавыпрацоўку і выбудову нафтагазавага Балта-Чарнаморскага калектара. Гэтая тэма ўзьнімаецца на перамовах Чэйні з Адамкусам у Вашынгтоне (**старонка 7**). Адамкус заявіў, што «Літва, Беларусь і Украіна скінуць энэргетычную дамінацыю Масквы». Рыхтуецца візыт Лукашэнкі ў Кіеў. Вярхоўная Рада Украіны прымае пастанову, якая забараняе прыватызацыю газатранспартнай сыстэмы (чыгэй, Расеяй), прычым прымае адзінагалосна, з удзелам рэгіяналаў, камуністаў і аранжавых.

«Літва, Беларусь, Украіна» — гэтая рэпрадукцыя Вялікага Княства Літоўскага.

Эўрапейцы навывперадкі прапануюць Беларусі руку дапамогі для паратунку ад расейскае залежнасьці.

Пуцін, гэты мядзведзь у краме з парцалянаю, здолеў напалохаць нават тых, хто даўно нічога не баяўся, сваімі энэргетычнымі войнамі і прамовамі кшталту мюнхэнскай.

Усе ранейшыя канфлікты Лукашэнкі з Масквой сканчаліся прымірэньнем і вынікаючым працягам рэпрэсіўнай палітыкі ўнутры краіны. Цяпер зьмянілася адна важная акалічнасьць. Не пазыцыя Масквы — пазыцыя Вашынгтона й Брусэлю. Яны, напалоханьня паводзінамі Масквы, гатовыя, здаецца, інвэставаць вялікія грошы ў вывадзеньне Ўсходняй Эўропы з энэргетычнай залежнасьці.

Менавіта гэта ўпершыню за доўгі час робіць палітычны выбар Беларусі няпэўным. РБ сылязам ня верыць. РБ верыць грошам.

Лукашэнка заўжды аддаваў перавагу тым рашэньням, якія вядуць да ўмацаваньня ягонаў улады. Гэта была адзіная канстанта ягонай палітыкі.

З аднаго боку, выпадзеньне Беларусі з плянаў усходнеэўрапейскага калектару, чарговае, словамі Дубаўца, «выкл» за-

мест «ВКЛ», б'е па гэтым праекце, і раней Расея за такіх «перамогі» шчодро плаціла. Зь іншага боку, сёньняшняя Расея не падаецца гатоваю плаціць, элемэнтарна трымаць абяцаньні, а выпадзеньне Беларусі папросту ўзмацняе значэньне Польшчы як лучва ў калектары між Балтыйяй і Ўкраінай, але не нанясе фатальнае шкоды ідэям пэрпэндкулярных энэргетычных камунікацый. Тым часам як Лукашэнка пасья фіналізацыі калектара вакол Беларусі застаецца ў безнадзейнай адзіноце з Масквой.

З другога боку, выбар эканамічнага разрыву з Расеяй непазьбежна прывядзе з часам да пераарыентацыі з Вэнэсуэлаў на Эўропу і неўнікнёнай калісьці зьмены культурнай палітыкі і палітычнай сыстэмы. Нават калі ў кароткатэрміновай пэрспэктыве такі выбар прывёў бы да ўзмацненьня пазыцыі А. Лукашэнкі, ён, на нашу думку, варгы падтрымкі, бо адпавядае доўгатэрміновым інтарэсам Беларусі, і будзе ў сярэднетэрміновай пэрспэктыве каталізаваць працэс ператварэньня Беларусі ў эўрапейскую нацыю.

Сымптомам эканамічнага выбару Лукашэнкі, парадаксальна, стане лёс палітвязьняў.

Такое ўражаньне, што Лукашэнка вагаецца, выбіраючы з аднолькава непрымальна для яго варыянтаў. Яму б хацелася «астыць» і ўвайсьці ў адну раку двойчы. «Вось вам Беларусь. Хочаце, дарма, толькі ня цісьніце нас... А мы ж разьлічвалі, мы ільготы вам давалі пад гэты газправод, меркавалі, што вы нам хоць за транзыт потым заплаціце. Я думаю, нашто я гэта зрабіў. А я ж думаў, што мы свае людзі. Сёньня Беларусь яна фактычна ў складзе Расеі. Больш, чым у складзе Расеі. Таму што тут рускаму чалавеку нашмат лепш, чым у самой Расеі ў многіх месцах», — аплакваў адыходзячую сыстэму Лукашэнка ў гутарцы з Праханавым (які запіс тае гутаркі, падобна, банальна прадаў радыё «Рэха Масквы») (**старонка 12**). Капітуляцыі ў гандлёвых войнах (цукровай, піўной, інвэстыцыйнай) — тыя самыя сыгналы гатоўнасьці адкруціць стрэлкі назад.

Мілінкевіч настойвае, што сёньня адзіная магчымасьць для грамадзтва паўплываць на палітычны выбар — удзел у масавых акцыях, такіх як Дзень Волі (**старонка 5**). «Каб не пражываць выключанае жыцьцё ў выключанай краіне», як пісаў Сяргей Дубавец.

Юлія ДАРАШКЕВІЧ

Мілінкевіч зьвярнуўся зь лістом да Лукашэнкі

«Кіраўніку Рэспублікі Беларусь
А.Р.Лукашэнку

Шаноўны Аляксандар Рыгоравіч,

Мне нялёгка зьвяртацца да Вас, аднак я разумею, што ня маю права не выкарыстаць усіх магчымасьцяў дзеля будучыні нашай Беларусі. Згодны з Вашым меркаваньнем, што стан рэчаў у эканоміцы можа стаць катастрофічным. Гэтага нельга дапусьціць.

Вы ўвесь час падкрэсьліваеце, што асноўнай мэтай вашай палітыкі ёсьць захаваньне сувэрэнітэту краіны і забесьпячэньне дабрабыту народу. Для дэмакратычных сіл гэта таксама галоўная задача.

Спадзяюся, што Вы былі шчырым, калі казалі пра важнасць разьвіцьця добрых адносінаў з Эўропай. Многія беларусы заўважылі Вашае выказваньне пра неабходнасьць другога, эўрапейскага, крыла дзеля нармальнага разьвіцьця Беларусі. Я перакананы, што гэтага можна дасягнуць у найбліжэйшыя тэрміны. Умовы разьвіцьця супрацоўніцтва з аб'яднанай Эўропай добра вядомыя, яны выкладзены ў прапановах кіраўніцтва Эўрасаюзу, скіраваных ураду і народу Беларусі.

Перакананы, што, адстойваючы эўрапейскі выбар для Беларусі, мы робім слушна. Але я таксама перакананы, што працяг канфрантацыі ўнутры краіны ня будзе карысны беларускаму народу. Ведаю, што, нягледзячы на рознагалосьці, можна дасягнуць выніку, калі галоўнай нашай мэтай будзе захаваньне незалежнасьці Беларусі і паляпшэньне жыцьця народу.

Сёньня як ніколі востра паўстала пы-

таньне пра будучыню нашай дзяржавы. Выклікі сучаснага сьвету — энэргетычныя, дэмаграфічныя, экалягічныя, гуманітарныя — наўпрост датычаць і Беларусі. І даць годны адказ гэтым выклікам можа толькі адзіная нацыя, якая ўсьведамляе сваю адказнасьць за будучыя пакаленьні. Дзеля рэальнай ацэнкі сытуацыі і далейшых крокаў на шляху ўмацаваньня дзяржаўнасьці варта прызнаць, што таксама, як два вэктары — эўрапейскі і расейскі — абавязковыя для нашага эканамічнага разьвіцьця, так і ўзгаднёныя падыходаў улады і апазыцыі неабходныя для разьвіцьця грамадзтва.

Беларуская апазыцыя ў цэлым канструктыўная. У яе шэрагах няма радыкальна настроеных груп, якія плянуюць ужыць сілу дзеля зьвяржэньня ўлады. Як бы ні палохалі спэцслужбы ўвесь гэты час мітычнымі беларускімі тэарэтыкамі, іх так і не знайшлі. Народ больш ня верыць казкам пра ўзброеныя заклоты апазыцыі. Наадварот, усе бачаць, што сіла ўжываецца толькі ўладамі — супраць мірных дэманстрантаў, супраць моладзі, жанчын, сталых людзей. Такімі спосабамі можна ўтрымліваць уладу, але дамагчыся паватгі да ўлады немагчыма.

Я таксама не прыхільнік радыкальных сцэнароў. Найбольш прымальным рапэньнем для мяне была б эвалюцыя беларускай сытуацыі ў напрамку дэмакратызацыі палітычнага і грамадзкага жыцьця краіны. Але гэтая эвалюцыя павінна быць гарантаванай і ўстойлівай.

Цягам апошніх выбарчых кампаній я сустракаўся з тысячамі выбарцаў, свае подпісы ў падтрымку дэмакратычных

кандыдатаў паставілі сотні тысяч чалавек. З упэўненасьцю магу сказаць, што мільёны нашых суайчыннікаў падтрымліваюць эўрапейскі выбар, прапанаваны апазыцыяй, і чакаюць дэмакратычных зьменаў у Беларусі. Безь перабольшваньня, за ўсімі намі глядзіць увесь сьвет. Старыя падыходы ўжо не спрацоўваюць.

У беларусаў ёсьць традыцыйны спосаб дапамогі — талака. На мой погляд, прыйшоў час талакі ў імя Беларусі.

Апошнія падзеі вакол нашай краіны сур'ёзна занепакоілі людзей. Іх трывожыць пагроза пагаршэньня матэрыяльнага стану і страты незалежнасьці краіны. І адказнасьць за папярэджаньне гэтага ляжыць на эліце дзяржавы, як ва ўладзе, так і апазыцыі.

Вы самі кажаце, што сёньня на Беларусь накінутая эканамічная пятля, і што без інвэстыцый разьвітых дзяржаваў сьвету, у першую чаргу эўрапейскіх, сытуацыя ня выратаваць. Падчас сустрэчаў з кіраўніцтвам Эўрасаюзу і лідэрамі многіх эўрапейскіх краін я абмяркоўваў пытаньні энэргетычнай бясьпекі Беларусі. Заўсёды выступаў супраць эканамічных санкцый у дачыньні да нашай краіны. Аднак зразумела, што шырокае супрацоўніцтва можа ажыцьцяўляцца толькі з дэмакратычнай Беларуссю, якая трымаецца стандарту эўрапейскай супольнасьці. Наша краіна губляе мільярды эўра бязвыплатнай дапамогі ды інвэстыцый толькі праз адну прычыну — недэмакратычнасьць палітычнай сыстэмы. Аўтарытарная краіна ў Эўропе сёньня паспяхова разьвівацца ня можа.

У розныя часы нацыянальныя эліты такіх краінаў, як Грэцыя, Гішпанія, Партугалія, Славаччына, якія знаходзіліся ў самаізаляцыі, зразумелі неабходнасьць пераменаў, зрабілі выбар на карысьць дэмакратызацыі і тым самым забясьпечылі росквіт сваіх народаў. Я згодны выкарыстаць міжнародны аўтарытэт і кантакты, якія маюць дэмакратычныя сілы, дзеля сумеснага вырашэньня праблемаў, што стаяць перад нашай краінай і патрабуюць неадкладнай рэакцыі.

Аднак гэта немагчыма рабіць, калі ў турмах будуць утрымлівацца мае таварышы, калі будуць працягвацца слававы дзеянні супраць дэмакратычнай моладзі, сьведкамі якіх мы ізноў сталі ў апошнія дні, калі будзе працягвацца ціск на няўрадавыя арганізацыі і партыі, калі будуць працягваць прыцясьняць правы незалежных прафсаюзаў, калі ня будзе

А вы падалі б руку Аляксандру Лукашэнку?

Мілінкевіч працягнуў руку Лукашэнку. «Наша Ніва» запыталася ў дзеячоў культуры і грамадства: а яны гатовыя былі б падаць руку Аляксандру Лукашэнку?

Алесь Бяляцкі, праваабаронца: «Цяжка сказаць адназначна. Напэўна, ёсць выключныя выпадкі, у якіх я згадзіўся б паціснуць яму руку. Калі, напрыклад, гэтае пацісканьне магло б канкрэтна нешта змяніць у нашай краіне. Тады б я зрабіў гэта. Аднак магу сказаць, што гэты чалавек мне абсалютна непрыемны».

Валянцін Акудовіч, філэзаф: «На дадзены момант зрабіць гэта мне было б складана. За гады супрацьстаяння ў маёй ісьце назьбіралася шмат нэгатыву да гэтага чалавека. Ён абражаў і ганьбіў на працягу ўсіх гэтых гадоў тое, што мне было дарагім і каштоўным. Я разумею, што гэта кіраўнік маёй дзяржавы, і я мушу адносіцца да яго менавіта як да кіраўніка, але не магу так зрабіць. Я не выключаю, што мог бы паціснуць Лукашэнку руку пры нейкай афіцыйнай сустрэчы ці прыёме, калі б яна была, але разам з тым я рабіў бы ўсё магчымае, каб такой сустрэчы ў нас не адбылося».

Зьміцер Вайцюшкевіч, музыка: «На разьвітаньне паціснуў бы».

Максім Жбанкоў, культуролог: «Залежыць ад кантэксту. Зараз я наўрад ці гэта зрабіў бы. Але калі б ён адрэагаваў на ліст Мілінкевіча, зрабіў некалькі крокаў нам насустрач, калі б адмовіўся ад манополіі на лёс краіны, я не выключваю такой магчымасьці».

Уладзімер Колас, дырэктар зачыненага Беларускага ліцэю: «Калі б гэта пайшло на карысьць нейкай справы, то, напэўна, паціснуў бы. Аднак ня думаю, што зьявіцца магчымасьць, бо ўсе спробы апазыцый пайсьці на збліжэньне з уладамі марныя».

Пятро Марцаў, выдавец: «Калі гаварыць у прамым кантэксце, то, натуральна, паціснуў бы на якімсьці прыёме. Калі гаварыць пра пераносны сэнс, то паціснуў бы ў тым выпадку, калі б Лукашэнка пайшоў насустрач нам у».

зьменах унутранай і замежнай палітыкі краіны, калі быў бы гатовы пайсьці на трансфармацыю эканомікі. У праціўным выпадку я ня бачу ў гэты сэнсу».

Пятро Садоўскі, пасол Беларусі ў Нямецчыне ў 1992—1994 гг.: «Гэта залежыць ад сытуацыі. Пры сьведках, як элемент пэўнага шоў, не паціснуў бы, нават мог сказаць: «Я побач з табой побач с...ь ня сяду». Увогуле ж лічу, што невітаньне — прыкмета пэўнага комплексу. Трэба шкадаваць сваіх ворагаў і прабачаць ім. Кажу гэта шчыра, хаця не зьўляюся ўзорным хрысьціянінам. Зычу шчасьця нават тым, хто пісаў на мяне даносы. Калі ж канкрэтна, то, як чалавек, старэйшы за Лукашэнку, павінен першы падаваць яму руку. На чужых людзей, як на сваіх блізкіх, нельга трымаць крыўду. За злачынствы ж кожны павінен адказваць перад судом зямным і нябесным».

Алесь Цыркуноў, мастак: «Гэта розьгрыш? Зь якой нагоды я буду паціскаць руку чалавеку, які ганьбіў усе нацыянальныя каштоўнасьці? Дракону не паціскаюць руку».

Святлана Завадзкая: «Не змагла б. Можна быць, гэтыя палітычныя гульні, якія цяпер адбываюцца ў Беларусі, і патрэбныя краіне. Але я як чалавек, які напакутаваўся ад гэтай улады, не зрабіла б гэтага ніколі».

Алесь Разанаў, паэт: «Лукашэнка за час свайго кіраваньня шмат куды заходзіў і шмат адкуль сыходзіў. Мала, каб ён прыйшоў адзначыць Дзень Волі, важна, каб ён увайшоў з намі ў тую самую Волю, у нашу Беларусь. Толькі ў такім выпадку яму можна паціснуць абедзве рукі, бо калі ты паціскаеш толькі адну руку, то ніколі ня ведаеш, што робіць другая».

Апытаў Зьміцер Панкавец

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Як вы ставіцеся да ліста Мілінкевіча Лукашэнку?

Правільна зрабіў Мілінкевіч	264 (72.3%)
Няправільна зрабіў	101 (27.7%)

Усяго прагаласавала: 365

Мілінкевіч зьявнуўся зь лістом да Лукашэнкі

Працяг са старонкі 3.

адноўлена поўнамаштабная дзейнасьць незалежных сродкаў масавай інфармацыі, калі будуць груба парушацца правы чалавека насуперак міжнародным абавязальніцтвам Беларусі.

Неабходна ў найбліжэйшым часе пераадолець раскол у беларускім грамадстве. Лепшай формай для гэтага ёсць дыялёг. І толькі ў выніку дыялёгу апазыцыі

і ўлады і выпрацоўкі супольнай пазыцыі можна разлічваць на перамовы з Эўропай у мэтах разьвіцця эфэктыўнага супрацоўніцтва.

На мой погляд, добрай магчымасьцю для крокаў насустрач адно аднаму магло б стаць сьвяткаваньне дня абвяшчэньня Беларускай Народнай Рэспублікі. Дата 25 сакавіка 1918 г. таксама важная для беларускай незалежнасьці, як і 3 ліпеня 1944 г. Грамадзкасьць Беларусі ўжо вы-

казалася за сумеснае сьвяткаваньне гэтага дня, і я веру, што такое сьвяткаваньне можа стаць адпраўным пунктам для дэманстрацыі пачатку адзінства беларусаў.

У нашых з Вамі сілах знайсці супольнае рашэньне для пераадоленьня супрацьстаяння ў грамадстве дзеля росквіту і разьвіцця роднай Беларусі.

**Аляксандар Мілінкевіч,
кандыдат у прэзідэнты
на выбарах 2006 г., ляўрэат прэміі
Эўрапейскага парлямэнту імя
А.Сахарова «За свабоду думкі».**

Мілінкевіч адмаўляецца ад удзелу ў Кангрэсе

«Я не хачу ўдзельнічаць ва ўнутраных разборках, — патлумачыў А. Мілінкевіч свой няўдзел у будучым Кангрэсе ў адмысловым звароце да дэмакратычнай грамадзкасці Беларусі. — Нам трэба ўсе намаганні скіраваць на падрыхтоўку Дня Волі».

У звароце Аляксандар Мілінкевіч адзначае пазытыўныя вынікі дзейнасці аб'яднанай апазіцыі ў часе прэзідэнцкай кампаніі.

«Я быў пэўны, што пасля выбараў мы працягнем супольную працу ў каалі-

цыі, бо перамагчы можна толькі разам». Аднак кансалідацыі не адбылося, лічыць палітык. Замест арганізацыі супольнай працы некаторыя кіраўнікі партый пачалі змагацца за лідэрства.

Мілінкевіч ня супраць Кангрэсу, але гатовы прыняць удзел у ім пры ўмове, калі там будзе абраны адзіны лідэр з дастатковымі паўнамоцтвамі.

Лідэр дэмакратычных сілаў лічыць неспрымальнай ратацыйную сыстэму лідэрства, кажучы, што гэта ад-

кідвае апазіцыйныя сілы на некалькі гадоў назад у пабудове альтэрнатывы існуючаму рэжыму.

«Я больш не магу заставацца закладнікам такой сітуацыі і не хачу ўдзельнічаць ва ўнутраных разборках. Дэмакратаў шмат у чым справядліва папракаюць у адсутнасці рэальных дзеянняў. Я супраць таго, каб канкурэнцыя паміж лідэрамі партый паглынула ўвесь патэнцыял дэмакратычнай кааліцыі», — цвёрдзіць Мілінкевіч.

Сёння нам трэба ўсе намаганні скіраваць на падрыхтоўку беларускага Дня Волі, рэзюмуе ён.

Сямён Печанко

«Наша Ніва» і «ARCHE» ў Маладэчне

17 лютага, у суботу, а 14-й гадзіне ў Маладэчне адбудзецца сустрэча з рэдактарамі «Нашай Нівы» і часопісу «ARCHE». Прыедуць Валер Булгакаў, Андрэй Скурко, сьпяваюць барды Тацяна Беланагая, Лявон Тышкевіч. Усё, што вы хацелі б даведацца пра нашы выданні і бягучую палітычную сытуацыю, вы зможаце спытацца на сустрэчы.

Сустрэча адбудзецца па адрасе: вул. Чыстая, 26.

Аляксандар Фядута: Мілінкевіч робіцца сапраўдным лідэрам

Мілінкевіч даў некалькі сыгналаў. Першы — дзяржаўнаму апарату: ён партнёр, гатовы да канструктыўнай працы. Другі — Захаду: ён здольны аналізаваць сытуацыю, прымаць неардынарныя рашэнні. Трэці — цяпер — Плошчы. Піша Аляксандар Фядута.

Адбылося заканамернае.

Учораўні «адзіны кандыдат», як карабель, спусцаны паўтара году таму са стапеляў Кангрэсу дэмакратычных сілаў, нарэшце зразумеў, што адзіна магчымае яго прызначэнне — вольнае плаванне. Аляксандар Мілінкевіч адмовіўся ад удзелу ў мерапрыемстве сумнеўнай легітымнасці, безумоўна марным і непатрэбным. Заплянаванае ўскладненне сыстэмы прыняцця палітычных рашэнняў, ператварэнне таго, хто яшчэ нядаўна быў сымбалам усяго дэмакратычнага руху, у вартую жалю марыянтку групы менскіх палітычных тусоўшчыкаў — вось адзіна магчымы вынік будучага форуму.

Удзел Мілінкевіча ў Кангрэсе прывёў бы да легітымнацыі Кангрэсу ў вачах Захаду і адначасова зьвёў бы яго самога назаўсёды зь беларускай палітычнае сцэны. Як сыходзілі іншыя яе акторы,

якія сталі закладнікамі партыйнага статусу ці ягонай адсутнасці, часам нават больш яркія, але пазбаўленыя мужнасці й рашучасці.

Крок, зроблены Мілінкевічам, — крок рашучага чалавека. Чалавека, які нарэшце зразумеў, што прафэсійная палітыка — гэта не бюракратычная працэдура.

Да гэтага часу такія крокі дазвалялі сабе тры чалавекі.

Адзін з іх стаў прэзідэнтам Беларусі.

Другі зьнік бязь звестак.

Трэці знаходзіцца ў турме.

Мілінкевіч за апошні час даў некалькі сыгналаў. Першы — дзяржаўнаму апарату: ён, магчыма, і будзе партнёрам, падрыхтаваным да канструктыўнай працы. Другі — Захаду: ён здольны аналізаваць сытуацыю, прымаць неардынарныя рашэнні. Трэці даў — цяпер — Плошчы. Той Плошчы, якая год таму арганізавалася сама па сабе,

безь ягоных высілкаў, хоць і па яго закліку. Той Плошчы, якая за год не пабачыла ў ім адзінага лідэра, але захавала вернасць яму як штандару. Той Плошчы, якой ён быў патрэбны.

Бо ён болей нікому ня быў патрэбны.

Каму? Партайгеносэ, якія звывкліся болей займацца інтрыгамі, чым палітыкай? Ён ім замінаў.

Але ж да нядаўняга часу яны былі ўпэўненыя, што менавіта яны яго стварылі, зьялілі ў Кангрэсе з таго, што трапіла пад руку? Што ён ім абавязаны ўсім? Што бязь іх ён — ніхто?

Быў бы — ніхто. Калі б пагадзіўся гуляць па чужых правілах, у чужую, а не ва ўласную гульню.

І разам зь Мілінкевічам сышла б са сцэны Плошча.

Цяпер яна мае свой рух — Рух «За свабоду», — на чале якога знаходзіцца Аляксандар Мілінкевіч. У яго могуць

уступіць сябры ўсіх партый.

Гэта датычыцца ўсіх партыяў — акрамя адной. Я маю на ўвазе сацыял-дэмакратаў. Несумленна было б адмовіцца быць чальцом у партыі, лідэр якой знаходзіцца за кратамі за палітычную дзейнасць. Аляксандар Казулін — той лідэр, які мусіць застацца другім палітычным апанэнтам улады. А калі яны зь Мілінкевічам аабодва апынуцца на волі — яны як-небудзь дамовяцца. Ці не дамовяцца. Але мы атрымаем двух моцных лідэраў на чале двух моцных палітычных структур — правай, на чале зь Мілінкевічам, і левай, на чале зь Казуліным.

У нас таксама павінен быць выбар.

Але ў Мілінкевіча няма выбару. Карабель, спусцаны з стапеляў, можа альбо ісьці ў мора, альбо гісьці на беразе.

Спадарожнага ветру Аляксандару Мілінкевічу!

Урад абяцае лібэралізацыю эканомікі

Гэта можа быць падрыхтоўка да вырашэння праблемаў на буйных заводах.

На высокім узроўні гучаць запэўніванні пра падтрымку прыватнага бізнэсу і гатоўнасць да прыходу замежнага капіталу.

Паседжаньне Савету міністраў 6 лютага ад вынікаў мінулага году хутка перайшло да задачай на год бягучы, піша газэта «Белорусы и рынок». Перад урадам стаіць супярэчлівая задача, мяркуе тыднёвік, — каб прыстасаваць эканоміку да новых цэнавых умоваў, неабходна распрацаваць захавы па абароне насельніцтва, мінімізацыі стратаў бюджэту, падтрымцы рэальнага сэктару эканомікі. У цэлым праблему будучы вырашаць адміністрацыйнымі спосабамі: рост цэнаў на прыродны газ і тарыфаў на электра- і цешлаэнэргію для

стратэгічных прамысловых прадпрыемстваў будзе стрымлівацца. Некаторыя прадпрыемствы канцэрну «Белнафтахім» атрымаюць ільготы ў выглядзе таннейшых цэнаў на энэргарэсурсы, а ў цэлым канцэрн пазбавіцца ад абавязку субсыдаваць сельскую гаспадарку. Апошняя, да ўсяго, пазбавіцца льготы пры закупцы нафтапрадуктаў.

Нівэляваць страты ад новых коштаў на газ і ўвядзеньня мытаў на нафты ўрад мяркуе таксама за кошт прыватызацыі некаторых прадпрыемстваў нафтахіміі. Галоўнае, каб інвэстар валодаў дастатковымі фінансавымі рэсурсамі для мадэрнізацыі, сыравіннымі рэсурсамі для загрузкі гэтых прадпрыемстваў і

рынкамі збыту, кажа віцэ-прэм'ер Уладзімер Сямашка. Пры гэтым дзяржава гатовая прапанаваць да 70% акцыяў, адмовіўшыся ад кантрольнага пакету.

Прэм'ер Сідорскі ў сваю чаргу загадаў Міністэрству фінансаў прыцягнуць 1,5 мільярды даляраў замежных крэдытаў. Задача малавыканальная, улічваючы той факт, што зь мінулагагоднім заданнем (990 мільёнаў даляраў) Міністэрства фінансаў ня справілася. Аднак міністар фінансаў Мікалай Корбут аптымістычна абяцае, што праз пяць год беларускую эканоміку будзе не пазнаць дзякуючы прытоку замежных інвэстыцыяў.

Для гэтага нашу эканоміку давядзецца перабудаваць,

скараціць выдаткі і, магчыма, перагледзець інвэстыцыйную палітыку, тлумачыць М. Корбут.

Выклікае цікавасьць усплёск клопату з боку ўраду да прадстаўнікоў прыватнага бізнэсу. Прэм'ер Сідорскі выказаўся за тое, што дзяржава павінна мінімізаваць умяшаньне ў работу малога і сярэдняга бізнэсу. Варта адзначыць, што зроблена гэта было падчас пасяджэньня Прэзыдыюма Саўміну, прысьвечанага абмеркаваньню праекту Дзяржаўнай праграмы судзейнічання заняцасці насельніцтва Беларусі на 2007 г. «Неабходна стварыць максымальна камфортныя ўмовы для таго, каб разьвіваўся прызрысты бізнэс, каб у поўным аб'ёме выплочваліся падаткі. Трэба судзейнічаць разьвіцьцю такіх рабочых месцаў у краіне», — адзначыў С. Сідорскі.

Гэткі крок сьведчыць пра жаданьне ўраду мінімізаваць магчымы ўсплёск беспрацоўя ў рэальным сэктары эканомікі.

Сямён Печанко

На беларуска-расейскай мяжы — хвасты

Дзяржаўны мытны камітэт Беларусі чакае тлумачэньняў ад расейскага боку наконт чэргаў аўтатранспарту на беларуска-расейскай мяжы.

Паводле словаў прадстаўніка ДМК, камітэт цяпер разьбіраецца ў прычынах узніклых затораў. Паводле папярэдняй інфармацыі, расейскі бок зноў вярнуўся да працэдуры часовага афармленьня ўвозу аўтамабіляў на мяжы. Пры гэтым ніякіх афіцыйных спавешчаньняў пра зьмену парадку ўезду на мытную тэрыторыю ДМК не атрымліваў, падкрэсьліў суразмоўца.

У мытным камітэце адзначылі, што ў шматкілямэтровых чэргах стаяць як легкавыя, так і грузавыя аўтамабілі.

БелТА

Валянцінка ад Мірона

Легендарны Мірон павіншаваў жыхароў Віцебску і ўсіх беларусаў з Днём закаханых — днём Сьв. Валянціна. На гэты раз бел-чырвонабелы сыцяг узьвіўся блізу плошчы Перамогі на даху пяціпавярховага дому па праспэктэ Чарняхоўскага, 6. Паводле няпэўных зьвестак, да сыцягу была прымацаваная запіска са словамі «Люблю Беларусь!» «Народныя навіны Віцебску»

АНДРЕЙ ЛЯНКЕВИЧ

Літва аддасць Беларусь Клайпэду

І гатовая стаць адвакаткай Беларусі ў Эўропе.

Сёння ў Менску прайшла прэс-канфэрэнцыя надзвычайнага і паўнамоцнага пасла Літвы ў Беларусі Эдмінаса Багдонаса (на здымку). Учора сп.Багдонас уручаў даверчыя граматы Аляксандру Лукашэнку. Пасол зазначыў: ён сказаў Лукашэнку, што прыехаў у Беларусь з цэлым шэрагам розных праектаў. Прэзыдэнт заявіў амбасадару, каб пры патрэбе той званіў у любы час. Сп.Багдонас, праўда, не наважыўся папрасіць нумар мабільнага тэлефону Лукашэнкі.

Літоўскі пасол шмат жартаваў, расказваў пра асабістае жыццё. Ён пераехаў у Менск разам з жонкай і 8-гадовым сынам (ёсць яшчэ 19-гадовая дачка). Жонка з Кіева, з гэтай нагоды пасол пажартаваў, што працягвае традыцыі вялікіх князёў Вітаўта і Альгерда, ажаніўшыся са славянкай.

Сп. Багдонас адзначыў, што літоўскія прадпрымальнікі і бізнэсоўцы зацікаўлены ў інвеставанні ў беларускую эканоміку. «Мы хочам быць першымі тут, у Беларусі, у гэтай сфэры». Але Літва гатовая ўкладваць у Беларусь грошы толькі ў тым выпадку, калі атрымае гарантыі ад афіцыйнага Менску.

Слова «першая» ў дачыненні да Беларусі з вуснаў пасла гучалі сёння

не адзін раз. Таксама ён казаў пра тое, што Літва хацела б першай пачуць ад беларускага боку канкрэтных прапановаў у справе нармалізацыі адносін з Эўропай. «У такім выпадку Літва гатовая стаць адвакаткай Беларусі ў Брусэлі». Багдонас гаварыў, што неразумна адмаўляцца ад прапановаў Эўракамісіі. За грошы, якія Беларусь выйграе ад гэтага, на думку пасла, можна было б рэстаўраваць старую Горадню ці што-небудзь яшчэ. «Нашто гэта рабіць за беларускія грошы, калі можна за эўрапейскія?» — пытаўся дыплямат.

Таксама Эдмінас Багдонас паведаміў, што ў Літве зараз актыўна ідзе

Адамкус і Чэйні абмяркоўвалі альтэрнатыўныя пастаўкі нафты ў Беларусь

Літва гатовая дапамагчы з альтэрнатыўнымі пастаўкамі нафты ў Беларусь. Для гэтага мяркуецца выкарыстоўваць нафатэрмінал у Бутынге і літоўскую чыгунку. Пра гэта паведаміў на сустрэчы з журналістамі ў Вашынгтоне прэзыдэнт Літвы Валдас Адамкус. Ён расказаў, што гэтае пытаньне абгаворвалася ў часе ягонаў сустрэчы зь віцэ-прэзыдэнтам ЗША Рычардам Чэйні і міністрам энэргетыкі ЗША Сэмюэлам Бодмэнам.

Раней беларускі ўрад распрацоўваў магчымасьць паставак нафты праз тэрмінал у Вэнтспілсе і нафтаправод Вэнтспілс-Наваполацк.

абмеркаваньне прапановаў прэзыдэнта Адамкуса, якія ён выказаў у Вашынгтоне, адносна таго, што Літва гатовая прадставіць Беларусі свае нафтавыя тэрміналы ў Клайпэдзе. Ня выключана, што бліжэйшым часам літоўскі бок афіцыйна выйдзе з гэтай прапановай на Менск. У гэтым выпадку гаворка ня ідзе пра пабудовы трубаў, а пра транзыт нафты чыгуначным шляхам.

У Літве зараз праходзіць абмеркаваньне пабудовы разам з Латвіяй, Эстоніяй і Польшчай атамнай станцыі. Сп.Багдонас сказаў, што калі Беларусь разам з гэтымі краінамі будзе замаўляць у французаў пабудову энэргаблёкаў, то краіны могуць атрымаць істотныя зьніжкі. «Мы папросім у французаў 50% зьніжак, столькі, канечне, не дадуць, але 30% даць мусяць. Гэта будзе выгадна ўсім».

Сп.Багдонас выказаў упэўненасьць, што за час ягонаў дыпляматычнай службы ў Менск істотна павялічыцца таваразварот між нашымі краінамі. За апошні год таваразварот склаў толькі 600 млн даляраў. Таксама ён выказаў неразумьне, чаму пры літоўскім пасольстве акрэдытавана 150 беларускіх турыстычных фірмаў, бо ён ня бачыць такога патоку турыстаў зь Беларусі. Бліжэйшым часам пасольства мае правесці праверку ўсіх гэтых фірмаў. Ніякіх зьменаў у атрыманьні літоўскіх візаў не чакаецца. Штогод пасольства выдае звыш ста тысяч візаў беларускім грамадзянам.

Сп.Багдонас увесь час падкрэсьліваў, што мы маем супольную гісторыю, і выказаў захапленне выданьнем энцыклапэдыі ВКЛ па-беларуску. Ён адзначыў, што ў Літве няма такой кніжкі. Карэспандэнту «НН» Эдмінас Багдонас паабяцаў праз паўгоду даць інтэрвію на добрай беларускай мове.

Зьміцер Панкавец

Арыштавалі, каб адпусьціць

Пра што сьведчаць арышт і далейшае вызваленьне Зьмітра Хведарука і Алега Корбана? Вэрсіі: Менск рыхтуецца да дыялёгу з Захадам; ідуць разборкі ўнутры спэцслужбаў.

У нядзелю, 4 лютага, на прыватнай кватэры меўся прайсьці сход Цэнтральнай Рады незарэгістраванага «Маладога фронту». Усяго сабралася 24 чалавекі. Недзе каля пятай гадзіны ў кватэру ўварваліся супрацоўнікі спэцназу і КДБ. Узброеныя людзі ў масках дзеля ўзмацненьня псыхалягічнага эфэкта гучна крычалі, заскоквалі й хадзілі па сталах. «Маладафронтаў-

цаў» пашыхтавалі тварам да сьцяны, у гэты час спэцслужбаў былі канфіскаваныя кампутары, нацыянальная сымболіка. У гэты ж дзень ператрусы прайшлі на кватэрах сяброў «Маладога фронту»: Алега Корбана, Зьмітра Хведарука, Насты Палажанкі, Аляксея Янушэўскага — усе зь Менску, і Яраслава Грышчэні з Баранавіч.

Пасьля некалькіх гадзін утрыманьня ў Савецкім РУУСе ўсіх маладзёнаў адпусьцілі. Толькі пра лёс Зьмітра Хведарука і Алега Корбана да паяндалка не было нічога вядома. Вось што пра гэта расказвае сам Зьміцер Хведарук: «Нас усіх разам адвезьлі ў пастарунак. Там па адным пачалі адводзіць на гутаркі. Пасьля нейкі «гэбіст» падышоў да мяне і за-

пытаўся, ці Хведарук я. Ён паказаў мне пастанову, падпісаную генэрал-маёрам КДБ Кузьняцовым аб узбуджэньні крымінальнай справы па «Маладым фронце», дзе я праходжу як падазраваны. Пасьля мяне пасадзілі ў ГАЗік і адвезьлі ў будынак упраўленьня КДБ на вул. Казлова, 6. Там я і даведаўся, што затрымалі ня толькі мяне, але і Алега Корбана».

У КДБ Хведаруку прапанавалі падпісаць паперы, паводле якіх ён добраахвотна выходзіць з «МФ» і каецца за ранейшую дзейнасьць. Прычым напісаць пакаяньне яму прапанавалі на імя Аляксандра Лукашэнкі й старшынні КДБ. Пасьля адмовы Хведарука адвезьлі ў «амэрыканку». Назаўтра пра знаходжаньне хлопцаў паведамілі бацькам.

Хведарук кажа, што допыты ў «амэрыканцы» не былі вельмі інтэнсіўнымі і цяжкімі для яго: «Упершыню на

Маладафронтаўцаў звозяць на Акрэсьціна.

допыт мяне адвялі ў аўторак. Вёў яго капітан Сьвістун. Мне было зададзена каля дваццаці пытанняў, якія тычыліся дзейнасьці «Маладога фронту». Я ня стаў адмаўляць сваё сяброўства ў «МФ», адказаў, што Зьміцер Дашкевіч зьяўляецца лідэрам нашай арганізацыі. Гэта наша прынцыповая пазыцыя: не адмаўляцца ад сяброўства ў «Маладым фронце». Болей ніякіх адказаў яны не атрымалі. Казаў, што ня памятаю альбо ня ведаю. Шчыра ці не, але супрацоўнікі КДБ прапаноўвалі зарэгістраваць «МФ». Я казаў, што былі ўжо чатыры спробы, «тэбст» адказаў, што варта зрабіць яшчэ адну, бо «рагтам атрымаецца».

Пра вызваленьне Алега і Зьмітра гаварылі ўжо ў сярэду раніцай, але ніякай пэўнасьці ў гэтым пытаньні не было. Ля ізалятара КДБ, праўда, стала дзюжурьлі «маладафронтаўцы». А палове на восьмую вечара хлопцаў выпусьцілі. Хведарук кажа: «Да апошняга ня верылася, што выпусьцяць, нават калі ў сярэду адвакат сказаў, я не паверыў. Мяне падазраюць у кіраваньні менскай арганізацыяй «Маладога фронту», а Алега Корбана — у кіраваньні адным з аддзелаў менскай арганізацыі».

Нешта падобнае ўжо рабілі раней з «маладафронтаўцам»

Затрыманьня трыццаць сяброў былога ЗБС

30 прыхільнікаў Задзіночаньня беларускіх студэнтаў затрымалі ў суботу, 10 лютага. Каля 16-й у дом у вёсцы Лугавая Слабада (Магілёўскі кірунак ад Менску) уварваліся кадрабісты ў суправаджэньні міліцыі. Усіх затрымалі, зладзілі надгляд асабістых рэчаў. Затрыманых даставілі ў РУУС Менскага раёну. Зьнялі на відэа, «адкаталі» адбіткі пальцаў. І павыпускалі.

На сустрэчы ў Слабазе моладзь сьвяткавала дзень народзінаў аднаго са студэнтаў.

ЗБС быў зьліквідаваны ў 2001 годзе ў адплату за актыўны ўдзел у выбарах-2001.

Паўлам Красоўскім, якога ў кастрычніку летась пасадылі ў ізалятар як падазронага ў справе віцебскіх выбухаў 2005 г. Але, не прад'явіўшы ніякіх абвінавачваньняў, у хуткім часе вызвалілі.

Былы дэпутат Вярхоўнага Савету XII скліканьня ад БНФ Лявон Баршчэўскі лічыць, што налет на «Малады фронт» можа быць справакаваны «разборкамі» ў спэцслужбах: «Яшчэ калі артыкул пра дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі стваралі, то ўжо тады гаварылі пра тое, што ён ствараецца для канкрэтных людзей. Гэты артыкул быў патрэбны перад выбарамі, каб паказаць на некага пальцам, каб нэўтралізаваць некаторых людзей, якія маглі б узначаліць вулічныя акцыі. Цяпер артыкул застаўся, а выбараў няма. Я падазраю, што нашы спэцслужбы ня маюць адзінства думак што да гэтага артыкулу. Папросту ёсьць людзі, якія паказваюць пальцам на тых жа «маладафронтаўцаў» і кажуць прымяніць супраць іх гэты артыкул, але гэта ня ідзе цэнтралізавана. Потым

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

У турме Зьмітру Хведаруку прапанавалі падпісаць пакаяньне на імя прэзыдэнта.

нехта іншы кажа: чаго вы яго чапалі, адпусьціць. Гэта ня сьведчыць пра пасьялоўнасьць «органаў», а наадварот пра асобныя ініцыятывы на месцах. Ёсьць яшчэ варыянт, што ў сілавых структурах ідзе ўнутраная барацьба, а хлопцы зьяўляюцца сродкамі ў гэтай барацьбе».

Сам Хведарук вызваленьне зьявляе з пацяпленьнем адноснаў Беларусі з Захадам: зьяўленьне яшчэ двух палітвязьняў магло б канчаткова паставіць на іх крыж.

Зьміцер Панкавец

Той, хто кахае, непераможны

Галоўнае пытаньне, якое турбавала перад пачаткам «маладафронтаўскай» акцыі любові: ці будзе разгон? Пачатак дня ў гэтым шпіне не надаваў аптэмізму, былі затрыманьня некаторыя моладзевыя актывісты, ля пад'ездаў дзюжурьлі людзі ў цывільным, хлопцаў выклікалі на допыты.

За некалькі хвілінаў да пачатку акцыі плошча Свабоды была перакрытая міліцыянтамі. Гадзіннік паказваў 18:10, а маладзёнаў на плошчы не назіралася. Усё пачалося, калі шасьцёра дзюжурьлі, апранутых ў саколкі «Малады фронт» і раздаючы бел-чырвона-белыя стужкі, накіравалася да Ратушы, за сьпінам паненак былі прымацаваныя сымбалічныя крыльцы. Міліцыянт, які дзюжурьлі дагэтуль, некуды зьніклі. Дзюжурьлі прайшлі кола вакол Ратушы, людзей становілася ўсё болей, нарэшце паднянуліся хлопцы.

Пасья ўжо былі разгорнутыя расьцяжкі — «Акцыя любові» і «Малады фронт», удзельнікі абгарнуліся эўразьвязьваўскімі сыцягамі. Пачалося скандаваньне «Жыве Беларусь!» Міліцыянтаў ужо не назіралася.

Удзельнікі спакойна прайшлі дарогу да францускага паліцэйства. Там да іх далучыўся Аляксандар Мілінкевіч. Ён быў адзіным з дарослых палітыкаў, хто прыйшоў падтрымаць маладзёнаў. Побач зь ім з прыгожай маленькай ружай стаяла Іна Кулей. Мілінкевіч сказаў: «Той хто мае ў сэрцы любоў, той непераможны. Той, хто кахае, той непераможны. Я ганаруся Вамі, мы пераможам! Жыве Беларусь!» Стала зразумела, што сёлета разгону ня будзе.

Праўда, ля Кастрычніцкай плошчы затрымалі Барыса Гарэцкага і яшчэ некалькіх удзельнікаў. Празь нейкую гадзіну іх ужо адпусьцілі. Сьвята каханьня атрымалася, нягледзячы ні на што.

Зьміцер Панкавец

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Алег Корбан.

Звыклае зло

Лідэры дэмакратычных партыяў, дзеячы адраджэння па чарзе адзначалі Дзень Волі ў Празе, прамаўляючы над магіламі Крэчаўскага і Захаркі, у той час як у Менску звывала арыштоўвалі чарговых маніфэстантаў на чарговай маніфэстацыі пад бел-чырвона-белымі сцягамі.

«Калі табе камсамolec імідж»

Дачка нашых знаёмых, дзясяціклясьніца — разумная, таленавітая дзяўчына — нядаўна ў размове згадала, што яна ўступіла ў БРСМ. Згадала весела, нібы паміж іншым. Але паўза, якая павісла ўсьлед за гэтым паведамленьнем, сьведчыла аб тым, што дзяўчына чакала рэакцыі на яго. Не дачакаўшыся, яна ўздыхнула і сказала: «некаторыя змаглі вытрымаць прэсінг у школе, я — не». І дадала нешта ў тым сэнсе, што такіх, як яна — большасць.

Я не знайшоў, што сказаць. Шчыра кажучы, ня ведаю гэтага й да сёння. Бо разумею, што нават у тым выпадку, калі камунікацыя паміж людзьмі магчымая ў прынцыпе, наўрад ці я магу нешта патлумачыць. Мой уласны маральны досвед ці погляд на жыццё застануцца толькі маім уласным досведам. У лепшым выпадку — досведам майго пакаленьня, калі на пакаленьне можна глядзець як на нешта цэласнае. І абсалютна бяз сэнсу навязваць свае погляды маладому пакаленьню, а тым больш павучаць яго.

Занадта шмат давалося б тлумачыць, браць пад увагу.

Напрыклад, тое, што ў 70-я гады мінулага стагодзьдзя камсамол быў дадзенасьцю для 16-гадовых. Гэта была ўсяго толькі ўмова — адна з многіх — для таго, каб паступіць пасля школы ў інстытут ці нават у ПТВ. Хто не хацеў нікуды паступаць, у абавязковым парадку ўступаў у камсамол у войску. Можна было рабіць кар’еру, можна было не рабіць. Камсамол да гэтага не прымушаў, далёка ня кожны камсамolec уступаў у партыю. У камсамол ня бралі адзінак — напрыклад, калі гэтага не хацелі

бацькі-баптысты. І пры гэтым ніякага ідэйнага фанатызму. У 80-я гады самі камсамольцы зь сябе весела здэкаваліся. «Если тебе комсомолец имидж — имидж крепи делами своимидж».

Але ўсё гэта не апраўданьне масавага савецкага канфармізму. Знаёмая дзяўчына значна разумнейшая, а значыць — лепшая за сваіх пагодкаў 70-х — 80-х гадоў. Яна ўсьведамляе, што саступіла чужому прэсінгу. Больш за тое, яна разумее, што зрабіла няправільна, саступіўшы, хоць і шукае маральнага апраўданьня.

Чаму я ўвогуле ўспомніў тую прыватную размову? Відаць, яна прыйшла мне на памяць паводле псыхалёгічнага кантрасту, калі я чытаў палеміку ў ЖЖ на тэму будучай гадавіны сакавіцкіх падзеяў на Плошчы, а таксама рэакцыі на затрыманы маладафронтаўцаў. Маю найперш на ўвазе палеміку на minsk.by, ну, і зразумела, інтэрнэт-камэнтары на сайце «Нашай Нівы».

Рассоўваньне даляглядаў

Першая рэакцыя нармальнага чытача — як добра, што ў нас так шмат патрыятычнай беларускай моладзі, не абьякавай да таго, што адбываецца і што адбудзецца ў краіне! Але пры больш уважлівым прачытаньні «пастоў» узнікаюць падставы і для невясёлых думак.

Мне ўжо даводзілася выказвацца на гэтую тэму раней, але, рызыкуючы зноў выклікаць абурэньне заўсёднага ЖЖ, паўтаруся. Тэхнічны прагрэс сам па сабе (*summa technologiae*), павелічэньне спосабаў і хуткасці камунікацыяў практычна мала што мяняюць у псыхалёгіі й сыстэме маральных каштоўнасьцяў чалавека. Тое, што колькасьць благаў, дзёньнікаў і

аўтараў у іх расьце з кожным днём у геамэтрычнай прагрэсіі, не вядзе аўтаматычна да зьяўленьня большай колькасьці сапраўдных літаратурных твораў. «Zianon-hor» тут, хутчэй, выключэньне, якое пацвярджае правіла.

Магчымасьць выстаўляць і спампоўваць у Сеціве зробленья рознымі аўтарамі фатаграфіі і відэафільмы, музыку і г.д. — гэта цудоўна, гэта сапраўды расоўваньне даляглядаў. Але гэта не вядзе, як пасьпяшаліся заявіць некаторыя філэзафы й культуролягі, да стварэньня нейкай новай рэальнасьці. Гэта, хутчэй, уцёкі ад яе. Нездарма назва «пакаленьне геймэраў» даволі трывала ўвайшло ва ўжытак сацыялягаў і сацыяпсыхалёгаў на Захадзе. Для найбольш тыповых прадстаўнікоў гэтага пакаленьня характэрнае стаўленьне да жыцьця як да нейкай гульні, дзе галоўнае — набраць як мага больш пунктаў. Зьмест яе можна мяняць, адвольна мяняючы парамэтры. Ды яшчэ мець пры гэтым у запасе некалькі прэміяльных «жыцьцяў».

Калі мы сьцьвярджаем, што Інтэрнэт ёсьць апошняя свабодная зона ў беларускім грамадзтве, мы гаворым паўпраўду. Так, Інтэрнэт дае больш магчымасьцяў для праяваў свабоды, але ён ня робіць грамадзтва і чалавека больш свабоднымі, чым яны ёсьць. ЖЖ стварае ўнікальныя, неабмежаваныя магчымасьці для дыскусіі. Але ці шмат ад яе карысьці, калі ўсе яе ўдзельнікі застаюцца ананімнымі? Я зусім не заклікаю «раскрываць псэўданімы», у чым папракалі мяне некаторыя аўтары. Больш за тое, я лічу ананімнага аўтара (ці аўтараў) «Зянон-хопа» сапраўды вольнымі людзьмі. Але ананімнасьць як прынцып існаваньня, як ухіленьне ад маральнай адказнасьці, як права казаць толькі тое, «што хачу», як адсутнасьць зваротнай сувязі я лічу прыкметай нашага часу. Прыкметай канфармізму, узнятай на шчыт, прыкметай аморфнасьці ідэалаў і прынцыпаў, прыкметай грамадзянскай анэміі.

Пасьля Плошчы

Мне могуць нагадаць вядомую байку пра тое, што няма сэнсу наракаць на

люстэрка. Цалкам пагаджуся з гэтым. І нават насуперак таму, што казаў вышэй, хачу сказаць, што не заўважаць гэтага адлюстраваньня нямажна. Трэба і заўважаць, і вывучаць, і намагацца зразумець. З гэтага гледзішча мне падаецца асабліва важным прыгледзецца да інтэрнэт-дыскусіі вакол меркаванай даты выхаду на Плошчу ў сакавіку. У тым і справа, што ў віртуальным дзёньніку абмяркоўваецца справа. Абмяркоўваецца пытаньне — што рабіць? Якое мае абсалютна канкрэтны сэнс для многіх маладых людзей.

Перад імі паўстала дылема: ісці на плошчу 19-га (альбо 20—23-га) ці 25 сакавіка?

25 сакавіка — гэта ня проста дата, выбраная аргкамітэтам па правядзеньні масавай акцыі. Гэта ня толькі той дзень, калі Казулін павёў людзей на Акрэсьціна. Гэта Дзень Волі. Для многіх маладзёнаў, як паказвае дыскусія, гэта ўсяго толькі гісторыя. Гісторыя нейкай БНР. Можна абурацца адсутнасьцю павагі да гісторыі, неразумьнем важнасьці гэтае даты — 25 сакавіка 1918 году — для Беларусі. А можна задацца пытаньнем: хто вінаваты ў тым, што ў патрыятычнай беларускай моладзі сфармавалася такое стаўленьне да Дня Волі?

Толькі ня трэба ва ўсім абвінавачваць БТ і дзяржаўную прапаганду ў цэлым.

Хто за дзесяць зь лішнім гадоў незалежнасьці Беларусі зьвёў сьвяткаваньне гэтай даты да сьціпных імпрэзаў у Доме літаратара ці тэатральных залах (калі яшчэ можна было дамовіцца аб іх арэндзе)? Лідэры дэмакратычных партыяў, дзеячы адраджэньня па чарзе адзначалі Дзень Волі ў Празе, прамаўляючы над магіламі Крэчаўскага і Захаркі, у той час як у Менску звыкла арыштоўвалі чарговых маніфэстантаў на чарговай маніфэстацыі пад бел-чырвона-белымі сьцягамі. Да пэўнага часу гэта здавалася натуральным і звыклым. Але пасля Плошчы, дзе купка моладзі здзейсніла акт незапакоры, пасля таго, як Казуліна пасудзілі на 5 гадоў няволі, калі маладзёнаў пачалі кідаць у турму ўсяго толькі за прыналежнасьць да незарэгістраваных арганізацыяў, падобныя рэчы пачалі ўспрымацца

інакш.

Вядома, свабода перасоўваньня ёсьць неад'емнай і натуральнай часткай грамадзянскіх свабодаў. Вядома, так званы сьпіс «Д», паводле якога вядомых палітычных і грамадзкіх дзеячоў на беларускай мяжы надглядаюць, так бы мовіць, па поўнай праграме, распранаючы да трусаў, ёсьць грубым парушэньнем гэтай свабоды й зьдзекам з чалавечай годнасьці. Аднак, калі пра канфіскацыю грошай альбо нейкай апаратуры памежнікамі ў вядомага грамадзкага дзеяча паведамляюць на дэмакратычным сайце як пра галоўную навіну, ледзь не як пра галоўнае супраць чалавечнасьці, гэта спараджае пытаньні. Напрыклад, а ці ня зьбіўся часам прыцэл у некаторых дзеячоў апазыцыі? Ці не пачалася ў іх абэрацыя зроку?

Значкі ці сымбалі?

Ёсьць і іншыя пытаньні да лідэраў апазыцыі. Чаму БНФ і іншыя партыі разам зь іх лідэрамі маўкліва паглядалі на тое, як бел-чырвона-белыя сьцягі паступова зьмяняюцца «джынсавай сымболікай», нібыта больш блізкай і зразумелай моладзі? Нават тэрмін «джынсавая рэвалюцыя» быў ухвалены на высокім узроўні. Прыдумляліся ўсё новыя знакі й значкі з эмблемамі — у той час, як гістарычныя сымбалі разам зь беларускай мовай як галоўным сымбалам і набыткам нацыі ўсё больш адыходзілі на маргінэс. І нават калі моладзь выйшла на абарону падручнікаў гісторыі на роднай мове, «вяршынька» дэмілаў знайшла ўсяго некалькі словаў ухвалы для гэтае акцыі, ясна даючы зразумець, што ў яе ёсьць справы больш важныя.

Больш важнай справаю, як хутка высветлілася, стала вылучэньне ды адстойваньне прынцыпу «ратацьці лідэра». (Прасьцей кажучы: паруліць — дай паруліць іншаму.) Выглядае, менавіта з гэтай мэтай, а не дзеля таго, каб разабрацца ў тым, што адбылося ў грамадстве за апошні год, прааналізаваць уласныя памылкі, і галоўнае — зразумець, што рабіць далей, склікаецца чарговы кангрэс.

Усё гэта бачыла, не магла ня бачыць тая моладзь, якая выйшла на Плошчу ў 2006-ым.

Прынцып «ювэнільнасьці» тут ні пры чым. Прыналежнасьць да маладога пакаленьня само па сабе нічога ня значыць, нікога не апраўдвае і не дае ніякіх прывілеяў. Маладосьць, як вядома, гэта такі недахоп, які хутка выпраўляецца. У палітыцы дзейнічае той самы прынцып, што і ў паэзіі — калі ты пачаў, дык ужо не пачатковец, і пра цябе будуць думаць паводле агульных крытэраў.

Але ёсьць яшчэ адна рэч, якая з узростам толькі расьце — гэта адказнасьць. Большая палова ўдзельнікаў дыскусіі ў ЖЖ выказвае не прэтэнзіі, а жорсткае патрабаваньне да Мілінкевіча, Лябедзькі, Вячоркі, іншых дэмакратычных лідэраў (і моладзевых таксама!) — даць справядзачу перад тымі людзьмі, перад якімі яны выйшлі на Кастрычніцкую плошчу 19 сакавіка. Якім абяцалі пасля разгону намётавага лягеру працяг барацьбы, стварэньне шырокага руху і шмат чаго яшчэ. Ня «дзякуй, сыходзьце!» — такі лёзунг мог быць актуальны яшчэ год таму. А — справядзача. І не ў кулюарах кангрэсу, а на Плошчы.

Гэтая ідэя мне асабіста падаецца ўтапічнай. Нават трошкі наіўнай. Ніхто зь беларускіх дзеячоў яшчэ ніколі не прызнаў сябе вінаватым у тым, што нешта не ўдалося, ці атрымалася ня так, як яны абяцалі. Заўсёды ў гэтым былі вінаватыя іншыя — Лукашэнка, Пуцін, Зімоўскі, Мілінкевіч з Казуліным, Захад...

Я ўпэўнены, што заўтра з вуснаў каго-небудзь з апазыцыянэраў прагучыць сакрамэнтальнае «палітычна няспелая моладзь не разумее...»

Так, моладзь ня хоча шмат чаго разумець. Але яна вучылася ў нас — больш не было ў кога. Так што прэтэнзіі да настаўнікаў.

Нават у самых сьмелых прапановах у ЖЖ не гаворыцца пра тое, што трэба нешта мяняць. Гаворыцца толькі аб тым, калі і куды выйсьці на Плошчу з найменшым уронам для маніфэстантаў. «Каб ня надта білі». Адчуваецца нявер'е ў свае сілы, адсутнасьць ініцыятывы, часам нават адчай. Хто ў гэтым вінаваты?

І якія словы тут могуць дапамагчы?

Толькі справа. Нічога, акрамя справы.

Ужо проста сілаў ня маю: паўтара дзясятка гадоў вось гэта барацьба, барацьба

«Сёньня Беларусь фактычна ў складзе Расеі» і іншыя прызнаньні. Урыўкі з стэнаграмы гутаркі **Аляксандра Лукашэнкі** з рэдактарам расейскай газеты «Завтра».

На пачатку лютага Аляксандар Лукашэнка даў інтэрвію рэдактару нацыяналістычнай расейскай газеты «Завтра» Аляксандру Праханаву. Кіраўнік Беларусі атакуе кіраўніцтва Расеі і заяўляе пра намер працаваць з Захадам. Стэнаграма інтэрвію зьявілася на сайце радыёстанцыі «Эхо Москвы».

Мільён штогод страчваем насельніцтва

Расея ня мае сёньня ні чалавечага рэсурсу. Мільён штогод страчваем насельніцтва. Калі ня больш. А дадайце да гэтага беспрытульных, дзяцей, ад якіх адмовіліся, каторым вы плястырам рот залепліваеце з гэтымі, жудасныя кадры. Для мяне гэта дзеці ўсё. ...напрамілы Бог, калі вы зь Беларусі ўзялі больш і гэтым беспрытульным аддасьце і кінутым дзецям, а лепей сем'ям вернеце каштоўнасьці тых, якія былі, ня будзе ніякіх кінутых. Мы болей вам аддамо.

Расея ніколі ня будзе імперыяй

Расея ніколі больш ня будзе імперыяй. Расея ня мае для гэтага рэсурсаў. Вы кавалкамі ўсё страцілі. Усё. Выключна прычына таго і віна — вы самі. Вось ідзе паседжаньне СНД. Калі Ельцын, ён вельмі баяўся. Вось «старэйшы брат»,

канёк быў сувэрэннітэт гэтых рэспублік і інш. І ўсё неяк ня тое, што пабойваліся, — лічыліся з гэтым меркаваньнем. Цяпер так: а, вы ня хочаце, ну і ня трэба. Не, каб нешта прапанаваць добрае. Ня трэба падачак гэтых.

Пятнаццаць, а можа і дваццаць

Ужо проста сілаў ня маю. Паўтара дзясятка гадоў, а можа быць і дваццаць, вось гэта барацьба, барацьба. Бесьперапынная барацьба. І пытаецеся, усе ж, здаецца, мусяць разумець, што не для сябе ты гэта робіш. Няўжо так многа трэба чалавеку нават тых грошай, ну навошта нашым чыноўнікам мільярды даляраў. Ну, сто мільёнаў хоць на сябе і яшчэ на два пакаленьні. Калі нармальна проста жыць.

Чаму мы мусім з Захадам «сабачыцца»

Ведаеце, у нас вельмі правільна была распрацаваная стратэгія замежнай палітыкі — шматвэктарнасьць. Мы ў цэнтры Эўропы, нам трэба жыць з усімі суседзямі нармальна. Я вам сказаў, мы пабудавалі сваю палітыку так, і я ўжо гэта даўно адчуў, што калісьці прыйдзе час, што нас проста вось так «акунуць».

Канечне, мы цяпер будзем выкарысто-

ўваць любы момант для таго, каб наладзіць адносіны з Захадам. Ну чаму мы мусім зь імі «сабачыцца».

Фактычна ў складзе Расеі

АЛ: Сёньня Беларусь яна фактычна ў складзе Расеі. Больш, чым у складзе Расеі. Таму што тут рускаму чалавеку нашмат лепш, чым у самой Расеі ў многіх месцах. Гэта ж няпроста было зьняць людзей з чамаданаў пасяля Шушкевіча, супакойце іх, і сьледам надаць расейскай мове пасяля гэтага нацыяналістычнага ўгару роўны статус зь беларускай, зрабіць яе дзяржаўнай мовай. Колькі мне давялося вытрываць. Колькі мы рускіх людзей прытулілі з Казахстану і дагэтуль.

Газাপравод, каторы пахерылі

Путцін, выступаючы, раньні Путцін у нас у Беларусі кажа: вось вы памажыце нам, вам гэта выгадна Ямал-Эўропа. Мы будзем праз вас пампаваць столькі газу на, што вы за транзыт можаце купіць цалкам патрэбу свайго газу. Прайшоў пэўны час, ён адмовіўся будаваць другую нітку. Пад Шпродэра-такі трапіў. Пачалі гэта будаваць. Я кажу: навошта. Гэта бязглузды, дурны праект. Вось вам Беларусь. Хочаце, дарма, толькі ня цісьніце нас. Так яны пахерылі ўсё, што для другой ніткі было створана на согі мільёнаў даляраў, усё гэта... А мы ж разьлічвалі, мы ільготы вам давалі пад гэты газাপравод, меркавалі, што вы нам хоць за транзыт потым заплаціце. Мы ж усё зрабілі і нават з свайго бюджэту фінансавалі гэты газাপравод. Усё было на маіх вачох. Я думаю, нашто я гэта зрабіў. А я ж думаў, што мы свае людзі.

Бел-чырвона-белы сьцяг на балконе

На балконе кватэры аднаго з дамоў у раёне Камароўцы ужо ня першы дзень вісіць вялікі бел-чырвона-белы сьцяг. Школьнікі паказваюць на яго, лыжнікі спыняюцца. «Упершыню нацыянальны сьцяг мы вывесілі яшчэ ўвосені, — расказала спадарыня Н. карэспандэнт «НН». — Ён правісеў некалькі тыдняў, але аднойчы сьцяг нехта акуратна абарваў уначы». Прычым відавочна, што гэта рабілася адмыслова, бо кватэра знаходзіцца на трэцім паверсе дзевяціпаверховага дому. Ніякіх іншых рэакцый на сьцяг не было, акрамя пазытыўных. Цяпер во дзеці — іх у сям'і Н. трое — папрасілі вывесіць сьцяг яшчэ раз.

Юлія Даршэвіч

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Скарына і дзесяць мільёнаў

Павал Севярынец
— у 1998—2004 г.
лідэр незарэгістра-
ванага «Маладога
фронту». Асуджаны
за арганізацыю
акцыяў пратэсту
пасля рэфэрэндуму
2004 году. Цяпер
у высылцы
ў Малым Сітне,
на поўначы
Полаччыны.

— О! Біблія! Ці дасі пачытаць?

Сіценцы, якія ўпершыню заходзяць да мяне ў госьці, адразу цягнуцца да беларускай Бібліі на сталe. Рэфлекс, неаднойчы заўважаў, амаль аднолькавы: працягваюць руку ўзяць, потым, бы апякліся, убіраюць пальцы й глядзяць з багавейным страхам: а ўвогуле можна?..

Сьвятое Письмо ў гэтых краях — вялікая рэдкасьць. У сьго-таго захаваліся кішэнныя Новыя Запаветы па-расейску, выдадзеныя «Гедэонавымі братамі» ды распаўсюджаныя яшчэ ў пачатку 1990-х. Беларускай Бібліі, натуральна, няма ані ў школьнай бібліятэцы, ані ў сельсавецкай, ані ў людзей.

Ці мог падумаць Францішак Скарына, які 500 гадоў таму вучыўся ў найлепшых эўрапейскіх унівэрсытэтах з мараю даць свайму народу Кнігу Кнігаў, што ў век небывалага тэхнічнага прагрэсу, калі беларуская паліграфія будзе друкаваць тых кнігаў штогод па 50 мільёнаў асобнікаў, — знайсці Біблію на роднай мове на Полаччыне будзе яшчэ цяжэй, чым тады!

Даю вяскоўцам чытаць — і Біблію, і Новы Заповіт у розных перакладах. Адразу пытаньні: «А якая зь іх сапраўдная? Тут «Віфлям», тут «Бэтлсем», тут «блаславі», тут «дабраславі», тут Ісус кажа спаралізаванаму «Вер», а тут — «Маўцйся», тут зь мяккімі знакамі, а тут — бязь іх...» Спрабую тлумачыць, што сэнс ня ў гэтым,

проста розныя традыцыі... Не разумеюць: «Пачакай, дык Бог жа адзін?» «Так». «І Біблія адна?» «Ну так...» «І беларуская мова ж адна?» Адна, дарагія мае...

І вось Юрась, эвангельскі хрысьціянін з Баранавічаў, піша, што яны хацелі б зрабіць і памножыць аўдыёзапіс Эвангелья па-беларуску... дык які варыянт браць за аснову?

Пэўна, яшчэ больш засмуціла б беларускага першадрукара тое, што дагэтуль няма *адзінай* беларускай Бібліі. Уладальнікі беларускага Сьвятога Письма ў касьцёле, царкве ці малітоўным доме карыстаюцца рознымі перакладамі ўнутры кожнай з канфэсіяў. Зьвярнуў увагу на супольнай малітве на сходзе Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыі: нават «Ойча наш» беларусы спавядаюць у трох ці чатырох адрозных варыянтах.

Пытаньне, вартае не адной навуковай канфэрэнцыі: ці лічыць беларускай Бібліяй увесь ансамбль ужо выдадзеных тэкстаў (і тады застаецца прызнаваць ягонаю вартасьцю багацьце формы ды поўны спэктар адценьняў зместу), ці спрабаваць-такі зьвесці прыватнасьці, каталіцкія й пратэстанцкія пераклады на беларускай у адно?

Цяпер вядома ня менш дзесяці перакладаў Бібліі або яе асобных кнігаў на беларускую мову.

ХРОНІКА

1 лютага

Мінюст папярэдзіў левыя апазыцыйныя партыі

Міністэрства юстыцыі вынесла пісьмовыя папярэджаньні тром палітычным партыям — Партыі камуністаў Беларускай (ПКБ), Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) і Беларускай партыі жанчын «Надзея».

Падставай стала правядзеньне названымі партыямі 17 сьнежня 2006 г. у Чарнігаве ва Ўкраіне ўстаноўчага зьезду палітычнага аб'яднаньня «Саюз левых партый» (СЛП). У папярэджаньні Мінюсту гаворыцца, што, паводле наляўнага заканадаўства, «дзеянсьць палітычных партый, зарэгістраваных у Рэспубліцы Беларусь, можа распаўсюджвацца толькі на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь. Палітычныя партыі ня маюць права арганізоў-

ваць і праводзіць мерапрыемствы на тэрыторыі іншых дзяржаў».

Варта нагадаць, што першапачаткова ўстаноўчая канфэрэнцыя СЛП плянавалася ў Менску, аднак арганізатарам некалькі разоў адмаўлялі ў арэндзе.

Ператрус у сакратара ўправы партыі БНФ

А 22.30 у прыватную кватэру сакратара ўправы партыі БНФ Андрэя Саротніка, дзе таксама знаходзіўся кіраўнік цэнтральнай рады партыі Ўладзімер Кішкурна, прыйшлі асобы ў цывільным і зьдзейсьнілі ператрус.

Забралі аргтэхніку, носьбіты інфармацыі, а таксама некаторыя кнігі й брашуры. А.Саротніка і Ў.Кішкурна адвезьлі ў Цэнтральны РУУС, дзе пратрымалі да трэцяй гадзіны ночы. Актывістам партыі не патлумачылі

прычынаў затрымання.

2 лютага

«Магілёўсаюздрук» адмаўляецца распаўсюджваць «Бобруйскі курьер»

Бабруйскі філіял ААТ «Магілёўсаюздрук» адмовіўся падоўжыць дамову аб розьнічнай рэалізацыі грамадзка-палітычнай газэты «Бобруйскі курьер». У вуснай форме пра гэта рашэньне в.а. галоўнага рэдактара газэты Анатолю Санаценку паведаміла начальніца бабруйскага філіяла ААТ «Магілёўсаюздрук» Т.І.Бежалева.

Фармальна падстава адмовы ў падаў-

У 1517—1525 г. Францішак Скарына, як лічаць даследчыкі, пераклаў усю Біблію і надрукаваў большую частку яе кнігаў — і гэта была трэцяя ў сьвеце друкаваная Біблія на жывой мове народу.

Каля 1570 г. у сваёй вандроўнай друкарні выдаў Эвангельлі паводле Мацьвеева й Марка Васіль Цяпінскі.

Толькі больш як праз тры з паловай стагодзьдзі, у 1927 г., у баптысцкім выдавецтве «Компас» нарэшце выйшла Эвангельле ў перакладзе на сучасную беларускую Лукаша Дзёкуць-Малея й Антона Луцкевіча, а ў 1931 г. у Хэльсынґфорсе — увесь Новы Заповіт Луцкевіча.

У 1939 г. у Вільні ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі надрукаваў і каталіцкі Новы Заповіт па-беларуску. У 1954 г., выкарыстаўшы пераклад Гадлеўскага, выдаў Эвангельле й Апостальскія Дзеі ў Рыме ксёндз Пётра Татарыновіч. Гэтаксам на эміграцыі былі выдрукаваныя Эвангельле паводле Яна ў перакладзе Яна Пятроўскага і ўся беларуская Біблія пратэстанта Яна Станкевіча.

Яшчэ некалькі перакладаў дала Беларусі найноўшая гісторыя. Напрыканцы XX ст. распачала працу адмысловая камісія Беларускага Экзархату РПЦ, якая выдала па-беларуску Эвангельле. У 2002 г. з дабраславеньня Першагегарха Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы Мітрапаліта Мікалая ў ЗША 10-тысячным накладам выйшла беларуская Біблія ў перакладзе Васіля Сёмухі (тая самая, на якую ў першую чаргу звяртаюць увагу сіценцы). Нарэшце, у 2003 г. у Беларускім Біблейным таварыстве быў надрукаваны Новы Заповіт у перакладзе ксяндза Ўладзіслава Чарняўскага.

Але ж ад беларускага біблейнага лідэрства ва Ўсходняй Эўропе, датаванага «залатым» XVI стагодзьдзем, сёння мала што засталася. Быў час, быў век, была эпоха, калі Беларусь вывозіла на экспарт не сыры лес і не калійныя ўгнаеньні, а друкаваную Біблію. Тады «Апостал» Фёдарова і Мсьціслаўца ды «Псалтыр рыфматворны» Полацкага адкрывалі Сьвятое Письмо шырокім масам расейцаў; львоўскія ды астроскія выданьні беларускіх друкароў наталялі прагу Бога Слова ва Украіне, Радзівілаўская Біблія й «Новы Заповіт» Буднага насычалі духоўным хлебам Польшчы. А цяпер? Ганарымся найбуйнейшым у Эўропе *дыямэнтам* біблейтэкі — і ня маем аніводнай поўнай афіцыйна прызнанай *хоць бы адной хрысьціянскай канфэсіяй* беларускай Бібліі!

А Малому Сітну і праўда бязь Бібліі аніяк. «Разбаўталіся людзі! Раней хоць парадак быў. Замнога свабоды ім далі, — бурчыць начальнік леспрамгасу, — не баяцца нікога!..» Але, калі ў чалавека няма маральнага закону, прапісанага ў сэрцы, — аніякая дырэктыва, аніякі рэжым, аніякі страх не прымусяць яго жыць маральна. Бяз Бога, без царквы, бязь Бібліі Беларусь прападае.

Падхапіць місію Скарыны — значыць надрукаваць дзесяць мільёнаў асобнікаў беларускай Бібліі. Мару, каб Сьвятое Письмо ляжала на стале ў кожнага беларуса. Адчуваю асаблівае пакліканьне да гэтага справы: нездарма Скарына пачаў друкаваць Біблію ў праскай друкарні *Паўла Севярына*. І веру: беларусы будуць аддаваць Сьвятому Письму болей часу, чым жоўтай прэсе ды крымінальнаму чытву.

Бо Біблія — гэта Асноўны закон нацыянальнага абуджэньня.

в.Малое Сітна

Калі ў чалавека няма маральнага закону ў сэрцы, — аніякая дырэктыва, аніякі рэжым не прымусяць яго жыць маральна.

ХРОНІКА

Працяг са старонкі 13.

жэньні дамовы — нізкая рэалізацыя газэты. Да гэтага газэта рэалізоўвалася ў шапіках «Белсаюздруку» 16 гадоў.

4 лютага

Масавы хапун актывістаў незарэгістраванага «Маладога Фронту»

Супрацоўнікі ПМНС затрымалі ў Менску каля 30 сяброў незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт». Гэта адбылося падчас паседжаньня цэнтральнай рады арганізацыі ў прыватнай кватэры на вуліцы Цянскай. У гэты ж дзень на кватэрах актывістаў «МФ»

адбыліся ператрусы.

Затрыманых адвезьлі ў пастарнак Савецкага РУУС.

А 22-й гадзіне байцы спэцназу ў масках ўварваліся ў кватэру актывіста Алега Корбана і арыштавалі яго. Адначасова на кватэрах Аляксея Янушэўскага, непяўналетняй Насты Палажанкі, а таксама Яраслава Грышчэні з Баранавічаў прашлі ператрусы.

5 лютага

Справа Лукашова перададзена ў суд

Справа Кастуся Лукашова, брата Вячаслава Сіўчыка, 5 лютага зарэгістраваная ў судзе Ленінскага раёну Менску. Лукашова абвінавачваюць паводле арт. 364. КК («непадпа-

радкаваньне міліцыі»), што прадугледжвае да 5 гадоў пазбаўленьня волі. Суд над Кастусём Лукашавым прызначаны на 15 лютага. Працэс пройдзе ў будынку суду Ленінскага раёну Менску і пачнецца ў 10 гадзін 30 хвілін.

6 лютага

Актывіста апазыцыі звольнілі зь беларуска-нямецкага СП

Актывіст Свабоднага прафсаюзу, былы кіраўнік арганізацыі Партыі БНФ у Барысаве Анатоль Аскерка быў звольнены з беларуска-нямецкага сумеснага прадпрыемства «Фрэбор». З Анатолем Аскеркам заключылі кантракт на год і не працягнулі яго па сканчэньні тэрміну. Ён адпрацаваў на прадпрыемстве 15 гадоў.

Папярэджаньне за працу на замежных радыёстанцыі

Пракуратура Гомельскай вобласці вынесла афіцыйнае папярэджаньне сябру Беларускай асацыяцыі журналістаў Юнэлі (Юліі) Сальнікавай.

6 лютага Ю.Сальнікаву выклікалі ў пракуратуру паводле пазову начальніка аддзела агульнага нагляду Аляксандра Елісеева. Упраўленьне КДБ Гомельскай вобласці закідае Ю.Сальнікавай працу на замежныя радыёстанцыі («Нямецкая хваля» і «Радыё Рацыя») без акрэдытацыі прадстаўніка замежнага СМІ, чым яна нібыта парушае пункт 9 Палажэння аб працы карэспандэнтаў замежных СМІ, а таксама арт. 40 Закону аб друку. Для пераконаўчасьці сп.Сальнікавай былі прадэманстраваны дыктафонныя запісы яе рэпартажаў.

Таксама было зазначана, што Ю.Сальнікаву могуць прыцягнуць да адказнасці паводле арт. 369-1 Крымінальнага кодэксу (дыскрэдытацыя Рэспублікі Беларусь).

7 лютага

Алега Корбана і Зьміцера Хведарука вызвалілі

Актывісты незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт» Зьміцер Хведарук і Алега Корбан у 19.30 выйшлі са следчага ізалятара КДБ.

У хлопцаў узялі падпіску аб тым, што яны будуць зьяўляцца на допыты згодна з патрабаваньнямі следчых. Алега і Зьміцер маюць статус падазраваных у крымінальнай справе, якую распачаў КДБ паводле 193 артыкулу Крымінальнага кодэксу за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі.

8 лютага

Дзень народзінаў у спэцкамендатуры

Палітвязень Артур Фінкевіч адзначыў дзень народзінаў у магілёўскай спэцкамендатуры, дзе адбывае пакараньне. Летась Артур быў пакараны двума гадамі абмежаваньня волі за палітычныя графіці.

Канцэрт з нагоды «Дня сьвятога Канстанціна» адмянілі па «тэхнічных прычынах»

Імпрэза мела адбыцца 13 лютага ў Доме літаратара, але адміністрацыя ўстановы ў сэрду адмовіла ў яго правядзеньні па «тэхнічных прычынах».

Адзін з арганізатараў канцэрту Франак Вячорка паведаміў, што адміністрацыя Дому літаратара спасылаецца на распараджэньне Гаспадарчай управы Кіраўніцтва справамі прэзыдэнта.

9 лютага

Суд апраўдаў актывістку «Моладзі БНФ»

Суд Фрунзенскага раёну Менску апраўдаў актывістку «Моладзі БНФ» Насту Александровіч. 12 студзеня, напярэдадні мясцовых выбараў, дзяўчыну затрымалі супрацоўнікі КДБ і адвезьлі ў міліцыю Фрунзенскага раёну. Насту зьвінавацілі ў дробным хуліганстве і

трое сутак пратрымалі ў турме на Акрэсьціна.

Лідэр Саюзу палякаў абыйшоўся штрафам

Кастрычніцкі раённы суд Горадні прызнаў Мечыслава Яскевіча — аднаго з кіраўнікоў Саюзу палякаў — вінаватым у зьбіцьці мужчыны на тралейбусным прыпынку тры месяцы таму і прысудзіў штраф — 1 мільён 240 тысяч рублёў. Акрамя таго, спадар Яскевіч павінен заплаціць пацярпеламу 500 тысяч рублёў — як маральную кампэнсацыю. Справу Яскевіча разгледзела судзьдзя Жана Верхась.

У Магілёве затрыманыя 10 грамадзянаў ЗША

9 лютага ў адным з пратэстанцкіх малітоўных дамоў супрацоўнікі міліцыі затрымалі 10 грамадзянаў ЗША. Міліцыянты высьвятлялі, чаму амэрыканцы праводзілі заняткі ангельскай мовы без афіцыйнага дазволу. З гэтай прычыны на іх былі складзеныя адміністрацыйныя пратаколы.

10 лютага

Моладзь ушанавала памяць Кастуся Каліноўскага

Берасьцейская моладзь зладзіла вандроўку ў мястэчка Дамачава, каб адзначыць памяць паўстанцаў Кастуся Каліноўскага. У гэтыя дні

дэмакратычная супольнасьць на Беларусі адзначае 169-я ўгодкі з дня народзінаў Кастуся Каліноўскага, арганізатара нацыянальна-вызваленчага паўстання на беларускіх землях у 1863 годзе.

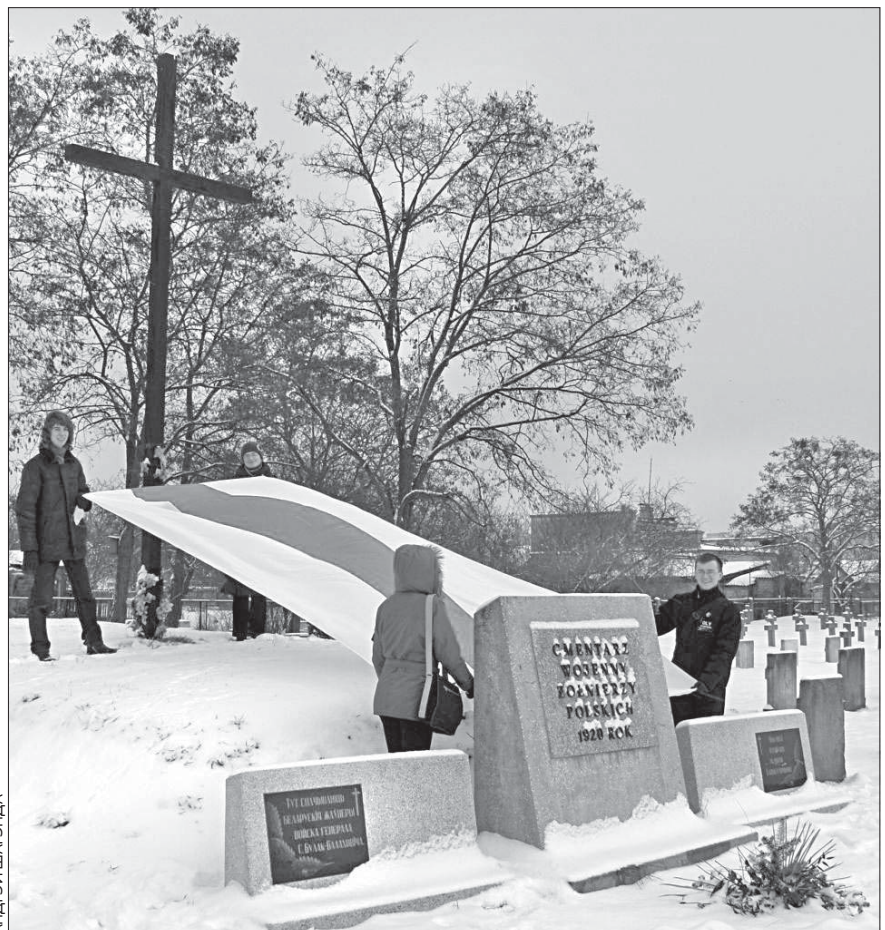
Для памятнага крыжа моладзь усталявала лампадкі і ўсклала бел-чырвона-белыя кветкі.

12 лютага

Затрымалі актывістаў арганізацыі «Задзіночаньне беларускіх студэнтаў» (ЗБС)

Каля 30 актывістаў арганізацыі, ліквідаванай у 2003 г. паводле рашэньня Вярхоўнага суду, сабраліся ў арэндаваным прыватным катэджы пад Менскам. У 16.30 туды ўварваліся супрацоўнікі міліцыі і КДБ. Свае дзеянні яны растлумачылі тым, што нібыта маюць інфармацыю пра тое, што ў гэтым доме знаходзіцца прытон, а таксама тут хаваюць наркатыкі і нелегальны алкаголь. Пасля ператрусу ў доме моладзевых актывістаў адвезьлі ў адно з аддзяленьняў Менскага РУУС. З кожнага затрыманага былі ўзятыя пісьмовыя тлумачэньні. Ва ўсіх узялі адбіткі пальцаў, а таксама зьнялі на відэа. Пры гэтым якія-небудзь абвінавачваньні і пратаколы аб парушэньнях складзеньня не былі. Апошніх затрыманых вызвалілі прыкладна а 23 гадзіне.

СП

АНДРЭЙ ШАРЭНДА

Выходнымі, напярэдадні дня народзінаў Каліноўскага, берасьцейская моладзь ушанавала памяць палеглых паўстанцаў.

Пасьведчаньне па-наску

Жыхар Баранавічаў дабіўся, каб яму выдалі правы цалкам па-беларуску.

У Віктара Мезяка сёлета паўстала патрэба памяняць старыя савецкія правы на новыя беларускія. У Баранавіцкім МРЭА ён папрасіў, каб пасьведчаньне было на першай дзяржаўнай мове. Яму адказалі: праграма, якая друкуе пасьведчаньні, не падтрымлівае беларускай.

— Я пайшоў да кіраўніка МРЭА, — кажа В.Мязяк. — Начальнік быў моцна здзіўлены з майго жаданьня і папрасіў колькі дзён.

Наступным разам сп.Віктару паведамілі, што баяцца рабіць зьмены ў праграме, што друкуе пасьведчаньні і параілі зьвярнуцца ў рэспубліканскае ДАІ.

У Менску спадара Мезяка прыняў вялікі начальнік, выслухаў просьбу і некуды ператэлефанаваў. Як перакласці

праграму на родную мову, баранавіцкіх праграмоўцаў па тэлефоне пракансультавалі менскія праграмоўцы.

— Калі я ізноў зьявіўся ў МРЭА, на гадзіну быў спынены прыём наведнікаў, каб прыстасаваць праграму пад беларускую мову. Пасьведчаньне кіроўцы і тэхгалён мне былі надрукаваныя па-беларуску. Цяпер у Баранавічах, беларускамоўным кіроўцам будзе «зялёнае сьвятло».

Колькі гадоў таму сп.Мязяк першым у краіне атрымаў і так званую «зялёную картку» — страхавое пасьведчаньне, пра што тады пісала «НН».

Віктар Мязяк зьвярнуўся да чытачоў «НН», з заклікам ня плакацца на цяжкую долю, а настойвалі на сваім:

— Нават лідэры апазыцыі ня маюць беларускамоўных

ТАЦІЯНА ШЫРКО. «INTEK-PRESS»

дакумэнтаў. 37% нашых грамадзянаў, згодна зь перапісам, размаўляе па беларуску. Паўстае пытаньне: дзе яны? Чаму ня бачна? Таму заклікаю ўсіх беларускамоўных вылазіць з падполья і пачаць патрабаваць свайго. Ня трэба баяцца, усё значна прасьцей. Да беларускамоўнага навед-

іка ставяцца вельмі прыязна. У вяртаньні мовы многа залежыць ад нас саміх. Дарэчы, другая дырэктыва Лукашэнка — проста сугэр: зь ейнай дапамогай можна вельмі добра адстойваць нашыя беларускія правы і шмат чаго дасягнуць.

**Руслан Равяка,
Баранавічы**

Настаўніца перамагла раённы аддзел адукацыі

АРЦЁМ ЛЯВА

Катэгія Менскага абласнога суду разглядала касацыйную скаргу кіраўніка Клецкага райаддзелу адукацыі Анатоля Клімовіча, якога не задаволіла рашэньне Клецкага суду пра аднаўленьне на працы звольненай настаўніцы. Дэмакратычную актывістку Іну Кебікаву звольнілі, нібы за прагулы, у 2006 г., калі яна паспрабавала вылучыцца ў дэпутаты.

Суд палічыў пакараньне празьмерна жорсткім. Зрыву заняткаў па віне маладой настаўніцы не адбылося — пропуск прынаў на час вакацыі.

Апроч таго, выявіліся працэдурныя парушэньні — згоды на звальненьне не даваў мясцовы прафкам, як таго патрабуе калектыўная дамова.

Кебікава паведаміла, што прагул здзейсьніла вымушана, бо павінна была разгрузаць прывезеныя дровы.

Клімовіч, які прадстаўляў інтарэсы райана новых даводаў абласному суду не падаў. Толькі дадаў, што Кебікава не сяброўка прафсаюзу. Аднак жа высветлілася, што з заробку Кебікавай спраўна вылічалі прафсаюзныя складкі.

Менскі абласны суд пакінуў рашэньне Клецкага суду бязь зьменаў і абавязаў Клецкі РАА сплаціць ўсе судовыя пошліны, і кампэнсацыю Кебікавай за вымушаныя прагулы.

Арцём Лева

Цэны пайшлі рысьсю

За два тыдні аднапакаёўка ў Менску падаражэла на 3000 даляраў. Паводле інфармацыі газеты «Недвижимость Беларуси», кошт аднаго квадратнага мэтра менскай аднапакаёўкі дасягнуў 1 520 даляраў.

СП

Беларускамоўная газета крыжаванак б'е рэкорды

На першы ў 2007 г. нумар беларускамоўнай газеты «Крама крыжаванак» падпісаліся 6280 чалавек. Гэта рэкорд для ўсёй беларускамоўнай прэсы, а для газеты крыжаванак тым больш. «Дзякуй Вам, дарагія беларусы. Толькі разам мы зможам пераадолець горы нелюбаві да беларускай мовы». Калектыў таксама выказвае падзяку беларускім СМІ за падтрымку. Пабольшаў і наклад газеты — да 9000 экз.

Лютаўскі нумар кварталніка прапануе анаграмы, крыжаванкі, сканворды, судоку, сланкі, шаранты на любы густ. Разгарот «Крамы» прысьвечаны расьліннаму і жывёльнаму сьвету Беларусі». Падпісацца на газету беларускамоўных крыжаванак можна зь любога месяца і на розныя тэрміны ва ўсіх аддзяленьнях паштовай сувязі. Падп-

PHOTOBYMEDIANET

існы індэкс — 63313 у каталёгу «Белпошты».

Сямён Печанко

Аўтамабільнае паліва ў баках трэ'будзе дэклараваць на мяжы

Мытны камітэт ад 1 сакавіка ўводзіць мытнае афармленьне бэнзыну й саларкі, якія вывозяцца фізычнымі асобамі.

Грамадзянам, якія выязджаюць за межы краіны часьцей за адзін раз за тры дні, давядзецца зарэгістравацца індывідуальнымі прадпрымальнікамі і што раз падаваць мытныя дэкларацыі.

Гэта ня тычыцца чальцоў афіцыйных замежных дэлегацыяў, супрацоўнікаў дып-

місій і міжнародных арганізацыяў, службоўцаў дзяржаўных органаў, накіраваных у камандзіроўкі, кіроўцаў, якія ажыццяўляюць міжнародныя перавозкі, а таксама асобаў, якія выязджаюць на аздараўленьне.

Паводле «Эўрапейскага радыё для Беларусі»

Швэдзкая сьценка

Нягледзячы на звышхуткае пакрыцьцё «Тэрафлекс» і падтрымку заўзятараў, беларускія тэнісісты ў рамках 1/8 фіналу Кубка Дэвіса не змаглі зламаць супраціў швэдзкай каманды. Пасьля першага дня спаборніцтваў беларусы гарэлі без варыянтаў — 0:2. Пры гэтым нашы тэнісісты не змаглі ўзяць ніводнага

сэту. Пара, дзе Мірны (на фота) і Ваўчкоў атрымалі цяжкую перамогу, падарыла беларусам кволую надзею на станоўчы вынік. Аднак пятнічны матч лідэраў зборных — Мірнага і Содэрлінга — скончыўся пяцісэтавай перамогай скандынава. Выйгрыш Ваўчкова ў апошнім паядынку ўжо абсалютна нічога ня значыў. Магчыма, швэды проста спазьняліся на самалёт. У верасьні беларусаў чакае матч на права застацца ў элітны дывізіёне.

Зьміцер Панкавец

Полацку шыюць цуда-абярог

Удзельнікі полацкага клубу «Рошва» ініцыявалі цікавы праект — «Полацкі абярог». Далучыцца да яго можа кожны, хто ўмее трымаць у руках іголку зь ніткай. Трэба ўсяго толькі пасшываць з акраўкаў пано памерам 45 на 45 см у любой тэхніцы, альбо зрабіць гафт такога самага памеру.

Да 20 траўня «Рошва» зьбіраць працы, а потым іх пасшываюць у велічэзную стракатую полку. Гэта і будзе абярог для Полацку.

Ахвотныя да ўдзелу ў праекце могуць дасылаць свае творы ў Цэнтар рамэстваў і нацыянальных культур, які месціцца ў Полацку на вуліцы Леніна, 27.

Паводле «Народных навінаў Віцебску»

ПАВЕДАМЛЯЕ РАДЫЁ «ПАЛЁНІЯ»

Письменнаясьць застаецца ў мінулым

Французы заўважаюць значнае зьніжэньне ўзроўню граматычнае письменнасьці за апошнія 20 гадоў. Сёньняшнія 14-годкі ў дыктоўках робяць столькі ж памылак, колькі ў 80-я рабілі 9-гадовыя дзеці. Аўтары дасьледаваньняў падкрэсьліваюць, што вінаватыя тут найперш школьныя праграмы, у якіх усё менш часу адводзіцца на навучаньне мове. Лінгвісты лічаць, што ў неписьменнасьці дзяцей нельга вінаваціць толькі сучасныя сродкі камунікацыі, як электронная пошта ці sms, дзе ў большасьці выкарыстоўваецца фанэтычны, а не артаграфічны запіс.

Колькі зарабляе АМАП

Жаўнерам і афіцэрам менскага АМАПу чарговы раз павысілі заробак, у сярэднім на 40%. Цяпер заробак некаторых супрацоўнікаў АМАПу прыроўніваецца да заробку міністраў. Сяржант атрымлівае каля 1,5 млн рублёў, камандзір узводу ў званьні старэйшага лейтэнанта — амаль 3 млн. Маёр зарабляе 5—6 млн рублёў, а начальнік АМАПу — палкоўнік — каля 8 млн рублёў.

Менскія тралейбусы зноў б'юцца токам

Ад лістапада 2005 г., калі тралейбус забіў студэнтку, ад рагатых машын пацярпелі два

дзясяткі чалавек. Яны атрымалі розныя траўмы — ад невялікіх апэкаў да збоў рэпту сэрца.

П'яны за рулём — на «хімію»

З 1 сакавіка ўваходзяць у сілу больш жорсткія пакараньні нецвярозых кіроўцаў. За кіраваньне аўтамабілям у нецвярозым стане будзе пагражаць высокі штраф, адабраньне правоў на пэрыяд да трох гадоў і трохмесячны арышт. Кіроўца, затрыманы паўторна ў нецвярозым стане, можа трапіць у турму на паўгоду альбо атрымаць два гады папраўчых працаў.

www.polskieradio.pl/polonia/by
Паводле радыё «Палёнія»

Нерастыражаванае

Уладзімер Мулявін. Голас душы. Частка I. Vigma, 2006.

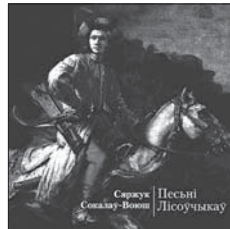
Кажуць, што менавіта гэтую песьню прыбралі чыноўнікі з «Анталёгіі Песьняроў» перад тым, як падарыць яе Лукашэнку.

Дыск, які падаспеў да студзеня — драматычнага месяца для ўладзімера Мулявіна. Менавіта ў студзені 66 гадоў таму творца нарадзіўся і ў гэтым самым месяцы — чатыры гады таму — памёр... Стаўленьне да падобных складанак у кожнага сваё. Нехта можа прыняць праект «Нерастыражаванае» як чарговую спробу зарабіць на імені Мулявіна, нехта — як спосаб паказаць асобу Песьняра з малавядомага боку. У любым разе, «Голас душы» выглядае куды цікавей за які шараговы «The Best» ВІА «Песьняры». На гэтым дыску ня знойдзеш адвечных «Александрыны» ці «Яся», затое тут ёсьць рарытэты, забытыя ды малавядомыя творы. Прыкладам, песьні з праграмаў на вершы Янкі Купалы і ўладзімера Маякоўскага, з цыкляў «Праз усю вайну» і «Вясёлыя жабракі». Арт-рокавы нумар на «Разлад» Купалы (1982) ці аку-

стычнае выкананьне на «Появіліся маладыя» Маякоўскага (1987) — гэта проста цуд! А так сьмела з музычнага гледзішча, як у творы «Перад атакай» (1984) да паэзіі пра Вялікую айчынную, яшчэ, відаць, ніхто не падыходзіў: драматычны верш Сяргея Гудзенкі яшчэ болей узмацняе псыхадэлічная гітара. Ёсьць тут «Маналёг сабакі», які напісаў Ігар Палівода на верш Петруся Макаля. Кажуць, што менавіта гэтую песьню прыбралі чыноўнікі з «Анталёгіі Песьняроў» перад тым, як падарыць яе Лукашэнку. Праўда, не зусім зразумела, што тут робяць добра вядомыя кампазыцыі з поэзіяга «песьняроўскага» пэрыяду — «Ой, кума» і «Чырвона ружа», — яны ня так багатыя ў музычным сэнсе, але слухаюцца з прыемнасьцю. Арганічна закрывае дыск пранізлівая «Малітва» на словы Янкі Купалы. Кіраўнічка гэтага праекту, жонка лідэра «Песьняроў» Сьвятлана Мулявіна-Пенкіна кажа, што ў другую частку гэтага праекту ўвойдуць самыя цікавыя песьні пра каханьне. Чакаем. Дыск з катэгорыі «Для ўсіх».

Песьні Лісоўчыкаў

Сяржук Сокалаў-Воюш. Volia Music, 2006.

Новая праграма беларускага барда-эмігранта, запісаная ў часе апошняга

Воюш, пэўна, быў бы і сам рады, каб некаторыя ягоныя песьні страцілі сваю актуальнасьць.

прыезду ў Менск у жніўні 2006 г. Чарговы рэліз напаўнанімнага лэйблу, які тыражуе музыку пратэсту. Воюш выступае аж у трох іпастасях: у звыклай ужо ролі палымянага змагара з гітарай у руках; бескампраміснага паэты, які дэклamuе: «Расею ў сэрца пушчу толькі ў абліччы кулі», — і дасьціпнага дасьледчыка-баюна, які ў цікавай форме адкрывае слухачу малавядомыя старонкі айчыннай гісторыі.

На дыску — цыкль песень пра Лісоўчыкаў (сярэднявечную беларускую лёгкую коньніцу), колькі вершаў, прачытаных аўтарам, і галоўныя гіты барда, улучна з гімнам БНФ «Фронт» і «Нефармальным беларусам». Новыя песьні Воюш паяе а капэля, без суправаджэньня інструмэнтаў. Ягоны голас без гітары адразу губляе свой калярыт і пазнавальнасьць, але ў ім зьяўляецца больш болго, тут і шкадаваньня. Падчас апошняга менскага канцэрту Воюш папрасіў прабачэньня перад гледачамі за тое, што ня быў зь ім на Плошчы. Адзін зь іх адказаў на тое: «Затое былі вашыя песьні». Пакаленьне «Фронту» ўжо зьмянілася, але гэтыя творы працягваюць хваляваць. Воюш, пэўна, быў бы і сам рады, каб некаторыя ягоныя песьні страцілі сваю актуальнасьць, але так ня ёсьць. Бонусам на дыску — відэа з таго самага канцэрту Воюша на сядзібе БНФ у жніўні 2006 г. Для тых, хто перачытвае Ермаловіча і Сагановіча дзеля задавальненьня.

T Y L O S * L A B A N O R O

Сюбольны літоўска-беларускі этна-дзэзавы праект Цішы Лабаноры

Пятрас Вішняўскас
Тодар Кашкурэвіч
Гвідас Кавэра
Воля Дзядовіч Сьвятлана Клепікава

19 лютага а 20.00 КЗ "МЭНСК" малая зала даведкі: 649 08 88, 660 27 84

Жизнь бьёт ключом

Вірус Ліха. Новая музыкальная кампанія, 2006.

«Прыяжджай да мяне, Жак, прыяжджай, мой мілы», — упрошвае прэзыдэнта Шырака герайна песьні.

Глыток пазытыву ад адной з культурных клубных каманд Менску — галоўных растаманаў краіны. «Вірусаў» давалося бачыць яшчэ на пачатку іхняй кар’еры — год восем таму. Тады іх папулярнасць яшчэ не выходзіла за межы аднапакаёвай кватэры на праспекце Пушкіна, у якой яны рэпэталі, але ўжо тады адчувалася, што пойдучь яны далёка. Зь цягам часу «Вірус Ліха» канчаткова вызначыліся са сваім стылем, адкінуўшы ў бок блюзы і рок-н-ролы, пагастралівалі з «Джа Дывіжн» і спрычыніліся да арганізацыі штогадовага рэгі-фэсту. Колькі год таму «Вірус Ліха» змянілі вакаліста — ля мікрафону з акардэонам у руках заняла месца дзяўчына Таня. У сувязі з гэтым і музыка гурту яшчэ болей палагоднела, а тэксты набылі непаўторную жаночую іронію. Такое мог бы напісаць Сяргей Міхалок, калі б у яго замовіла песень Жана Агузарава. «Прыяжджай да мяне, Жак, прыяжджай, мой мілы», — упрощае прэзідэнта Шырака геранія песні, якая марыць пра чыстую і светлую французскую любоў. Рытм і настрой песень «Вірусаў» змяняецца імгненна — лёгкая, на «шансонны» лад песня «Толькі любовь» з чуйлівым напевам аля Даліда змяняецца на амаль хуліганскую «Шайсэ». Сканчаецца альбом жыццёсьцьварджальнай «Аву» з рэфрэнам: «Жизнь бьёт ключом по голове. И это нравится мне». Добры альбом — якасна запісаны і з душою зроблены. Для ўсіх тых, хто стаміўся ад песень пратэсту.

Всё решено

Паліна Данская. Ковчег, 2006.

«Он сказал: «Косить не буду!». Я сказала: «Не забуду!». Дача вдруг стала похожа на сарай».

Ці памятаеце гульні ў асацыяцыі? — «Падгузьнік? — Памперс! Жуйка? — Орбіт! Паліна? — Смалава!». Але ня ўсе Паліны — Смолавы. Паліна Данская — адна з шараговых «зорак» беларускай эстрады, песні якой пачуеш па радыё і анік ня вызначыш, хто яе выконвае. За

абмежаванасцю аранжыровак угадваецца беларускі поп-выканаўца, але — імя? Ня хочацца крыўдзіць людзей, якія з дапамогай мэдыяў ствараюць дзівосны міт пад назвай «беларуская поп-музыка», але калі Лявон Шырын ці Макс Алейнікаў пішуць песні адразу для дваццаці выканаўцаў, становіцца зразумела, чаму яны так падобныя. А калі падобнымі ня будуць — гэта ўжо нефармат, якому няма месца ў мэдыяпросторы. Паколькі Шырын і Алейнікаў напісалі рэшту песень для гэтага дыску, ён абавязкова загучыць на радыёстанцыях. А што яшчэ папсавіку трэба? Але ставіць у этэр назоўліваю і бязглузду «Бриллиантовые слёзы» з жалівым радком: «Он сказал: «Косить не буду!». Я сказала: «Не забуду!». Дача вдруг стала похожа на сарай» (!). Карацей, з кожным трэкам мацнее жаданьне выкінуць дыск у сьметніцу. Апагей на дзясятым трэку «Нет рядом места» з настолькі няўклонным рэпам, што складваецца адчуваньне: у студыю пад пагрозаю сьмерці зашхалі простага мінака, усунуўшы яму ў рукі тэкст-трызьненне: «Ты прости, ты отпусти, вместе быть мы не можем, путь мой сложен, с тобой невозможен...»

Дзівоснымі выспаі глядзяцца ў альбоме дзьве песні па-беларуску. Але і тут — свае праблемы. Цудоўная песня на верш Генадзя Бураўкіна «Адбалела» (вядомая ў выкананьні Данчыка як «Больш табе я не пазваню») ператварылася ў пануры «умц-умц» а-ля дыскаў 80-х. Павольная «Каліна» Лягчылава з псеўданагоднай стылізацыяй («Горкі смак каліны не асудзіць мілы») на гэтым бяжкім фоне выглядае гітом. Для асобаў, пазначаных на вокладцы дыску ў «Падзяках».

Сяргей Будкін

Рок-каранацыя

25 лютага

19.00

КЗ «Мінск»

Рок-поп-хіп-хоп-фольк-мэтал-блюз-вынікі году.

будуць сюрпрызы

Zet, Зьміцер Вайцюшкевіч, Rasta, Krou/CpB, Indiga, S.D.M., «Parason», Стары Ольса, Tav.Mauzer...

Таварыш Маўзэр

16 лютага ў клубе «Арэна» адбудзецца прэзэнтацыя новага альбому «Радасьць» гурту «Таварыш Маўзэр». Пачатак у 19.00. Даведкі: 649-08-88, 766-24-25.

Адам Глёбус: «Кармільцаў не пра Бога пісаў»

Пайшоў з жыцця Ілья Кармільцаў.

Менавіта словы з ягоных песень калісьці разьліталіся па ўсім Саюзе ў выкананні гурту Nautilus Pompilius, менавіта ў ягоным перакладзе «Байцоўскі клуб» стаў бэстсэлерам на адной шостаў частцы сушы. Разам з ім яшчэ далей адышла эпоха перабудовы са сваімі рок-клубамі і рок-фэстывалімі пад эгідай камсамольскіх арганізацыяў, гераічнымі пазамі рокераў на сцэне, што заклікалі да супрацьстаяння, пратэсту, непрымання саўковай рэчаіснасці. Той час згадваем з Адамам Глёбусам. **«НН»: Ці зрабіў Кармільцаў папулярным гурт Nautilus Pompilius, альбо наадварот?**

АГ: Мяне гэты чалавек заўжды цікавіў: ён — рок-паэт — стаў значнай асобай. Акрамя тэкстаў заніўся эсэістыкай, заснаваў выдавецтва, пераклаў «Байцоўскі клуб» і ня сьпіўся. Але ж у рок-н-роле галоўны той, хто сьпявае, а ня той, хто піша тэксты. Бо тэксты можа напісаць і Бадлер, а можна ўзяць і народныя. Галоўнае — як падаць. І так было ў рускім року 80-х: «Аліса» — гэта Кінчаў, «Кіно» — гэта Цой, «Наўцілус» — гэта Бутусаў.

«НН»: Але ж песні Кармільцава розніліся. Што ў іх было адметнага?

АГ: Зусім нядаўна мяне перасмыкнула ад таго, што Кармільцаў казаў у адным са сваіх інтэрвію: ягоны тэкст «Я хочу быть с то-

бой», аказваецца, пра Бога. А мы вось памыляліся 20 год, слухаючы гэтую песню і думаючы, што яна пра прышчавых дзяўчынак і хлопцаў з раёну! Тая рок-н-рольная тусоўка акурат і брала тым, што ніхто не ілгаў. І рок-н-рольшчык ня мае права на пераасэнсаваньне.

«НН»: Дык чым чапляла песня «Я хочу быть с тобой»?

АГ: У той час усё было сфальшавана. Кнігі выходзілі ілжывыя, у газетах ні каліва праўды. І раптам на магнітафоннай стужцы ты чуеш сьвежае і сумленае слова. Для папярэдняга пакаленьня гэта былі Высоцкі, Акуджава. Для нашага — «В комнате с белым потолком, с правом на надежду...» Але галоўным героем таго часу стаў Цой — яму было наканавана быць ім.

«НН»: Што сталася з гэтай зьявай — савецкі рок?

АГ: Не было такой зьявы, як савецкі рок. Быў рускі — гэта тое, што сьпяваюць па-расейску. Быў, адпаведна, і беларускі. У той час, калі трэба было разбурыць імпэрыю, пабудоваць новыя дзяржавы, рок-н-рольшчыкі адыгралі вялікую ролю. Яны адчувалі патрэбу ў сабе саміх, таму пісалі тэксты і выходзілі на сцэну. Прыгадваю, на фэсьце «Тры колеры» толькі менскіх гуртоў было пад 80. І нават далёкія ад нашай культуры людзі займаліся беларускім рок-н-ролам. І ў іх атрымлівалася. Прыклад — Фэлікс

Кармільцаў (зьлева) і Бутусаў.

Аксёнцаў, тэкставік «Улісу». Але што сталася далей — зь песняй «Старык Казладосёў» некаторыя пачалі ў Крэмль спаўзаць на карачках?! Ці заняліся перакладамі бутафорскай фантастыкі. Але ж ад тых герояў у новы час па-ранейшаму чакалі праўды.

«НН»: А што яны павінны былі зрабіць, калі гэтыя мэты нібыта былі дасягнутыя? Сысьці ў нябыт?

АГ: Не сысьці, але пайсьці і навучыць іншых. У гэтым пляне мне падабаецца Бутусаў — ён пачаў вучыць дзяцей сьпевам.

«НН»: Але ж калі і паманела папулярнасьці ў герояў рускага року, то ненашмат. Яны працягвалі пісаць, граць, выдаваць, зьбіраць залі.

АГ: ...І гэта ўжо ня тое. Бо час зьмяняўся. Усе думалі: вось зруйнаецца імпэрыя, і мы будзем жыць, як у Ангельшчыне. І сьпяваць з ангельскімі музыкамі. Была цікавасьць да рускага

року — пару разоў выступілі замяжой. І — усё, бо там хапае сваіх музыкаў, там свая індустрыя. Таму разьбегліся па сваіх кватэрах. І кожны па-рознаму тое перажыў. Слава Корань на мяне пакрыўдзіўся на тое, што я напісаў, што «Ўліс» без Патрэя — гэта ўжо ня тое. Але так ёсьць — зьнік драйв!

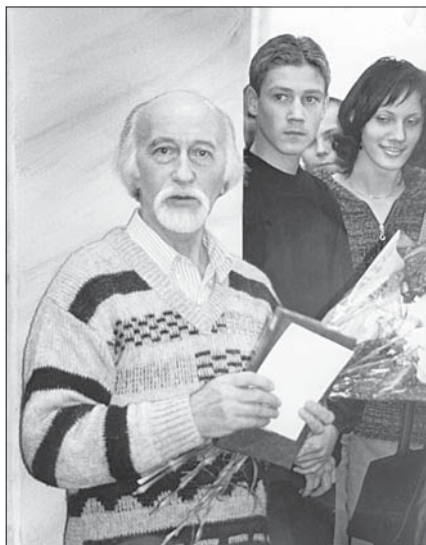
«НН»: Няўжо і рускі рок, і беларускі апынуліся ў аднолькавым становішчы, калі імпэрыя знікла?

АГ: У нашых рок-н-рольшчыкаў сумленьня і грамадзянскай пазыцыі куды болей, таму што ніводзін расейскі рок-музыка ні слова не сказаў ні пра Чачэнію, ні пра сёньняшнюю Расею. У іх словы скончыліся. Спыніліся ў годзе 93-ім, а далей ішло ўжо па інэрцыі.

«НН»: І хіба нішто іх ня змусіць заняць ранейшую трывалую пазыцыю?

АГ: У іх не атрымалася пераўзсыць сябе. Калі той жа Кармільцаў паспрабаваў перачытаць свае тэксты (як у выпадку зь «Я хочу быть с тобой»), то ён нібы між нотаў прасьпяваў. Ці як Мамонаў з гэтым фільмам «Востраў». Навошта? Яны ж іншыя, і пра гэта мы ўсе ведаем! Таму гэтыя героі застануцца ў мінуўшчыне, пройдзе біялягічны працэс абнаўленьня пакаленьня, і зьявіцца новыя героі. Будуць яны нам з табой падабацца ці не — гэта ўжо іншая рэч.

Размаўляў Сяргей Будкін

Сташчанюк і «добры дзень»

У адных мастакоў майстэрні на гарышчах, а ў другіх — у сутарэньнях, напэўна, дзеля раўнавагі. У Віктара Сташчанюка майстэрня была ў сутарэньнях Дому літаратара. Ён дапамагаў маёй маці афармяць кніжныя выставы ў бібліятэцы. Ён быў выхаваны, сьціплы і тактоўны чалавек, што для тутаўшых мастакоў і неха-

рактэрна. Маці даўно не працуе ў тым доме. Але Сташчанюка я сустрэкаў часта, бо жыў ён недалёка ад майго выдавецтва, каля чыгуначнага вакзалу, на вуліцы Ленінградзкай. Мы віталіся. Віктар Сташчанюк быў з тых людзей, з кім прыемна сустрэцца ў горадзе і павітацца. Здавалася б, нічога не адбываецца, проста адзін адному дамо «добры дзень», а настрой паляпшаўся, і дзень крышку дабрэў. Днямі Віктара Сташчанюка ня стала, і мне зрабілася сумна, і падалося, што ўсе прывакзальныя вуліцы крыху замаркоціліся, бо не пачуюць больш «добры дзень» мастака Сташчанюка.

Адам Глёбус, litara.net

Тамара Грузнова

Ранкам 13 лютага на 57-м годзе жыцця пасьля невылечнае хваробы ад нас пайшла цудоўная інтэлігентная жанчына Тамара Грузнова.

Яна працавала дзеля нацыянальнага адраджэньня. Да 1999 г., пакуль спн. Тамара была выхавацелькай дзіцячага садка ДП «Менск-целасеткі», яна займалася яго беларусізацыяй. Праз гады на старонках часопісу «Пралеска» былі выхаванцы садка спадарыню Тамару ўзгадвалі цёплымі словамі.

Калі Тамара Грузнова сышла на пэнсію, яна нека-

торы час працавала ў сядзібе Беларускага народнага фронту, потым — у Таварыстве беларускай мовы. Энергічная жанчына зьяўлялася старшынёй суполкі ТБМ Ленінскага раёну, зьбіралася складкі, распаўсюджвала газету «Наша слова», апошнія гады была тэхнічнай сакратаркай цэнтральнай сядзібы ТБМ.

Дзякуючы чалавечым якасьцям маленькай інтэлігентнай жанчыны, якая хварэла за справу душой, да раённай суполкі далучаліся людзі, і згуртаваньне стала адным з найвялікшых у Менску.

13 лютага ў кватэру да спн. Тамары прыйшлі далёкія сваякі, сябры, знаёмыя. Усе ўзгадвалі яе гасьціннасьць, гатоўнасьць прый-

сьці на дапамогу. Імя Грузновай вядома далёка за межамі Серабранкі. У яе доме рабілася беларуская гісторыя.

Тут рэгулярна зьбіралася Свіслацкая рада БНФ, праводзіліся сустрэчы і каардынацыя дзейнасьці ўсіх дэмакратычных сілаў Ленінскага раёну. Сустрэчы ў Грузновых заўсёды вызна-

чаліся цёплымі і душэўнасьцю. У яе кватэры бывалі Пазыняк, Вячорка, Дабравольскі, Палевікова, Трусаў, Лявонаў, Баршчэўскі, Кулей ды іншыя. «Яна была сапраўднай гаспадыняй», — згадвае былы кіраўнік Свіслацкай рады Барыс Драздоўскі.

Падчас апошніх прэзыдэнцкіх выбараў Тамара прапанавала разьмясьціць у сваёй кватэры штаб Аб'яднаных дэмакратычных сілаў, пры гэтым яна актыўна агітавала і зьбіралася подпісы за Мілінкевіча.

На такіх, як яна, трымаецца рух за свабоду.

Яе цанілі, любілі і шанавалі.

Памяць пра яе застанецца.

Арцём Лява

АРЦЁМ ЛЯВА

Ёсьць што ўспомніць

Радые Свабода працягвае друкаваць кнігі, створаныя на падставе перадачаў. Зборнік Вінцэся Мудрова складаецца з тэкстаў праграмы «Летні (затым — Сямейны) альбом». Колісь быў «Слоўнік Свабоды». Цяпер во зьявіўся слоўнік Савецкага Саюзу.

Вінцэсь Мудроў нагадвае чытачам пра велікі, фільмакоп, стылягаў, трумо, літмантаж, Анджэлу Дэвіс, Мусьліма Магамаева, чэмпіянат СССР па футболе 1963 г., калі менскае «Дынама» ўзяло бронзу. У кнізе — каля 100 «словаў»-наваляў прысьвечаныя панят-

кам, што былі неад'емнай часткай жыцця грамадзяніна БССР 1960—1980-х.

Чытаецца цікава і лёгка. Вялікі плюс такіх кніг-складанак — можна чытаць зь любой старонкі.

Мудроў Вінцэсь. Альбом сямейны (Бібліятэка Свабоды. XXI стагодзьдзе). — Радые Свабодная Эўропа/Радые Свабода, 2007.

У пекле Азіі

Герат—Саракс—Машхад. Рэпартаж з Аўганістану і Ірану. Піша Аляксей Лявончык.

Працяг. Пачатак у №4.

Аўтобус павярнуў налева, і мяне на некаторы час засьляпіла, проста агаломшыў россып сьветлавых шароў. Дарожныя ліхтары. Іх няма ў Аўганістане. Нават пасья акцыі, што зладзіла радыё «Ватандар», і масавых дэманстрацыі з патрабаваньнямі сьвятла сьвятло не прыйшло. На асноўных вуліцах сьвечыцца падсьлепаватыя ліхтары, якія амаль не даюць сьвятла. Мікрараёны морак ахутвае адразу пасья пятай гадзіны. Людзі выкрываліся праз газавыя «бата-рэйкі» ды драўляныя бухары, калі справа даходзіць да атапленьня. Труба выводзіцца вонкі праз адтуліну ў акне. Усе гэтыя вырабы настолькі няшчільныя, што пакоі заўжды выглядаюць бытта прапаленымі.

А тут шматузроўневая шаша на пад'ездзе да Машхаду.

Новыя дамы.

Калі я скочыў з аўтобусу, мяне адразу ж абкружылі таксоўшчыкі. Пыталіся, куды я еду. Яны вельмі нятаньны (у параўнаньні) ля вакзалу, таму я пайшоў у кірунку выхаду, але дасюль ня быў упэўнены, што рабіць, куды ехаць. Тут да мяне падскочыў хлапец, ці ў Тэгеран я еду. На аўтамаце — так.

Ну, хадзем.

Новы аўтобус «Вольва», тэлевізія, колькасьць месцаў цалкам адпаведная колькасьці людзей. Зусім іншы сьвет у параўнаньні з Аўганам.

Небясьпекі находкішмішу ў Рамадан

Рамадан, кастрычнік. Гасьцінец Файзабад—Талакан. Дарогі проста няма, ёсьць рыса, што аддзяляе тое, што называюць «дарогаю», ад усяго астатняга. А такую драбязу, як макавыя палі наўсьцяж дарогі, я проста не заўважаю. Мае калегі, бытта малыя дзеці, спыняюцца кожныя дваццаць хвілін, каб нарваць гэтага попні. Што яны зь ім будуць рабіць — проста не

разумею, але, мабыць, простая блізкасьць да такога скарбу іх неяк узбуджае.

У вёсцы Ёайз набыў для мяне находкішмішу — сумесь арэхаў з разынкамі. Я ціха трушчу іх. Сонца выпраменьвае ўвесь свой гнеў супраць народу гэтае зямлі проста на дах нашага старога матору. Два джампэры ўжо паламаньня. Матацккліст спыняецца раптоўна побач, яго сундроўца саскокквае зь сядушкі на цэнтар гасьцінцу і ўздымам рукі супыняе машыну. Першае пытаньне — а чаму ён есьць?

— Замежнік, — адказвае Ёайз.

— Гэта тлумачыць справу, — галадранец адказвае яму. — А ты сам ясі?

— А вось гэта не твая справа, — рэзка ды ганарліва адказвае Ёайз ды прытапляе газ, ледзь не зьбіваючы «сьледчага» ў пыл.

Ёайз з Гулем тлумачылі мне, што пост падчас Рамадану — асабістая справа кожнага. Таму гэтыя пытаньні трохі патурбавалі мяне, пакуль Ёайз не патлумачыў, што гэтка сустрэкаюцца паўсюль. Мусафэры ўвогуле не абавязаны трымаць пост, тлумачыў мой калега мне далей, але аўганцы лічаць, што чым менш яны ядуць, тым лепей робяць для Госпада.

У Мазоры была зусім іншая інтэрпрэтацыя. Кіраўнік станцыі прыцягнуў на ланч нейкую вялікую бутлю (хоць Рамадан яшчэ ня скончыўся, дарэчы) і са смакам яе адкаркаваў. Перада мною паставілі патэльні памерам з добры лапаць волата, зь дзесяцьцю яйкамі.

— Я таксама разам з вамі цягну, — прырумжыўся той.

Ніхто яго нічога не спытаў. Пад Мазорам увогуле лёгка дастаць рознай хатняе самаробнае дрэні, якую аўганцы самі гоняць. Але піць на Рамадан? Ну, асабістая справа кожнага. Я ня супраць. Віно апынулася брыдо-таю, але моцнай.

Я прыгадаў словы Санджа, што пры

Захір Шаху краіна была дастаткова лібэральнаю. Жанчыны ў Кабуле не насілі хустак. Цяпер Кабул значна лібэральнейшы за правінцыю, але кантраст — далей няма куды. Буркі, нікабы, хіджабы, простыя хусткі, амаль адсутныя хусткі, каляровае ды чорнае адзеньне, чорная ды каляровая вопратка. Уф. Вось мяне цікавіць, колькі часу спатрэбіцца, каб жанчыны вярнуліся да тых вольнасьцяў у адзеньні, што трымаліся да таго часу, як кузэн караля Махамад Дауд-сахэб увайшоў у Даруламонскі палац разам з узброенымі жаўнерамі ды паведаміў свайму кузэну, што ў Аўганістане пачынаецца рэспубліка.

Аўганцы былі схільныя вінаваціць ва ўсіх бедах «распуснасьць» сталіцы ды апранаць сваіх жанчын у буркі. У Кабуле гэта ўвялі талібы. Найбольш лібэральныя ўцяклі на Захад. Пасья таго, як талібаў скінулі, вёска пачала перабірацца ў Кабул. Буркаваньня жанчыны — на дзевяноста адсоткаў тыя, што зь вёсак. Працы для іх дагэтуль няма. Якая праца, калі паліцыянт на скрыжаваньні, што прастойвае па дзесяць гадзін штодзень на спякоце, атрымоўвае 50 даляраў на месяц? На-стаўнік — таксама.

Некаторы час таму новы міністар адукацыі у тры разы падвысіў заробкі настаўнікам, да 150 — 300 даляраў на месяц, адразу робячы гэтую працу самай прэстыжнай у краіне. З гледзішча матывацыі ды расстаноўкі прыярытэтаў крок, безумоўна, станоўчы. Турбуе іншае: калі фінансы знайшліся ў скарбонцы, чаму таго не было зрабіць крыху раней?

Лібэралізм у Кабуле суседзіць з самым сапраўдным сярэднявеччам. Людзі ж, якія вандруюць на поўдзень, мусяць заўжды апранацца традыцыйна, таму што інакш у іх могуць западозрыць прыхільнікаў «бязбожнае» сістэмы і проста выбіць зубы — і гэта яшчэ найменшае.

Дзяўчаты, а таксама гомасэксуалізм

Сёньня спытаўся ў дзеўчыны — на вуліцы — наконт кірунку. Першы раз яна не адсочыла, а спакойна на дары патлумачыла кірунак, хаця па сваёй вопратцы ды бляклай пасья беларускіх вакацый скуры я выключна выдаваў на замежніка. Пры гэтым побач ішоў яе хлапец. Ха, мне тут распавядалі страшэнныя гісторыі на-

конт таго, што нельга пытацца ў самотнай жанчыны ці жанчыны, што ідзе паруку з хлопцам, кірунак. Можна атрымаць па пысе. Адказваючы, жанчына ня мусіць глядзець у твар ці сустракацца вачыма з вачамі іншага мужчыны. Інакш — ганьба.

Не таму, што моладзь. Нават са сваімі калегамі ў гэтым сэнсе ў мяне былі цяжкасці. Для аўганцаў, напрыклад, калі я пачынаў «прамаўляць» на сваім дары, я адразу рабіўся сваім, з усімі наступствамі. Напрыклад, мяне бралі за руку. У іх жа хлопцы ходзяць па вуліцы за руку, нават часьцяком ня проста трымаюцца за рукі, а пераплятаюць пальцы. Мяне абдымалі за плечы. І гэтак далей. Гэта ня гомасэксуальныя праявы, як шмат хто з заходнікаў часьцяком мяркуе, а проста традыцыя. Людзям жа трэба датыкацца адзін да аднаго — вось яны і трымаюцца за рукі, калі няма магчымасці абняць дзеўчыну.

Дарэчы, пра гомасэксуалізм. Чамусьці жыхары Кандагару лічацца вельмі валкімі на хлопчыкаў, нават радыкалізм рэжыму мулы Амара глумачыўся ягоным дзяцінствам у пакістанскай мадрасэ, дзе не было дзяўчатаў, адно малаадукаваныя мулы. Бачылі фільм «Асама»? Штосьці такое, але вельмі гратэскавае.

Нават у адукаваных сем'ях я ніколі ня бачыў, за выключэньнем аднаго

разу, каб жанчыны сядзелі разам з мужчынамі. Яны часьцяком выходзілі, пыталіся, гаманілі, але калі справа даходзіла да ежы — проста зьнікалі. А ў радыкальных выпадках яны проста хаваюцца ад мужчын. Але дзе можна схаватца ў двухпакаёўцы — ня скемлю. Такі жывучы звычай. Нават калі на вуліцах можна будзе ўбачыць хлапцоў зь дзяўчатамі, у квартэрах яны ўсё роўна будуць хавацца ад чужых.

Дзяўчаты, а таксама канвэртты

Сёньня Гатка тэлефануе, казала, што яе два разы амаль ня збіў матацыклет. Яна ішла па ўзбочыне, чакала таксоўку, тут нейкі матацыклет перасёк падвойную і проста кінуўся на яе. Яна адскочыла, дык ён вярнуўся па яе другі раз. Дзякуй Госпаду, што побач быў пост міліцыі, і яна перабегла да іх.

Аўганцы ўвогуле палюбаюцца паліцыі. Ходзяць пагалоскі, што ў мясцовых пастарунках у дачыненні затрыманых часьцяком зьбіваюць. Пры мне арыштоўвалі некалькіх чалавек з офісу за нейкую фінансавую махінацыю, дык тыя небаракі проста плакалі, прасілі дырэктарку абараніць іх. Тая паабяцала інфармацыйнае прыкрыццё. Але, здаецца, ня больш. «Інтэрньюз» ня вельмі цікавіцца, што адбываецца зь яго супрацоўнікамі па

за межамі офісу.

Тут яшчэ ёсць такое правіла: калі нехта разаб'е іншую машыну, то яго ў пастарунак нанач, а сьледзтва накіонт вінаватасці пачынаецца назаўтра. Даходзіла да кур'эзаў, што абодва, і вінаваты, і зьбіты праводзілі ноч у пастарунку. Жыльлёвыя стандарты аўганцаў прадугледжваюць магчымасць зьмясціць 10 чалавек у пакоі 10 квадратных мэтраў. То я ўяўляю сябе, колькі вязьняў можна зьмясціць у адной камэры.

Узроўняў улады ва Аўганістане хапае. Прэзыдэнт, міністэрствы, паліцыя камандзіры, мулы, акупацыйнае камандаваньне. Чытаў Канстытуцыю. Там таксама пазначаецца, што заканадаўства базуецца на прынцыпах ісламу, свабоды сумленьня ды павагі да міжнародных нормаў. Выпадак з Абдурахманам, які прыняў хрысьціянства, і за гэта яго ледзьве не расстралялі, доказ таго, як тая падвойная сыстэма працуе. Толькі пад ціскам з боку міжнароднае супольнасьці яго прызналі мэнтальна непаўнаважным і праз тое вызвалілі, а ён хуценька зьнік з тае краіны, выехаўшы ў Італію, дзе палітычны прытулак яму гарантаваў асабіста прэм'ер Бэрлюсконі.

Працяг будзе.

У Аўганістане паліопійнага маку — ня рэдкасьць, а рэальная крыніца прыбытку.

Змест папярэдніх сэрыяў: прости хлопец Бульбашэўскі вырашыў стаць першым беларускім супэрмэнам Бульбтапам. Для хуткага перасоўваньня па краіне ён стварыў бульбамабіль...

Ну вось.
Цяпер паглядзім,
як ён езьдзіць.

Паехалі! —
як той казаў!

Уаў!

Раптам Бульбтапа дагнаў
нейкі дзіўны чалавек...

Гэй,
спыніся на
хвіліну!

Я— беларускі байкер
Фэрдынанд. А ты хто?

Прыемна.
А я — беларускі
звышчалавек.
Завуць мяне Бульбтап.

Не-е-е, ня веру!
Беларускіх
супэрмэнаў
не бывае!

Тады і байкераў
беларускіх таксама
не бывае!
Усё, бывай!

Пачакай, Бульбтап.
Ці ня хочаш даказаць,
што ты сапраўдны
звышчалавек?

Праз
кілямэтар
стаяць ДАІшнікі.
Яны ўсіх спыняюць.
Уцячэш ад іх
на сваім тарантасе —
паверу ў цябе. Толькі
асьцярожна, яны
ўзброеныя!

Паехалі! — як
той казаў!

МАЛЮВАЎ ЛІВОН ВОЛІЎСЬКІ

Дзякуй за ахвяраваньні

Уладзімеру С., Раісе К., Сяргею П., Дзянісу Ш., Паўлу П., І.Л., Уладзімеру Ж., Рэгіне К., Натальлі Ц., Н.Р., А.К., Аляксандру Р., Сяргею Ф., А.Л., Ірыне Г., А.А., Т.В., Святлане Б., Лідзіі І., А.М., В.Г., Л.Н., Юр'ю Я., А.Ф., Тацяне Б., Уладзімеру С., Андрэю Л., Олісію П., Н.Б., Віктару П., Алегу С., А.Р., Надзеі С., Алене М., Тамары Ц., Маргарыце Х., Анатолю Я., Генадзю Л., Міколу П., Валянціну В., Ігару С., Аляксандру Н., А.Р., Крысьціне В., С.К., Тамары С., Валер'ю В., Паўлу К., В.К., Зьмітру М., В.Я., Розе Г., Зьмітру К., Лідзіі К., Т.П., Сяргею К., Ксеніі Ф., Мікалаю К., Юр'ю М., А.Р., Ільлі П., Алене М., Т.Г., П.Б., А.С., Паўлу Н.,

Віктару Ж., С.М., Мікалаю Дз., Я.Л., А.С., Віталю З., Дз. С., Аляксандру Б., Івану Ж., Надзеі І., В.З., Ніне К., Т.К., Мікалаю К. зь Менску.
 Уладзімеру Ж., Апанасу С., Сьцяпану Б., Зьмітру П., Паўлу С., Л.Л., Марыі Н., Л.Ш., А.А., С.К., Івану В. зь Менскага раёну.
 Натальлі І. з Асіповіцкага раёну.
 Івану Р., Генадзю К., Зьмітру С., Валянціну К., Н.Б., Пятру П., Ларысе Ц., Г.Л., Вользе С., Іне С., Аляксандру К., Соф'і В., Алене А., Алене П., А.С., Аркадзю Ж., З.Ж., Сяргею К., Ірыне Д., П.С., С.Д., Віктару Дз., Андрэю Е., Уладзімеру В. з Горадні.
 С.Р. зь Бярозаўскага раёну.

Раману П. з Пружанскага раёну.
 Віктару А., Вадзіму Б. са Сьветлагорску.
 Івану П. з Ваўкавыску.
 Ірыне З., Сяргею К., Эдуарду К., А.Р., М.Я., Анатолю П., Івану З., Антону П. з Жодзіна.
 Рэгіне Д. з Лідзкага раёну.
 К.С. з Горак.
 Яўгену С., Аляксандру К. з Пінску.
 Уладзімеру К. з Крычава.
 Яўгену К. са Шклова.
 Сяргею А. з Клімавіцкага раёну.
 В.В., Уладзімеру Л. са Смургонскага раёну.
 У.Ц., Р.К. з Мазыра.
 А.Г., Алегу С. з Бабруйску.
 К.Ш. з Браслава.
 Мікалаю І., Мікалаю К. з

Лунінецкага раёну.
 І.Б. з Гарадзенскага раёну.
 Уладзімеру Ц., Аляксандру Г. з Лагойскага раёну.
 Святлане К., Чаславу В., В.Г. зь Ліды.
 Уладзімеру П. з Аршанскага раёну.
 Уладлене Д., Уладзімеру В. з Кобрыні.
 Аляксандру А., Аляксандру Б. з Полацку.
 Лявонцію А., Віктару М. з Полацкага раёну.
 З.М., Вікенцію С., Леакадзіі Н. з Валожынскага раёну.
 Зоі К. з Крупак.
 Любові Л., Людміле І., Андрэю С., Андрэю Н., Макару Ш., Валер'ю Ш., С.П., Максіму А., Віталю К., Галіне К., Генадзю Б., Ігару Д., Яўгену Ж., Уладзіславу І., Міхаілу З., П.Ю., Канстанціну С., Ірыне Б., Любові Ш., Рыгору М., К.С., С.С., Аляксею Ш., Аляксандру У., Пятру С. зь Віцебску.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
 МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак атрымальніка **3015 212 000 012** Асабовы рахунак

(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)

Від аплаты	Дата	Сума
Ахвяраваньне		
Агулам		

Касір

КВІТАНЦЫЯ

Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
 МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак атрымальніка **3015 212 000 012** Асабовы рахунак

(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)

Від аплаты	Дата	Сума
Ахвяраваньне		
Агулам		

Касір М.П.

Каб штотыдзень атрымліваць газэту, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні.
 1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@tut.by, паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.
 2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разьліку 8000 рублёў на месяц. Гэтага хопіць на выхад і дастаўку газэты. У блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначайце адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 24000 рублёў за раз, забясьпечачь выхад «НН» на 3 месяцы. Хто перакажа 48000 рублёў адразу, гарантуе публікацыю «НН» на паўгоду.

МІКОЛА БУСЕЛ

Анабазіс

гумарыстычнае
апавяданьне

Гэта адбылося ў безнадзейныя часы, акурат тады, калі дэмакратычныя сілы зьбіралі дэмакратычныя сілы дзеля збору подпісаў на трынаццаты за апошнія два гады Кангрэс дэмакратычных сілаў дзеля абраньня XIII Адзінага Аднаразовага Кандыдата на наступныя прэзыдэнцкія выбары...

...Калі б гэныя дэмакратычныя сілы мелі даўжэйшую доўгатэрміновую памяць, то яны, несумненна, памяталі б выказваньні Пастаяннага Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь (далей ППРБ) у Берасьці перад студэнцтвам пра тое, што, маўляў, хоць два гады шукайце, а лепшага за мяне кандыдата хрэн знойдзеце. Але два гады канчаліся і, адпаведна, падрасталі шанцы знайсці роднага, пазнавальнага, харызматычнага, шчасьцяноснага аднаразовага кандыдата. Дый тэрмін, адпушчаны ППРБ на шуканьне годнага канкурэнта, падціскаў.

Тым часам маскалі паклалі ППРБ на тушэ праз рэзкую падвышку цэнаў на энэргетычную сыравіну. Асабліва здэскаваўся з нас расейскі «Газпром». ППРБ вырашыў узьбіцца на атамную станцыю. Хада далейшых падзей парагатала з чэсных, але бедных дэмсілаў.

...Каб мець упэўненую падтрымку свайго народу, прэзыдэнт абвесціў усенародны плебісцыт наконт пытаньня будоўлі атамнай электрастанцыі. Для чысьціні выніку галасаваньня да ўдзелу ў плебісцыце не дапусьцілі апазыцыянэраў, валацуг і асоб з вышэйшай адукацыяй, калі яны толькі не былі членамі выбарчых камісій. І, нягледзячы на такую тонкую падрыхтоўку, вынікі апытаньня апынуліся ашаламляльнымі: амаль 90 з сотні ўдзельнікаў рэфэрэндуму выказаліся супраць ядравай Беларусі.

Маскалям гэта было сама на руку. Яны тут жа падвысілі цану на газ да 500 сусьветных грошай за кубасажню, запатрабавалі ў нагрузку сабе «Белтрансгаз» і ў дадатак 1500 адборных дзевак з апошняга прэзыдэнцкага кастынгу. Паводле ўсеагульнага прызнаньня, гэта быў самы пасьпяховы кастынг. Багата хто тлумачыў гэты посьпех тым, што да ўдзелу ў кастынгу былі дапушчаныя выключна

і толькі папярэдне пракастынгаваныя сяброўкі БРСМ.

(У выніку Ўправа Кастынгаваньня пры Кіраўніцтве справамі была задаволеная і заахвачаная рэшткамі ад кастынгаваньня).

Прэзыдэнт і народ вытрымалі б гэныя пяцьсот сусьветных грошай, але замагнуцца на хвамільнае срэбра Беларусі — «Белтрансгаз» — гэта было задужа!

Пра дзевак дзяржаўныя тэлеканалы

Для чысьціні выніку галасаваньня да ўдзелу ў плебісцыце не дапусьцілі апазыцыянэраў, валацуг і асоб з вышэйшай адукацыяй.

проста заявілі, што Беларусь не аддасць наш насенны фонд дзеля чалавечых ахвяраваньняў варварам-крэмлятаўрам. Што гэта ўдае на даніну, аброк, чынш і шарварак. Што, раз Расея шчодрая душа, то хай дзеліцца, тонка змаўкаючы наконт таго, што яны разумелі пад словам «дзеліцца».

І, урэшце, нэрвы Прэзыдэнта ня вытрымалі!

Даўно набалелае, нарывае, разьвярджанае лопнула ў адзін вечар.

Мы акурат зьбіраліся патушыць тэлевізары, як сьпяраша па казённых талерках, а потым і па тэлевізіі пасья ўрачыстага і велічнага «мы-беларусы-з-братняю-русьсю-разам-шукалі-гоп-гоп...» прагучалі гістарычныя словы пра гістарычнае ўзьяднаньне расейскага народу зь беларускім, пра векавечную мару абодвух народаў пра адзіны скіпэтар Вітаўта, пра покліч крыві, пра неабходнасьць шчасьця скончыць з «дывэргентнымі

элемэнтамі, што гуляюць супраць славянскага адзінства» і іхнімі паматгамі.

Гэта, браце, не сэлектарная нарада! Прэзыдэнт энэргічна абрынуўся на вераломнае маскоўскае кіраўніцтва і паабяцаў ад імя гісторыі разабрацца зь ім.

Карацей, «мы ідзём у вызвольны паход. Мы не паўзём на каленцах у Расею, мы ідзём ня супраць нашага брата, рускага народу, мы ідзём супраць жменькі бязродных касмапалітаў-плутакратаў-алігархаў, што апанавалі сьвяшчэнны Крэмель і «Газпром», якія п'юць сьвятую славянскую кроў. Жменька касмапалітаў і масонаў трымае ў страху ўсю Эўропу. Час пакласьці канец масонскай змове ў сэрцы нашай Расеі. Усходні шчыт Беларусі ў небясьпецы. Ідзём па шматвэктарным вэктары. Час адзьяліць маскоўскага муху ад славянскае катлеціны», — гэтак шматзначна закончыў свой выступ Прэзыдэнт. Потым, да нашага здзіўленьня, засьпявалі «Магутны Божа», затым загучэў «Марш Радзецкага», потым забароненыя цэнзурай велічны марш «Вітаўт Вялікі» і «Марш Астроскага», а потым іншыя нацыянальныя вайсковыя маршы і чамусьці Марсэльеза «Aux armes, citoyens! Formez vos bataillons!». І толькі потым зайгралі пра «саюз непрыступны»...

Маскалі на гэта адрэагавалі неяк млява. Іхняе тэлебачаньне, як дурнічка на хамаваты камплімент, на беларускі выпадак прахіхікала легкадумным кавээннам.

Між тым, у працоўныя калектывы паступіла Дырэктыва №2 вызначыць самаахвотных у воіны-інтэрнацыяналісты для вызвольнага паходу. Прадпісваліся ня браць апазыцыянэраў, нацыяналістаў, гомасэксуалістаў і п'яніц. Вылучэнцы калектываў за прафсаюзны кошт накіроўваліся на

зборныя пункты, дзе атрымлівалі вялізныя торбы (як меркавалі, для будучых трафэяў, насамрэч гэта былі мяшкі для трупаў), вугляродныя вяроўкі для вязання палону, і разам зь недарэзанымі ў Барысаве танкамі грузіліся ў эшалёны і кіраваліся на ўсход. Усю СНД абляцеў здымак, на якім беларускія жаўнеры ў касках гуртам весела рушаць памежны слуп на лініі Чарнамырдзіна-Лукашэнкі.

Нават бачачы беларускія танкі на плятформах, маскалі не выяўлялі аніякай варажнечы. Не спатрэбіліся нават засланьня загадзя прапагандысцка-дывэрсійныя аддзелы дзеля вы-

вешвання правільных лёзунгаў. Замардаваны алігархамі-касмапалітамі, расейскі народ прыхільна сустракаў вызвольнае войска.

Былі нават сюрпрызы. Так, за Смаленскам, бадай, ля самага Мажайску — гэтай старадаўняй мяжы ВКЛ, упоперак шашы нашы ваяры з прыемнасьцю ўбачылі здаравенны бігборд «Здарова, таварышы! Доўга чакалі мы вас!»

І толькі калі нашыя перадавыя аддзелы выйшлі на крайнія рубяжы апэрацыі «Тайфун», у Крамлі схамянуліся. Ды запозна.

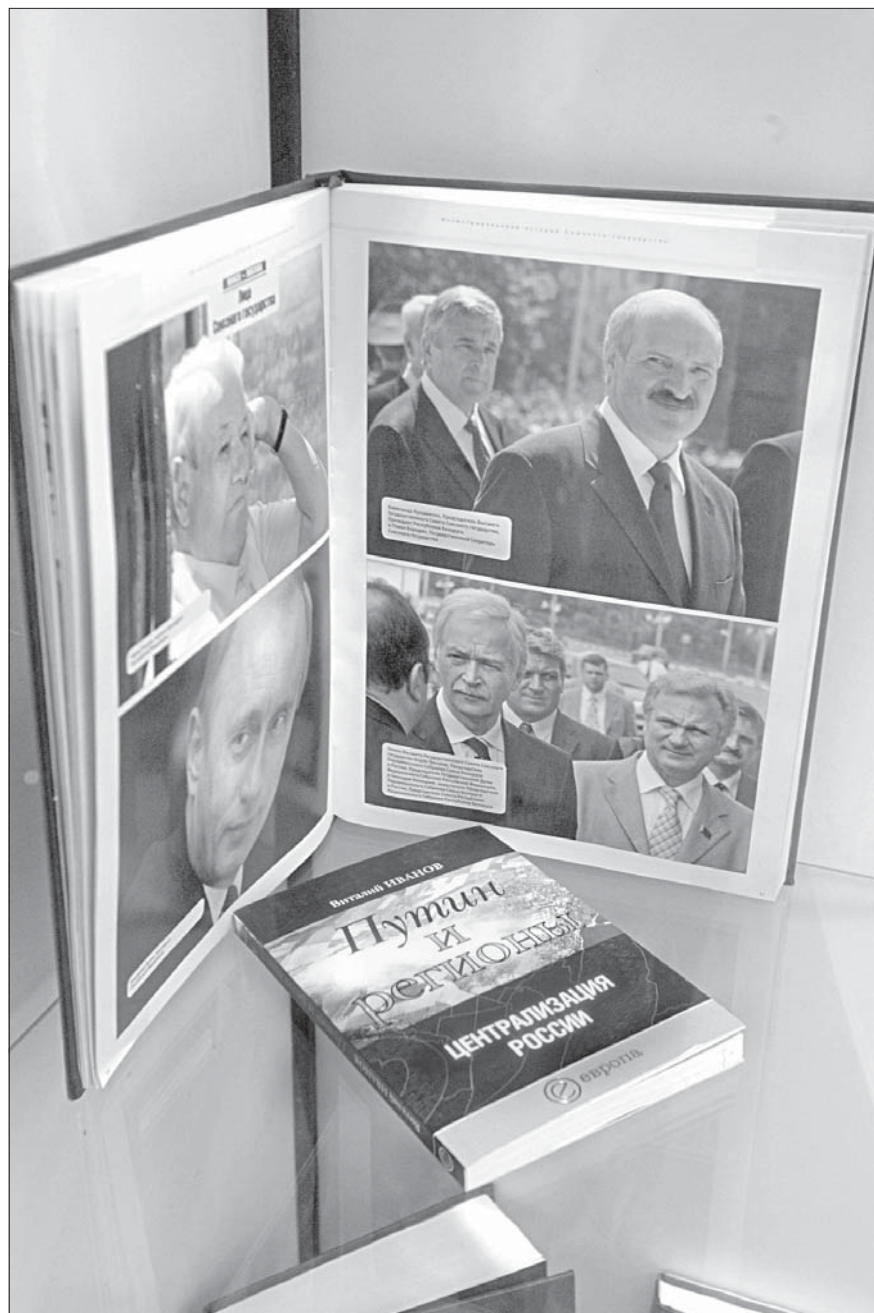
Цэлыя вайсковыя часьці маскалёў

прызнавалі вяршэнства нашага галоўнага Галоўнакамандуючага: «Ягоны мундзір прыгажэйшы», — шчыра казалі яны — і статкамі пераходзілі пад штандары Саюзнай Дзяржавы. У стане масонаў пачалася паніка. Яе пабольшыў шырока распаўсюджаны напаўсакрэтны загад «нячэсных журналістаў у палон ня браць!». Акурат у гэты самы час генэрал-маёр Хралоў далажыў, што ўзяў у палон тысячу журналістаў. «Што зь імі рабіць? Як адрозьніць чэсных ад нячэсных?» — пытаў генэрал. «Адпраўце іх усіх да Харона, ён тамака разьбярэ», — быў адказ Прэзыдэнта.

Непрыяцеля бралі панікаю. «Мы гэнага Пуціна залыгаем і на вяроўцы зацягнем у Гаагу, а цягнуць паможа ўся Эўропа», — заявіў наш прэзыдэнт і паабяцаў, што кожны эўрапеец здолее патрымацца і патузаць за тую за тую вяроўку, заплаціўшы ўсяго адно эўра.

У Эўропе вызвольны анабазіс сустрэлі энтузіястычна. Усім занудзеў усходні газавы кашмар. Нездарма некаторыя — як той «Штэрн» ці «Більд» — у адчаі пісалі, маўляў, лепей ужо родны Zyklon B, чым той расейскі бутан-прапан. У Гамбургу на Рыпэрбан навезьлі каняпель, каб зьвіць гістарычны повад і да яго маленькую шворку. Наш Прэзыдэнт прыслаў акцызныя маркі.

Тым часам перадавыя аддзелы дывізіі «Першы Прэзыдэнт» бесьперашкодна падьшлі да хмарачосу Газпромсіці, гэтай дзяржавы ў дзяржаве, гэтага кубла масонаў і касмапалітаў. Нам казалі, што падыходы да іхняга логава замінаваньня і нам яго ня ўзяць. Сапраўды, пару сутак нашыя танкі марна мірна прастаялі воддаль; пакуль нашыя жаўнеры на халяву цешыліся з тамтэйшымі распусьніцамі і, ня ведаючы меры, спажывалі алькаголь, маёр Гацяя і ахвіцэры ягонага батальёну абв'язаліся пляшкамі шампанскага і сьмела рушылі да будынку. Іх нішто і ніхто не чакаў. Варта і сэк'юрыці папросту паўцякалі разам з сваімі пратэжэ, вашывымі бляхамі і

«Пуцін і рэгіёны»: экспанаты Міжнароднай кніжнай выставы ў Менску.

Усю СНД абляцеў здымак, на якім беларускія жаўнеры ў касках гуртам весела рушаць памежны слуп на лініі Чарнамырдзіна-Лукашэнкі.

адмарозкамі. Весткі пра міны аказаліся мігам.

Калі нашыя салдаты дазналіся пра ўцёкі газапрамыслоўцаў, узнялася страшэнная трыюмфальная страляніна. Мы нават не паспелі выцягнуць з будынку кампутары і капіявальныя апараты. Ад выпадковых снарадаў гмах загарэўся, полымя шугала да самых серабрыстых аблокаў і было відаць ажно з Ля-Маншу. Эўрапейцы святкавалі гэта з большым за ўвядзенне эўра імпэтам дый выпілі болей, чым тады.

Багата валанцёраў з Эўропы выказалі жаданьне ўзяць удзел у вызвольным анабазісе, але, не жадаючы дапускаць іншаземцаў да славы і сваіх рэсурсаў, наш Прэзыдэнт льяканічна адпрэчыў іх славутай фразай «астаўце зтат спор славян паміж сабою».

Непрыяцель даў лататы за Волгу. Наш урад папярэдзіў расейцаў, што гэтым разам «Ніякіх Мініных з Пажарскім мы не пацерпім». Пуцін, аточаны касмапалітамі і масонамі з ФСБ, быў з ганьбаю выгнаны гараджанамі зь Ніжняга Ноўгараду і мусіў уцякаць ці то да хазараў, ці то ў Нагайскую арду.

Па ўсёй імперыі ўзняўся нацыянальна-вызвольны рух. Татары і якуты абвясцілі Панцюрскі Сібірскі Каганат і ўзялі пад пратэктцыю малалікія народы Поўначы і Сіберу. Каганат быў прызнаны менскім урадам, адразу ж узяў пад свой кантроль свае прыродныя багацьці, даў нашаму ўраду ў аддзяку за помач у вызваленні газавыя і нафтавыя канцэсіі на тэрмін прэзыдэнцтва нашага Прэзыдэнта пад гарантыі ягоных сыноў. Аказалася, што ў самой Расеі няма аніякіх газаў і нафты і тое, чым яна пагражала нам і Эўропе, насамрэч належыць народам паняволеных Расеяй калёній, то бок крадзеным дабром, па-народнаму — «кішкамі».

Клятву замацавалі ўрачыстым цалаваньнем копіі крыжа Сьв.Пр.Эўфрасіньні Полацкай і вялікай колькасцю кумысу.

Камандуючыя франтамі паслалі Галоўнакамандуючаму е-мэйл з пытаньнем, што рабіць з палоннымі. «Выбіраць толькі ліц са славянскім тварам», — такі быў ці ня быў адказ з «Жытла Чарадзея» — афіцыйнай Стаўкі, што месцілася недзе ў глыбі пушчаў Полаччыны. Было незразумела, што рабіць са шматлікімі расейскімі славянамі неіндаэўрапейскага паходжаньня. Іх пакуль што ня

бралі.

Палону было столькі, што яго хапіла на ўсе малочна-таварныя фэрмы, сьвінакомплексы і непэрспэктывныя вёскі. Праўда, зважаючы на спэцыфіку расейцаў, іх ужывалі толькі на спэцыфічных працах, дзе яны ад свайго нацыянальнага напою спруцанелі і знайшлі сабе апошні прытулак на нашых Пантэонах камунізму, так афіцыйна было прадпісана называць скотамагільнікі.

...Мы акурат сядзелі ля манаполькі і цундзілі таннае беспароднае пойла — на чарніла грошай у нас ужо не было — як да нас зь піпканьнем пад'ехаў фургончык, у якім да Анабазісу гандляры развозілі муку ды высеўкі для сьвіней. Знаёмы шофэр Грыша падміргнуў нам з кабіны і спытаў: «Дзеўкі трэба?» «У нас віно, — адказаў яму Сашка Аўдольчык, — едзь сабе далей. Муку ня п'ем». «Я су-

Пуцін, аточаны касмапалітамі і масонамі з ФСБ, мусіў уцякаць ці то да хазараў ці то ў Нагайскую арду.

р'эзна пытаю, — пакрыўдзіўся шофэр. — Цяперака от змушаюць дзевак з Расеі развозіць па гаспадарках». «Ой, хлопчыкі, вазьміце нас. Ужо абрыдла сядзець у гэтым вагоне», — пачуліся жаласныя дзявоцкія галасы, і па залезьню фургона заляпалі кулакамі. «Ну, пакажы, што ў цябе за тавар?» — спытаў Толя Муха. Шофэр вылез з кабіны і адчыніў заднія дзверы. У фургоце са змардаваным выглядом сядзелі мо зь дзясятка дзевак рознага веку рознай пекнаты. Убачыўшы пляшкі з пойла, яны ажывіліся і пачалі падлабуньвацца, каб мы ім налілі. «Паміласердуйце, паміласердуйце», — увесь час паўтарала адна, падаючы плястыкавы кубачак. «Паміласердую», — сказаў Муха, выняў грошы — ён акурат за паўгадзіны да гэтага атрымаў пэнсію — і, зьлёгка хістаючыся, пашыбаваў у манапольку. Назад ён вынес тры вялікія пляшкі пойла і пакет з закусьсю. «От вам», — прамовіў ён, падаючы пачастунак у фургон. «Едзь далей, — загадаў ён шофэру. — У нас прыстойная кампанія». «Куды ж мне ехаць? — узмаліўся шофэр. — Ужо з тыдзень як не магу нікуды прыладзіць гэты груз.

Нідзе не бяруць. Бочку саляркі спаліў». «Ты за салярку не перажывай, — супакоіў яго Міша Гурок. — Цяперака ў нас ізноў будуць саляркавыя лужыны. А да нас дзевак не вазі. Вёска наша беспэрспэктывная, народ састарэўся, мужыкоў спраўных німа, акрамя мо' прадсядацеля ды замаў. Вязі адкуль узяў». І з гэтымі словамі ён падаў шофэру поўную малянкоўскую шклянку пойла. Шофэр з адчаю выпіў, кінуў у рот скрылік сэндвічу з каўбасою і палез у кабіну. Дзеўкі, якія ўжо былі наважыліся расьсесьціся на нашых лонах, неахвотна павярталіся ў фургон. Муха зачыніў дзверы.

Фургончык нехаця пацягнуўся ў няпэўным кірунку, а я, Толя Муха ды Міша Гурок вярнуліся да дубовага кульбяша, на якім стаялі дзьве ладныя пляшкі марачнага пойла, і дзе нас нецярпліва чакаў Сашка Аўдольчык, а на шматку газэты «Во славу чаркі і скваркі» ляжала грудка нарэзанага хлеба, гуркоў, цыбулі і сала.

«Хлеб усяму галава», — па-філязофску наліваючы пойла па пасудах, прамовіў Міша Гурок.

Грыша да нас болей не прыяжджаў. Казалі прыезджыя гандляры, што груз свой ён так нідзе і не прыладзіў. Казалі, што з адчаю ён кінуўся з машынаю і дзеўкамі з мосту ў Пічч. Іншыя ж баілі, што бачылі, як на Рабкоры ён браў дзеўкам білеты да Варшавы. Яшчэ была чутка, што, урэшце, у Бабруйску месца дзеўкам знайшлі ў лупанары пры БРСМ, на вушаках якога красаваліся два аўтэнтныя надпісы шчэ мо' з рымска-жыдоўскіх часоў. Адзін надпіс вяшчаў: «Nis habitat felicitas». Другі ж заклікаў «Lente impelle». Зрэшты, слоганы мала каго цікавілі, бо па-старарымска-жыдоўскаму ніхто ў Бабруйску чытаць ужо ня ўмеў: рымляне даўно імперыю развалілі ў Герцынскай Пушчы, а жыды пазьляталі ў вырай. Казалі таксама, што дзевак не хацелі браць у гэны лупанар, бо яны не з БРСМ, і быццам Грышу давялося даваць хабар іхняму верхаводу, каб дзевак прынялі, а дзеўкі баяліся ўступаць у гэны бэрэсэмэ, бо думалі, што гэта беларускі рэспубліканскі саюз манашак, але як дазналіся, пра што ідзе гамонка, то ахвотна пагадзіліся, палічыўшы лепшым жахлівы канец за жах без канца.

Так гэта ці не, мы ніколі не дазналіся, бо ў Бабруйск ня ездзілі, а хто мо' і ездзіў, дык толькі на базар. Ці бачыў хто з нас Грышу? Не, болей Грышы мы ня бачылі.

Кніга пра горад, якога няма

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Артур Клінаў

У Франкфурце-на-Майне выйшаў па-нямецку раман Артура Клінава «Горад СОНца». Новую кнігу прачытаў Алесь Кудрыцкі.

Менск — дзіўнае места, якое вольна абыходзіцца з прасторай і часам. Яго праспэкт, палацы, заводы, шматпавярхоўкі лёгка загортваюцца ў мяккую зялёную вокладку ды зьмяшчаюцца ва ўнутранай кішэні паліто. «Малая падарожная кніжка па Горадзе СОНца», створаная Артурам Клінавым і надрукаваная нямецкім выдавецтвам «Suhrkamp» — гэта зьлепак душы гораду, такога, якім мы яго бачым заўжды і ня бачылі яшчэ ніколі.

Выдадзены летась у Менску выдавецтвам Логвінава фотаальбом «Горад СОНца» аўтар назваў «візуальнай паэмай». «Малая падарожная кніжыца» — яе пераклад, ня толькі зь беларускай на нямецкую, але найперш з мовы выяваў на мову словаў.

Мы жывём у Горадзе Сонца, у сьне, які стаў явай, сьцьвярджае Артур Клінаў у сваёй кнізе, якая робіцца летапісам Краіны, жывіцца пісам Гораду і ўспамінамі Аўтара, якія існуюць у паралельных, але дужа падобных сусьветах. «Утопія ня стане Рэальнасьцю. Але Рэальнасьцю можа зрабіцца ілюзія ўвасабленьня Ўтопіі».

«Што я добра памятаю зь

дзяцінства, дык гэта тое, што мы жылі ў шчаслівым грамадстве. Ці быў я шчаслівы, ня памятаю. Хутчэй за усё, не». Артур Клінаў пачынае сваю кнігу ўспамінамі дзяцінства, і гэта непрыхаваны эгаізм аўтара. Гартаючы кнігу, чытач паволі разумее, чаму праблема дзіцячай памяці радыкальна важная для разуменьня таго, як Менск ператварыўся ў Горад СОНца. Але гэта — потым, а пакуль Клінаў, нібы Дантэ, вядзе чытача да Плошчы Брамаў Гораду Сонца праз змрочны чысьцец, вусцішны цэх на мяжы Краіны Шчасьця, у якім цягнуку мяняюць колы «нейкія маленькія людзі, апранутыя ў цёмныя зашмальцаваныя робы».

«Па сутнасьці, камуністычная ідэя ёсьць праектам пабудовы ўсеагульнага Шчасьця, — сьцьвярджае Клінаў. — Вырай на Зямлі, Месца, якога няма, Утопія...» Задума, аднак, пацярпела паразу: «Тое, што камуністычны праект у Савецкім Саюзе зьяўляўся, па сутнасьці, расейскім праектам, вызначыла катастрафічны вынікі ягонага ўвасабленьня». Паводле аўтара, расейцы — народ, якому стагодзьдзі гвалту і

прыгнэту пашкодзілі маральны код, людзі, якімі валодае «ня проста жаданьне, але нястрымная прага здабыць сацыяльную Справядлівасьць», а менавіта — мець права на Шчасьце. Зрэшты, Клінаў не выключае, што праект пабудовы ўсеагульнага шчасьця на Зямлі мог нарадзіцца толькі ў такога ірацыянальнага народу, як расейцы. «Але Краіну Шчасьця, калі яна ў прыныце магчымая, ня здольныя увасобіць несавабодныя людзі», — лічыць аўтар. Так ці інакш, спроба здзейсьніць праект была, і адным зь яе прадуктаў стаўся Горад Сонца.

Клінаў апісвае гісторыю супрацьборства Княства і Імпэрыі, якая, нарэшце, перамагла. Ён занатоўвае летапіс гораду, які «ўзьнік на Бяссонні, рацэ, якая, калі сюды прыйшла Імпэрыя, схавалася пад зямлёй, стала падземнай вадой». Зноўку ўзгадваючы дзяцінства, Клінаў зь любоўю малое чытачу старое места, замест якога палонныя Вялікай Вайны збудавалі Брамму да сапраўднага Гораду Сонца.

Клінаў стварае пэйзажы, вартыя Толкіена: «З поўначы і поўдня, з захаду і ўсходу Горад атачалі незлічоныя багны, якія стваралі яму вельмі адмысловы клімат... Над Горадам Сонца зьязла Сонца. Яно вісела прама над ім, але не пат-

рапляла ў яго. Аказваецца, яно было над Горадам заўсёды». Апісаньне нагадвае як нататкі вандроўнікаў-фантазэраў старажытнасьці, так і сусьветы-містыфікацыі, апісанья Борхесам. Але мароз ідзе па скуры, калі разумееш, што Клінаў піша не пра выдуманьня, а пра рэальныя — нашыя — горад і краіну.

Падобна як у «Горадзе Сонца» Тамаза Кампанэлы, Краінай Шчасьця, а значыцца і Горадам Сонца, кіруе Мэтафізік. Ён сутнасна не зьмяняецца з часам, хіба што прымае новыя абліччы па меры таго, як памірае яго чарговае фізычнае ўвасабленьне. Клінаў здолеў абстрагаваць, ператварыць у мадэль, нэўтралізаваць савецкасьць Менску. Пяціканцовыя зоркі, сярпы, молаты губляюць палітызаванасьць і ператвараюцца ў знакі, містычныя сымбалі ўлады Краіны Шчасьця.

Гэта Краіна будзеца на прыныце трыадзінства Рабства, Братэрства і Справядлівасьці: «Братэрства ў Рабстве ды Справядлівасьць як інстытут пакараньня для тых, хто не прымае такога Братэрства». Клінаў апісвае паганскі пантэон Краіны Шчасьця. Богі — памерлыя Мэтафізікі Ленін і Сталін,

Кніга пра горад, якога няма

Праця са старонкі 29.

Марк — прарок, які стварыў сьвятарную кнігу Капітал. Перад чытачамі праходзіць бясконцы шэраг дэміюргаў — стваральнікаў Краіны Шчасьця: Вялікі Камуніст, Вялікі Рабочы, Вялікі Жаўнер, Вялікі Навуковец, Вялікі Касманяўт, Вялікі Сталявар, і г. д. Узгадваецца таксама мясцовы культ Вялікага Партызана — героя Вайны з Гігантамі Трэцяга Райху.

Менск меўся быць Брамай, празь якую вандроўнік мусіў праехаць, дзівуючыся яе прыгажосці, і кіравацца далей на ўсход, да Гораду Сонца, сталіцы Краіны Шчасьця. Клінаў апісвае горад без замілаваньня, але і без нянавісьці: ён глядзіць на яго як архітэктар і як мастак. Для аўтара Горад, дзе па кобальтавым небе плывуць «белыя статуі ватных багоў», мае «дзіўны нэкрамантычны эрас». Клінаў захапляецца гульнёй ценяў, якія адкідваюць

гмахі: «Прастора любога эўрапейскага гораду надта шчыльная, задужа запоўненая, каб цень магла так рэльефна сябе прамалываць». Геамэтрыя Гораду «стваралася дзеля залатога сячэння, але ў ёй чамусьці не ўлічылі ды забыліся пакінуць месца для цябе». Тым часам Двары Гораду Сонца — супрацьлегласць яго вывераным фасадам, тут пануе бязладнасьць і бессыстэмнасьць.

Клінаў апісвае Горад Сонца як мастак-пэдант, а горад свайго дзяцінства — як мастак-рамантык. «Няміга была прасякнута гэтым салодкім напамінам спрадвечнага ачага», — піша ён. Гэта было жывое места, горад людзей, а не палацаў. Вось чаму стваральнікі Краіны Шчасьця без ваганьняў ператварылі чужы для іх горад Менск у кулісы Утопіі, але так і не наважыліся зьнішчыць свае дзіцячыя ўспаміны пра ўласны горад маленства, «не пусьцілі пад нож крамлі ды таганкі, арбаты і пятроўкі, Васіля Бла-

жэннага ды Замаскварэчча», не зрабілі Маскву «Ідэальным Горадам». У выніку тое, што мелася быць усяго толькі прэлюдыяй да Ідэальнага Гораду, сталася ім самім. «Гістарычная Літва, якая цяпер завецца Беларусь, доўга першай прымала ўдары Імпэрыі, пакуль ня сталася пустэльнай зямлёю з Горадам Сонца ў цэнтры яе», — піша Клінаў. «Горад Шчасьця памёр, але засталася цудоўная, ні да чаго не падобная эстэтычная канструкцыя — Сонечны Горад Мрояў».

Але Нямігу зьнішчылі ня толькі будаўнікі — яе зьнішчыў сам Горад Сонца. «Многія потым казалі, што гэта было працягам таго, што Імпэрыя ўжо шмат гадоў тут рабіла раней. Мне ж здаецца, што гэта Горад Сонца патрабаваў новай жыцьцёвай прасторы. Пакуль жыла Няміга, ён ня быў адзіны ў гэтым горадзе. Няміга — яго даўні канкурэнт ды супернік. Пакуль Яна была жывая, Ён ня мог па-сапраўднаму сысьці ў

сьвет салодкіх сноў, бо Ён — Сонечны Горад Мрояў, а Яна была Бяссоньніца, Тая, якая ня сьпіць».

Такое дэталёвае апісаньне сучаснага Менску, бадай, не ствараў яшчэ ніхто. Гэтая спустошаная войнамі зямля раней палохала аўтара, а потым паказала яму сваё асаблівае харавство. «Гэта падобна да пустой сцэны, зь якой вынеслі дэкарацыі, але нячутныя водгукі згранага тут перад самым вашым прыходам спектаклю яшчэ завісаюць у яе пранізьлівай цішыні. Храм, якога няма. Краіна, якой няма. Народ, якога няма. Горад, якога няма. Востраў, якога няма. Месца, якога няма. Утопія...» Письменьнікі найчасьцей апісваюць Менск такім, якім ён быў, ці такім, якім ён мае быць, але найчасьцей такім, якім ён ніколі, бадай, ня будзе. Клінаў апісаў Менск такім, якім ён ёсьць. Мы расплюшчылі вочы і пабачылі, што жывём у сьне. Мы прачнуліся?

Алесь Кудрыцкі

Minsk

Sonnenstadt der Träume

Artur Klinau

edition suhrkamp

SV

«Зюддойчэ цайтунг» пра раман Клінава

«Артур Клінаў зрабіў свайму роднаму гораду вялікую паслугу сваёй вартай увагі кнігай зь ня менш вартай увагі назвай «Менск. Горад СОНца». Варта вітаць тое, што выдавецтва «Suhrkamp» прэзентуе нямецкамоўнаму чытачу беларускага аўтара, якому ёсьць што сказаць. Першаадкрывальніцкае сафары Клінава па Менску ўключае ў сябе гістарычныя экскурсы, філязофскія гульні думак, сьмешныя ды мэлянхалічныя гісторыі. Але сапраўднае ўражаньне кніга пакідае найперш дзякуючы моцы яе дакладнай і паэтычнай мовы. Гэта мова не архітэктара ці навукоўца, але мастака. Сама кніга, такім чынам, не ў апошнюю чаргу

мэдытацыя на тэму чалавечых мрояў і іх незьдзяйсняльнасьці. Той, хто шукае ключ да разгадкі таямніцы, чаму ў Беларусі пануе дыктатура, знойдзе яго ў кніжцы Клінава. Але гэтая кніга — не чытво для пэсымістаў. Перакананы аптыміст, Клінаў апантаны ідэяй даць Менску тое, чаго яму бракуе: твар, ідэнтычнасьць, і праз гэта вызначыць яго сапраўдныя каардынаты. Ён здагадваецца, што толькі такім чынам можна будзе прагнаць сучасных менскіх прывідаў. Акрамя гэтага, ён хоча, каб Менск зноў займеў сваё месца ў агульнаэўрапейскай сьвядомасьці, якая ўжо ладна падзабылася на гэты горад. Клінаў дамагаецца гэтага з такой асалядай ды незалежнасьцю, што можна верыць у посьпех гэтай задумы. Прынамсі, пасьля такой кнігі Менск ужо нельга лічыць за шэрую мышку».

Інго Пэтц

Катарына Раабэ: «Ён павінен проста быць добрым аўтарам»

Лектар усходнеэўрапейскіх літаратураў пры франкфурцкім выдавецтве «Suhrkamp» распавядае «НН» пра сакрэты поспеху аўтараў на нямецкім рынку.

«НН»: Ці можна лічыць кнігу поспехам для выдавецтва «Suhrkamp»?

Катарына Раабэ: Мы лічым яе значным поспехам. «Горад СОНца» зь цікавасьцю чытаюць і абмяркоўваюць. Гэтая кніга здзіўляе, яна запрашае чытача наведаць Менск, і ў той самы час трымаецца крыху воддаль ад сучасных палітычных праблемаў. Клінаў не спекулюе на стэрэатыпах, што найперш прыходзяць у галаву чалавеку, які думае пра Беларусь.

«НН»: Кому прыйшла ідэя выдаць кнігу Клінава?

КР: Гэта была мая ідэя. Я ўжо на працягу некалькіх год жадала выдаць кнігу пра Беларусь у нашым выдавецтве. Усё пачалося з таго, што разам з польскай выдаўніцай Монікай Шнайдэрман я ўклала кнігу «Былое і згубленае». Гэтая кніга — атлас Эўропы, якая зьнікае. Мы папрасілі розных аўтараў напісаць пра іх гарады, якіх хутка ня будзе, якія зьнішчае гісторыя ці людзі, ці на якія людзі папросту забываюцца. Потым мы зладзілі ў Бэрліне вялікі фэстываль пад такой самай назвай. Пасьля прайшоў сымпозіум у Літаратурным калёквіюме ў Бэрліне, на якім выступалі і тыя аўтары, чых тэкстаў не было ў кнізе, у тым ліку Артур Клінаў. Я праслухала і прагледзела яго прэзентацыю зь вялікай цікавасьцю, а пасьля выступу спыталася, ці ня мог бы ён перарабіць сваё эсэ ў невялікую кнігу для «Suhrkamp». Клінаў згадзіўся. Дарэчы, ён выступаў разам з Томасам Вэнцлавам, чыю кнігу пра Вільню мы за раз выдалі паралельна з «Горадам СОНца». Яны цудоўна

пасуюць адна да адной.

«НН»: Ці ёсьць у вас планы выдаць кнігі іншых беларускіх літаратараў?

КР: Кніга Клінава — першая кніга беларускага аўтара, выдадзеная «Suhrkamp». Мы прыглядаемся да некаторых аўтараў, я спрабую вывучыць карціну беларускай літаратурнай сцэны, але пакуль што няма таго аўтара, пра якога магу сказаць: вось, я яго знайшла. Гэта даволі доўгі працэс.

«НН»: Выдавецтва «Suhrkamp» актыўна прасоўвае на нямецкі кніжны рынак украінскіх аўтараў. Ці чакаць такога і беларусам?

КР: Калі параўноўваць беларускую літаратурную сцэну з украінскай, якая імкліва зрабілася настолькі шырока прадстаўленай у нашым выдавецтве, то сытуацыя моцна адрозніваецца. Там была ініцыяльная фігура, Юры Ан-

друховіч, прызнаны літаратар. Я таксама шмат год таму спыталася ў яго, ці ня мог бы ён для нас стварыць кнігу пра сваю краіну. І гэта добра спрацавала, падобна да кнігі Артура Клінава. Але ў выпадку Андруховіча мы змаглі потым пачаць выдаваць яго раманы, якія мелі вялікі поспех — у выпадку з А.Клінавым усё крыху па-іншаму. Але я спадзяюся, што эфэкт будзе падобным да таго, які быў з кнігай Андруховіча «Апошняя тэрыторыя», якая адчыніла дзьверы, здолела зацікавіць нямецкую публіку.

«НН»: Якім мае быць беларускі аўтар, каб зацікавіць нямецкае выдавецтва?

КР: Гэта заўжды такое складанае пытаньне. Ён павінен проста быць добрым аўтарам. Калі я чытаю ягоныя творы, то павінна мець уяўленьне, як я змагу тутэйшым

кнігагандлярам і тутэйшым чытачам прэзентаваць яго творы. Ён павінен быць зразумелым нямецкаму чытачу, і адначасова здольным яго зацікавіць. Часта бывае, кніга робіцца папулярнай у пэўнай краіне ці нацыянальнай літаратуры, усе чытачы кажуць, што вось, нарэшце, зьявіўся той вялікі твор. Мы, натуральна, зьвяртаем на яе ўвагу, але часта выяўляецца, што мы ня здольныя яе «расшыфраваць», што ёсьць шмат унутраных алюзіяў, якія мы не разумеем ці якія нам не цікавыя. Кніга не функцыянуе. У выпадку з Клінавым ўсё па-іншаму. Ён расказвае пра сваё дзяцінства, пра свой горад, і карыстаецца геніяльным прыёмам — ставіць фонам сваёй кнігі «Горад Сонца» Тамаза Кампанэла. Атрымалася проста цудоўна.

Гутарыў Алесь Кудрыцкі

Ювэнал з каменным тварам

«А пад канец размовы ён мяне спытаўся: «Вы дазволіце мне памацаць ваш твар?»
Новыя старонкі кнігі **Валянціна Тараса** «На высьпе ўспамінаў»: згадка пра Кандрата Крапіву.

Крыху рэфлексіі

Некалі я любіў свой дзень народзінаў, чакаў яго, збіраў у сябе дома шматлюдныя застольлі. За стол садзіліся чалавек дваццаць, а то і трыццаць, нават і ў тых часы, калі кватэра ў мяне была маленечкая, «хрушчоба»-паўтарачка, — сёння і ня верыцца, што ў ёй збіралася гэтулькі народу. Цяпер кватэра ці не ўтрая большая, а не зьбярэш і пяці чалавек, калі казаць пра сяброў. Родзічаў і добрых знаёмых нямала, а найбліжэйшыя сябры, якія былі для мяне даражэйшыя за некаторых сваякоў, амаль усе пайшлі з жыцця: калі паставіць кожнаму свечку ў знак іхняй нябачнай прысутнасці на застольлі, атрымаецца цэлы гаёчак свечак. І на што тут і на каго наракаць? Цягнука часу ня спыніш. Страшна бывае думаць аб гэтым, што тут крывадушнічаць!..

Я зь неміначасцю ня звякся,
З тым, што няўмольна прыйдзе ён,
Той дзень, калі на бераг Стыксу
Прывалачэцца мой вагон.

Сыду на чорную аблогу,
Дзе вечнасьць шапаціць трысьцём...
Пара падумаць на дарогу —
Падвесьці рысу пад жыццём.

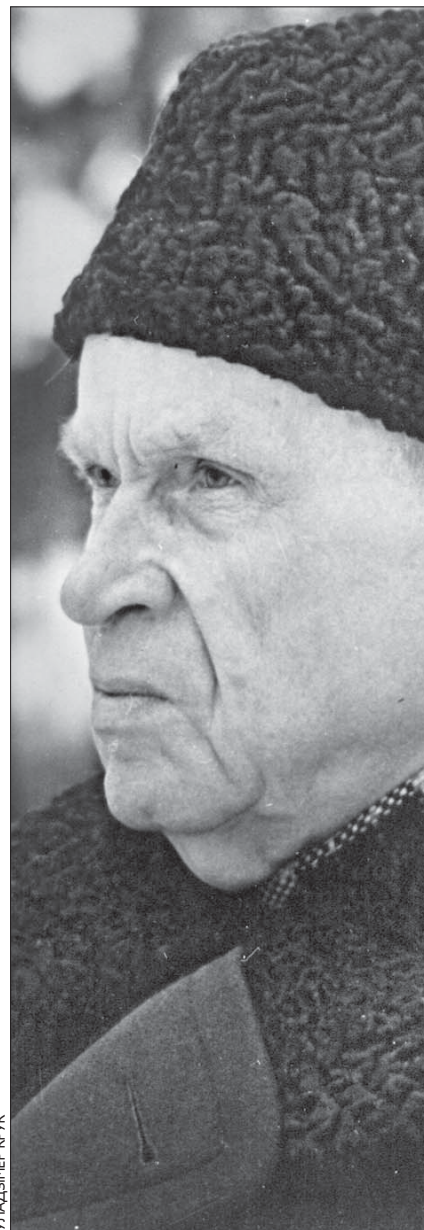
Калі пераваліла за шэсьцьдзсят і адчуў сябе старым, пачаў падводзіць рысу — пісалася кніга «На высьпе ўспамінаў», што выйшла пазалетася у выдавецтве «Беларускі кнігазбор». А цяпер над каркам стаіць пытаньне: ці патрэбныя каму твае ўспаміны? Падзеі, сьведкам якіх ты быў, пра якія табе карцела распавесці, ужо адлюстраваныя ў цэлым Манбляне кніг, у тым ліку ў безлічых мэмуараў, — што ты можаш дадаць? Што з

таго, што ты быў ня столькі сьведкам, але і дзейнай асобай грандыёзных гістарычных драмаў мінулага стагодзьдзя, — дзейных асобаў былі мільёны. Чым ты ад іх адрозьніваеся, у чым адметнасьць твайго лёсу? Ды й ці адметны ён? Думаю, так, адметны, у чымсьці нават унікальны, як, зрэшты, лёс кожнага чалавека. Многае з таго, што перажыў я, што ведаю я, не перажыў і ня ведае ніхто, апроч мяне.

...Даўно ўжо не люблю свой дзень народзінаў, адчуваю сябе ў гэты дзень неяк няёмка, нібы перад кімсьці ў нечым вінаваты, некаму нешта вінен, а разлічыцца не магу. І ўсё ж хочацца неяк яго адзначыць, таму наважваюся ў 77-я свае ўгодкі выйсьці на людзі з новымі старонкамі ўспамінаў, з адным з новых разьдзелаў.

Ювэнал з каменным тварам

Позна ўвечары слухаў радыё «Свабода» і пачуў інфармацыю, што гісторык Віталь Скалабан знайшоў у адным з нумароў газеты «Советская Белоруссия» за 1922 год сатырычны верш Кандрата Крапівы ў абарону беларускай мовы, у якім Крапіва ўшчувае чыноўнікаў-русіфікатараў зь віцебскага аддзелу народнай асьветы за тое, што яны абмежавалі вывучэньне роднай мовы ў школах Віцебску шасьцю гадзінамі на тыдзень. Напрыканцы інфармацыі прагучэла пытаньне: «Што сказаў бы Кандрат Крапіва сёння, калі не ў адным Віцебску, а па ўсёй Беларусі, ва ўсіх школах вывучэньню роднай мовы адведзена нават ня шэсьць гадзін, а ўдвая менш?» Сапраўды, што ён сказаў бы? Можна, тое самае, што падумалася мне: якая яна ўсё-ткі жывучая. Беларуская мова! Даўно,

УПАДЗІМЕР КРУК

відаць, памерлі тых віцебскія чыноўнікі, што душылі яе восемдзсят пяць гадоў назад, нарадзілася за гэты час не адно пакаленьне новых душыцеляў, а яна не здаецца, усё яшчэ дышае!

Даслухаў эфір «Свабоды» да канца, выключыў прымач, аднак заснуць ня мог: узрушыла мяне тая інфармацыя, уключыла ў маёй галаве відэазапіс памяці, і перад вачыма, бы на экране тэлевізара, паплылі кадры далёкіх падзей, хоць па мерках гістарычнага часу яны не такія ўжо і далёкія. Спачатку ў гэтых кадрах не было Крапівы, не было ягона-

Працяг са старонкі 33.

га жывога вобразу, спачатку згадалася мне ня тое, як некалі сустрэўся з Кандратам Кандратавічам і размаўляў з ім ці ня дзеве гадзіны. Аплылі перада мною кадры 1995 г., дні, калі набліжаўся чорны рэфэрэндум, што надаў расейскай мове статус дзяржаўнай. Я быў супраць крывадушнай задумы гэтага рэфэрэндуму, бо менавіта ілжывай крывадушнасцю патыхала ад сьцьвярджэнняў задумшчыкаў, што статус дзяржаўнай надаецца расейскай мове *нароўні* зь беларускай. Засеў за артыкул, у якім пісаў, што толькі манкурты могуць пагадзіцца з тым, што нам прапаноўваюць, што такі рэфэрэндум быў бы правамерны, калі б абедзвее мовы насамрэч суснавалі нароўні адна з другою, чаго няма і ў паміне. Зазначыў, што мяне наўрад ці можна абвінаваціць у беларускім моўным нацыянал-экстрэмізме: доўгія гады я пісаў па-расейску і вершы, і прозу, і не выракаюся расейскай мовы, якая для мяне такая самая родная, што і беларуская. Але ва ўмовах, калі беларуская мова апынулася Папялушкай у роднай хаце, калі «старэйшая сястра» нахабна садзіцца ёй на галаву, я ня маю права маўчаць. І пры ўсёй маёй пашане і любові да *языка*, абавязаны бараніць *мову*. Так і назваў артыкул — «Язык или мова?» — і занёс яго ў рэдакцыю «Народной газеты», якую тады яшчэ ўзначальваў Іосіф Сярэдзіч, яшчэ які месяц ці два заставалася яму займаць пасаду галоўнага рэдактара. Праходзіў артыкул праз аддзел культуры, пэрсанальна праз супрацоўніцу аддзелу Алену Малочку. І вось гэтая маладзенькая, чароўная беларусачка, прачытаўшы рукапіс, сказала мне зь мілай, абаяльнай усмешкай: «Я думаю, статья пойдёт, хотя я с вами не согласна. Стоит ли из-за языка ломать народ через колено?» Я сумеўся. Народу ломяць хрыбет ягонаю культуру, ягонаю самасьці, а гэтай беларускай красуні хоць бы што! Паспрабаваў спрачацца, аднак маё красамоўства было дарэмнае: цудоўныя вочы Алены Малочки глядзелі на мяне абсалютна *безмятежно*...

Вось што спачатку згадалася мне, калі пачуў інфармацыю пра знойдзены гісторыкам Віталём Скалабанам верш Кандрата Крапівы ў абарону беларускай мовы, але загадкавы кінапраектар памяці працягваў сваю пра-

цу, і з тунэлю рэтраспектывы далёкіх гадоў выплыў жывы вобраз аўтара верша, ягоны саворы, каменны твар. Ды нешта, зьвязанае з Крапівой, я ніяк ня мог успомніць, нешта выслізгвала з кадраў відэазапісу, як рыбка зь нерату, і гэта мучыла. Пакуль раптам не згадаў: гэта ж я некалі пераклаў на расейскую мову нейкія вершы Крапівы, нейкія ягоныя байкі, нейкую паэму для нейкай ягонаю перакладной кніжкі. Зноў жа, ніяк ня мог успомніць, у якім годзе яна выйшла, ня мог успомніць ні ейнага назову, ні назова вершаў і паэмы, ні хоць бы іхняга зместу. Нічога дзіўнага, за паўстагодзьдзя перакладчыцкай працы я пераклаў дзясяткі тысячаў радкоў беларускай паэзіі дзе тут усё ўпомніш! Але і гэта мяне мучыла, злаваўся на сваю памяць як на нейкую асобную ад мяне істоту: «Ну давай, скажы, што я забыў!» І нарэшце згадалася, што ў мяне ж ёсьць тая кніжка, ляжыць недзе на адной з верхніх паліцаў кніжнага сцяляжу. Закарцела неадкладна яе знайсці, ды ўжо была ноч і не выпадала заняцца пошукам адразу ж, не хацелася будзіць жонкі. Дачакаўся раніцы і пачаў шураваць па ўсіх верхніх паліцах, загрувашчаных кнігамі ня самымі неабходнымі, гэтыя кнігі не трывожыш гадамі, не памятаеш, дзе якая стаіць, хоць і любіш іх і ні за што ніводную не здасі ў макулатуру. Сярод іх і знайшоў пасья доўгіх пошукаў сьветла-жоўценькую, у цьвёрдай вокладцы кніжку: Кондрат Крапіва. Колочий строй. Минск: Мастацкая літаратура, 1989 г. Аказалася, што яна пачынаецца вершам «Крапіва» ў маім перакладзе і завяршаецца маім жа перакладам паэмы «Шкірута». А яшчэ ў ёй з паўдзясятка маіх перакладаў сатырычных вершаў і адной байкі «Самаўпэўнены Конь». Выйшла кніжка ў сэрыі «Беларуская паэзія», і калі прачытаў прозьвішчы сяброў рэдкалегіі гэтай сэрыі — В.Вітка, А.Грачанікаў, В.Зуёнак, Н.Кісьлік, А.Лойка, — тры прозьвішчы азваліся ў сэрцы шчымлівым сумам і болем. Даўно няма Васіля Віткі, Талі Грачанікава, няма Навума Кісьліка, майго найбліжэйшага друга. 27 сьнежня 2006 году споўнілася восем гадоў з дня ягонаю смерці. Сумам азвалася і прозьвішча аўтара прадмовы да «Колочего строя» — Івана Навуменкі. Зусім нядаўна давалося стаяць каля ягонаю труны...

Ня думаў, не чакаў, што мяне гэтак

узрушыць, усхвалое тая кніжка, да сьлёз, да болю. Ня зместам. Мяне не расчулілі ні мае пераклады, ні пераклады іншых паэтаў, сярод якіх, на жаль, шмат кепскіх, прыблізных. Расчуліў сам ейны выгляд, нейкі дзіўны пах вокладкі і паперы, падобны да паху завялых кветак, да паху апалай лістоты... ды самы галоўны ўспамін прыйшоў чамусьці апошнім. У памяці свае законы, яна і рэжысэр фільму, які праходзіць перад тваімі вачыма, і мантажніца кадраў, і хоць гэта твая памяць, ты толькі глядач. А тыя апошнія кадры гэтага ўспаміну былі пра тое, як увосень 1988 г., пры канцы кастрычніка ці на пачатку лістапада, мне патэлефанавала загадчыца аддзелу перакладаў і перавыданьняў выдавецтва «Мастацкая літаратура» Галіна Шаранговіч. Дзён за пяць да гэтага я занёс ёй карэктурную кнігу «Колочий строй», якую неўзабаве мусілі былі падпісаць да друку. І вось яна патэлефанавала і сказала, што Кондрат Кандратавіч Крапіва просіць, каб перакладчык паэмы «Шкірута» прыехаў да яго на кватэру і прачытаў яму пераклад. Сам ён, Крапіва, прачытаць ня можа, таму што амаль высьлеп. Прачытаць яму пераклад уголас маглі б, вядома, і ягоныя дамачадцы, але ён хоча, каб прачытаў перакладчык, хоча зь ім пазнаёміцца. Іншыя перакладчыкі яму непатрэбныя, менавіта перакладчык «Шкіруты» яго цікавіць. І я паехаў.

Прыняў ён мяне ў невялічкім пакойчыку, прызначаным, відаць, для хатняй работніцы. Чаму не ў кабінэце, ня ведаю. Не памятаю, што за інтэр'ер быў у тым пакойчыку, запомніўся адно столік, за якім мы сядзелі, невялічкі, круглы, засланы льняным белым абрусам, з крышталёвай вазачкай асенніх кветак, бягла-ліловых крокусаў. Гэткім жа крыху ліловым, з чырвонымі пражылачкамі і плямачкамі быў твар Кандрата Кандратавіча, нерухомы, каменны, нібы высечаны з лілавата-ружовага валуна, твар нейкага старажытнага славянскага бога. Вочы былі вадзяністыя, нібы налітыя сьлязьмі, амаль белыя, нават зрэнкі здаваліся белымі, як кроплі ртуці. Кісьці рук вялізныя, мужыцкія, з таўстымі набухлымі жыльямі, пальцы даўгія, крыху дрыжачыя. Было відаць, што яны ў яго ня гнуцца. Ня дзіва, у 1988-м яму было 92 гады. Але ва ўсёй постаці яшчэ адчувалася магута насць, непакіснасьць.

Ён адразу патлумачыў, чаму заха-

цеў са мною сустрэцца: «Шкірута» для яго вельмі дарагая рэч, у ёй шмат асабістага, зьвязанага зь ягонай маладосьцю, і яму цікава, як яна гучыць па-расейску, іншыя пераклады яго ня надта цікавяць, якія ёсьць, такімі хай застаюцца, а вось «Шкіруту» ён будзе слухаць прыдзірліва. І сказаў: «Чытайце». Праслухаўшы пераклад, доўга маўчаў, жаваў губамі, і я сумеўся, падумаў, што пераклад яму не спадабаўся. Забракуе!.. Але ён нарэшце сказаў: «Добра, у мяне няма заўваг. Гучыць натуральна». І спытаў, ці падабаецца мне паэма, бо перакладчык можа няблага перакласьці і тое, што яму не падабаецца. І яшчэ спытаў, ці цяжка было перакладаць. Я сказаў, што зусім ня цяжка, што цяжка было перакласьці верш «Крапіва», бо ў расейскай мове націск у слове *крапіва* не на апошнім складзе, а на другім. Здавалася б, дробязь, а давалося папацець, каб захаваць рытміку арыгіналу. Сказаў яшчэ, што расейскі чытач з-за гэтага націску няправільна прачытвае ягонае, Кандрата Кандратавіча, прозьвішча: *Краніва*, а ён жа *Крапіва*, і трэба было б ставіць у кніжках, на вокладцы, беларускі націск. Ён усміхнуўся: «Можа, і праўда». І зноў спытаў, ці падабаецца мне паэма. Я асьцярожна сказаў, што ў нашыя дні яна ўспрымаецца неадназначна, што цяпер на падзеі 20-х гадоў, на сялянскі паўстаньні супраць савецкай улады пачынаюць глядзець інакш, зь іншых пазыцый («Шкірута» — расповед пра барацьбу з «бандытызмам», драматычны эпизод зацятай бойкі бальшавікоў з «кулацкім отродзем»; не разумею, чаму гэту паэму палічылі сатырычнай і ўключылі ў сатырычны зборнік), але як мастацкі твор паэма харошая, у ёй няма фальшу, фальшывых, надуманых пачуцьцяў. Ён зноў доўга маўчаў, потым сказаў, што, вядома, гісторыю трэба пераглядаць толькі з правільных пазыцый. Якія правільныя — не сказаў. А пад канец размовы пра паэму здзівіў мяне, спытаўшы: «Вы дазволіце мне памацаць ваш твар? Я ж вас ня бачу, адзін цень, зусім зрабіўся сьляпы. А хацелася б вас уявіць, вы мне спадабаліся і як перакладчык, і як чалавек». І ён працягнуў руку праз столік, дакрануўся да майго твару. Я чакаў, што пальцы ў яго халодныя, мёртвыя, а яны аказаліся цёплыя, ласкавыя. Памацаў і сказаў: «Вы даўганосы і хударлявы, і зусім малады». Я засмяяўся: «Які там малады,

мне пяцьдзесят восем!» Кандрат Кандратавіч усміхнуўся: «Для мяне вы юнак...» Нават пры ўсьмешцы, слабай, крыху нейкай бездапаможнай, крыху разгубленай, твар ягоны заставаўся каменны, нерухомы, здавалася, што ўсьмешка зьявілася на ім аднекуль звонку, што гэта адбітак сонца на паверхні каменя.

Ювэналам яго назваў ня я, а Барыс Платонаў, славыты артыст, геній сцэны Купалаўскага тэатру. Некалі, даўным-даўно, яшчэ недзе ў сярэдзіне 50-х гадоў мінулага стагодзьдзя мне пашчасыла амаль цэлы дзень прабыць у кампаніі з Платонавым, за горадам, на лясной палянцы, дзе была ў нас пірушка ўтрох: Платонаў, Георгій Колас і я. Колас мяне і далучыў да гэтай пірушкі, добрай, вясёлай выпіўкі. Але пра гэта не цяпер, гэта для чарговага разьдзелу маёй «Выспы». А тут скажу толькі пра расповед Платонава аб спэтаклі «Хто сьмяецца апошнім» паводле п'есы Крапівы, як ён ствараўся, якія былі нябачныя «тармазы», як высокае партыйнае начальства не хацела выпускаць гэтага спэтаклю на Купалаўскую сцэну, бо гэты спэтакль, гэтая п'еса адлюстроўваюць самыя жахлівыя часы савецкай гісторыі, атмасфэру 1937 году, хоць напісаная п'еса ў 1939-м. Крапіва змагаецца з 1937-м, з гэтым годам-хапунном, бязьлітасным сьмехам, ды што там сьмехам — гамэрычным рогатам, зьдэскам. Што ні слова, што ні рэпліка — ні ў брыво, а ў вока *сыстэме*. Хоць Крапіва, відаць, і сам не разумеў, што *сыстэме*. Можа, і тэатар не разумеў гэтага, але стварыў шэдэўр, найвялікшую беларускую сатыру на раскошнай, смачнай, як чорны хлеб з салам, калі прагаладаецца, мове. Што гэта найвялікшая сатыра, што Кандрат Крапіва — Ювэнал у нашай драматургіі і сказаў тады Барыс Платонаў.

...Калі пісаў гэтыя старонкі, адчуваў дотык нечакана цёплых, ласкавых пальцаў Ювэнала, і думалася, што твар ягоны скамянеў ад клясвай нянавісьці, ад бальшавіцкай бязьлітаснасьці яго самога, але і ад гора, ад пакутаў роднага народу, ад усёй той цемрадзі і паскудзтва, якія ён добра бачыў сэрцам вялікага мастака-сатырыка. Таму і застаўся з намі, а не з Гарлахвацкімі, ня зь Зёлкінымі і іншымі гадкімі пэрсанажамі сваёй п'есы «Хто сьмяецца апошнім».

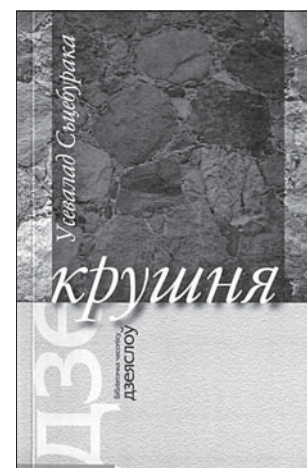
Друкуецца ў аўтарскім скарочце.

Быкаў Васіль. Бліндаж. — Менск: выдавец Віктар Хурсік, 2007.

У кніжцы — аповесці «Бліндаж», узноўленая паводле запісаў клясыка, і «Апошні баец», што не перавыдавалася пасля 1958 г.

Бібліятэчка часопісу «Дзеяслоў»

Сьцебурака Ёсэвалад. Крушня. — Менск: выдавец Віктар Хурсік, 2007.

Паэзія і проза Ёсэвалада Сьцебуракі, першая кніжка аўтара «НН» і «Дзеяслова». Ладная частка зьмешчаных у ёй вершаў друкавалася ў «Нашай Ніве».

Павал Касцюкевіч: «У Ізраілі я хачу быць беларусам,

а калі прыедзю сюды, то пачынаю задумвацца, ці трэба мне гэта». Гэтым разам пісьменьнік Павал Касцюкевіч прыехаў у Менск не з пустымі рукамі. Ён прэзентаваў першы пераклад ізраільскай прозы на беларускую мову — кнігу Этгара Керэта. Апроч сямі ўласных апавяданняў Паўла, што былі надрукаваныя на старонках «Нашай Нівы», і гэтай самай кнігі, пра Касцюкевіча амаль нічога невядома. Вось мы і пачалі са знаёмства...

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Паехаў пабачыць дзеда і застаўся

Павал Касцюкевіч: Я карэнны мянчук у трэцім пакаленьні. У 1997 г. досьць выпадкова прыехаў у Ізраіль, мой дзед тады ляжаў там у коме, захацеў паглядзець на дзеда, думаў, што ў апошні раз, і застаўся там.

«НН»: Дык што цябе там так прывабіла?

ПК: Ня знаю. Ізраіль — гэта душэўная краіна. Выходзіш на вуліцу, а неба так і цісьне на цябе з усіх бакоў. Шмат сонца. Уяўляеш, прыежджае беларускі хлопчык у Ізраіль і адчувае, што сонца прасякае абсалютна ўсё ягонае цела. Цябе не пускае назад ізраільскае сонца, хаця яно вельмі небяспечнае. Ізраіль займае другое месца ў сьвеце пасля Аўстраліі па колькасці ракавых захворванняў. Не разумею, як вы змаглі ў Беларусі перажыць апошнюю зіму, калі амаль не было сонца.

«НН»: Дык хіба ізраільцыяне радзей

Павал Касцюкевіч

нарадзіўся ў 1979 г. у Менску. Пісьменьнік, перакладчык. Жыве ў Тэль-Авіве. Сёлета выйшла кніга яго перакладаў на беларускую мову апавяданняў Этгара Керэта «Кіроўца аўтобусу, які хацеў стаць Богам».

упадаюць у дэпрэсію, чым беларусы?

ПК: Не, я не сказаў бы. Этгар Керэт, дарэчы, шмат пра гэта піша. У Ізраілі ёсьць адна праблема, што мужчынаў больш за жанчынаў. Шмат у якіх мужчынаў праз гэта праблемы, бо цяжка знайсці сваю другую палову. Пра гэта акурат і піша Керэт, што з каханьнем цяжка. Вось вы, мужчыны, тут, у Беларусі, адчуваеце сябе каралямі, а ў Ізраілі

Проста быў пэрыяд, што ў ахову прэм'ера бралі ўсіх.

такога няма.

«НН»: Ці ёсьць у цябе дзяўчына? Не сабраўся яшчэ жаніцца?

ПК: Ёсьць сяброўка, яна працуе ды-зайнэрам, яна з Каўказу. Жаніцца пакуль не збіраюся, бо, ведаеш, у Ізраілі гэта ўсё ж робіцца досьць позна. У краіне з рэлігійных прычынаў вельмі цяжка з разводамі, можа быць, гэта ёсьць стрымліваючым фактарам. Хоць я не адношу сябе да вернікаў, я не хаджу ні ў царкву, ні ў сынагогу.

«НН»: Што яшчэ ўразіла ў Ізраілі?

ПК: У Ізраілі ўсяго многа, гэта ня тое самае, што ўсё ёсьць. Чаго ня скажаш, усяго многа. Літаратуры, музыкі і г.д.

Няма толькі ясоў, вады і тэрыторыі. Мой знаёмец любіць шпацыраваць, і так аднойчы зашпацыраваўся, што выпадкова зайшоў на тэрыторыю Эгіпту. Краіна сапраўды вельмі маленькая. Было прыемна, што я прыехаў у маленькі Савецкі Саюз. Мне было проста прыемна прыехаць туды і сустрэцца з украінцамі, узбэкамі, яны раскажуць пра тамтэйшую культуру. Гэта ўсё страшэнна цікава. У мяне не было ніякага культурнага шоку па прыезьдзе ў Ізраіль.

Ахоўнік прэм'ер-міністра

«НН»: Што было потым? Як ты ўладкаваўся ў Ізраілі?

ПК: Адразу пачаў вывучаць іўрыт. Ты прыежджаеш у чужую краіну, ня ведаеш мовы, на цябе пачынаюць касавурыцца мясцовыя, таму гэта натуральнае жаданьне і патрэба. Усе людзі, што прыежджаюць жыць у Ізраіль, падзяляюцца на тры групы: 1. Тыя, хто не паважае іўрыт і не карыстаецца іўрытам. 2. Тыя, хто любіць і паважаюць іўрыт, а ёсьць яшчэ і трэцяя — гэта тыя, хто не гатовы ўспрымаць іўрыт на радыё, тэлебачаньні, у газэтах, але любіць ім паслужыць і ўважліва ўжываць да апошняй. Канечне, у Ізраілі можна жыць і ня ведаючы іўрыту, але ў такім выпадку ты замыкаеся ў сваім постсавецкім гета, у іх ёсьць свае расейскамоўныя крамы, часо-

пісы, але гэта ня ёсьць паўнавартасным жыццём. Трэба было нешта рабіць, ісьці працаваць, зарабляць на жыццё, бо ў Ізраіль я прыехаў адзін. І айнаў працаваць, пачаў адначасова вучыцца. Навучаўся псыхалёгіі ў тэль-авіўскім акадэмічным каледжы.

«НН»: Ці адчуваеш страх ад жыцця ў Ізраілі, бо, наколькі я разумею, у гэтай краіне ў лобы момант можа выбухнуць аўтобус. Як гэта?

ПК: Канечне, страшна, але на тое ты жывы чалавек, каб баяцца. Галоўнае не зацкілівацца на гэтым. Я раскажу пра адзін момант, звязаны акурат з гэтым. У Ізраілі шмат якіх вар'ятаў, канечне, ня самых буйных, на выходных адпускаюць дадому. Я еду ранішнім аўтобусам, і раптоўна адзін пасажыр падае на падлогу, пачынае біцца ў дзверы і крычаць: «Выпусьціце! Тут бомба». Уяві сабе, што гэта такое. Людзі пачынаюць высоккваць з вокнаў. І толькі потым мы зразумелі, што гэта звычайны вар'ят. Вар'яты выдатна адчуваюць эпоху.

«НН»: Кажуць, што ты працаваў у ахове прэм'ера-міністра Ізраілю. Ці гэта праўда?

ПК: Не зусім ужо, я б сказаў, што ў ахове. Правільней было б сказаць, што ў чацьвертым коле аховы Бэньяміна Нэтаньяху. Першае кола складаюць целаахоўнікі, другое — «шпак» (спэцслужбы), трэцяе — яшчэ нехта, і толькі ў чацьвертым стаяў я. Выдалі адразу пісталет. Проста быў пэрыяд, што ў гэтую ахову бралі ўсіх. У Ізраілі гэта не такая ўжо прэстыжная работа, як у Беларусі. У Ізраілі палова краіны некалі была ў ахове прэм'ера, гэта праца не такая ўжо высокааплатная. Паскудная праца была. Стаялі недзе ўсю ноч і нешта ахоўвалі. Потым я працаваў ахоўнікам у амэрыканскай сынагозе. Для амэрыканцаў мы былі сапраўднымі каўбоямі з пісталетамі. Памятаю, падчас сьвята Пурым яны пераапрунуліся ў тэрарыстаў, бегалі з аўтаматамі. Я падшоў і сказаў, каб таго не было, і яны адразу паслухаліся. Бо мы былі для іх сапраўднымі абаронцамі айчыны, паважанымі людзьмі. Ахоўваў пярэнь, працаваў у «Макдональдз». Ёсьць такая халява ў Ізраілі, калі можна працаваць у якой-небудзь ахове, але нічога пры гэтым не рабіць. Зараз таксама працую ў ахове, ахоўваю высокія тэхналогіі, сплю за грошы. У Ізраілі кажучь, што за грошы сыяць толькі прастытуткі і ахоўнікі. Падпрацоўваю ў рэкламным бізнэсе.

«НН»: Ці цікавіцца палітыкай?

ПК: Не сказаў, каб вельмі. Калі жыў у Беларусі, то ў палітычным жыцці краіны ня ўдзельнічаў. Так, мне не падабаець

ца, што тут робіцца. Можна хоць бы параўнаць навіны на беларускім і ізраільскім тэлебачанні. Карэспандэнты бяруць камэнтары ў мінакоў на абсалютна нейтральную тэму кішталту нейкага культурнага мерапрыемства. У Ізраілі

У Ізраілі чалавек бярэ ў рукі мікрафон і пачынае: «Наша краіна такая паскудная, мы маем найгоршы ў сьвеце ўрад», — і толькі напрыканцы кажа, што мерапрыемства яму спадабалася.

чалавек бярэ ў рукі мікрафон і пачынае: «Наша краіна такая паскудная, мы маем найгоршы ў сьвеце ўрад», — і толькі напрыканцы кажа, што мерапрыемства яму спадабалася. У Беларусі я такога не ўяўляю.

Хачу мець грошы зь літаратуры

«НН»: З прыездамі ў Беларусь ці адчуваеш у краіне нейкія змены?

ПК: Перш за ўсё гэта яшчэ большы ўціск беларускамоўных, калі я не магу здаваць іспыты на правы кіроўцы па-беларуску, ці па тэлебачанні няма беларускамоўных фільмаў. Таксама адзначу, што людзі пачалі больш зарабляць, яны ведаюць, што праз тры гады набудуць аўтамабіль, празь сем — кватэру. Людзям пачалі выдаваць крэдыты, яны становяцца спажывцамі. Ня буду ж я гаварыць пра чыстыя вуліцы. Так, у Тэль-Авіве вуліцы брудныя, але ў Ерусаліме — чыстыя.

«НН»: Дык чым ты яшчэ займаеся ў Ізраілі апроч асноўнай працы?

ПК: Перакладамі. Пераклаў на беларускую мову раман Курта Вонэгута «Бойня нумар пяць». Мне цікава імя займацца, калі б гэта прыносіла яшчэ нейкія грошы, то я б займаўся перакладамі ўвесь час. Перакладаю Узі Вайля.

«НН»: Чаму зараз выйшла кніга тваіх перакладаў менавіта з Этгара Керэта?

ПК: Бо самы хіповы аўтар. Думаю, што і прадавацца будзе лепш, чым хто іншы. Керэт напрыканцы 90-х быў самым модным ізраільскім пісьменьнікам, ягоныя кнігі выходзілі стотысячнымі накладамі, калі ўлічыць, што сярэднія наклады ізраільскіх кніжак складаюць тысяччу-дзеве асобнікаў. Калі ляцеў у Беларусь, то зайшоў да Керэта. Прышоў і сказаў: «Керэт, я твой перакладчык». Ён сказаў, што вельмі прыемна пазнаёміц-

ца. Папрасіў, каб я прынёс яму пазней пару кніжак. Душэўны чалавек, хацеў прыехаць у Беларусь, але не атрымалася, абяцае прыехаць летам. Я яму растлумачыў, што Беларусь вельмі важная краіна, што ўсе больш-менш значныя людзі Ізраілю нарадзіліся ў Беларусі. Але ці варта гэта было гаварыць чалавеку, у якога бацька з Баранавіч.

«НН»: Калі пачалася твая літаратурная дзейнасьць?

ПК: Калі вучыўся рэкламе і мне растлумачылі, як гэта ўсё робіцца. Мне растлумачылі, што нават калі ты займаеся літаратурай, то мусяць быць нейкія правілы, каб стаць паспяховым. Раней я толькі марыў пра гэта. Я хачу мець грошы з таго, што мне падабаецца рабіць. Я б увогуле хацеў бы быць украінскім пісьменьнікам, бо там ёсьць раскрутка і ўсё такое, але я, на жаль, ня ведаю ўкраінскай мовы.

«НН»: Ты ня пішах пакуль раманы, як Этгар Керэт. Чаму?

ПК: Мне падабаюцца маленькія апавяданьні. Хто мае час на доўгія раманы? У апавяданьнях я выкладваюся цалкам. Гэта як песня. Калі я пішу апавяданьне, то ўяўляю сабе рок-музыку. Выкладваюся, пяць хвілінаў песня, а пасля, як бубнач з гурту Metallica, я ляжу выматаны на бубнах. Калі дапісаю апавяданьне, то мне хочацца проста паваліцца і адпачыць. У мяне няшмат ідэяў нават на апавяданьні, я хапаюся за іх усімі магчымымі сродкамі. Не разумею, як беларускія літаратары могуць раскідвацца такой аграмаднай колькасцю думак і ідэяў.

«НН»: Ці чакаў, што ў Беларусі зьявіцца такая цікавасьць да літаратара Касьцюкевіча?

ПК: Ня ведаю, пра якую цікавасьць ты кажаш, бо на вуліцы людзі мяне не спыняюць, а Этгара Керэта людзі спыняюць і бяруць аўтографы.

«НН»: Кім лічыш сябе сёння: беларусам, ці ўсё ж ізраільцянінам?

ПК: Як я сьмяюся: я — менскі торцік ізраільскай літаратуры. Канечне, у Ізраілі я хачу быць беларусам, а калі прыяжджаю сюды, то пачынаю задумвацца, ці трэба мне гэта. Адношу сябе да таго пакаленьня, якое адарвалі ад сваіх каранёў, цяпер яны ня маюць сваёй краіны, Радзімы. Ластаўкі ў стрэсе.

«НН»: Думаеш вяртацца ў Беларусь?

ПК: Можа, і вярнуся, можа, не вярнуся. Гэта цяжка сказаць цяпер. Можа, зьеду ў якую іншую краіну, бо ня варта зацкілівацца толькі на Беларусі і Ізраілі, сьвет нашмат большы за гэтыя дзеве краіны.

Гутарыў Зьміцер Панкавец

КРЫТЫЧНЫ НАСТРОЙ

БязЛАДнае слова

Ці глядзіце вы перадачу «Слова пісьменьніка», якая ў нядзелю ідзе па тэлеканале «Лад»? Піша **Павал Абрамовіч**.

Калі не глядзіце, раю абавязкова зрабіць гэта. Надта ж паказальнай яна атрымалася! Але аб усім па парадку.

На гэтую перадачу запрашаюць, зразумела, толькі афіцыйных пісьменьнікаў. Тым больш цікава даведацца, як жывуць яны сёння, над чым працуюць, ці ёсць шанец, што нехта з іх некалі здзівіць выкшталцёным мастацкім творам альбо сваю аўдыторыю на чале з *Галоўным чытачом вершаў Быкава*, альбо нас, аматараў несэрвільнай літаратуры. Таксама важна зразумець, ці ёсць у гэтай перадачы свой стыль, ці сапраўды падчас яе ідзе прыныпова гаворка пра мастацкае слова, праблемы літаратуры?

Возьмем, да прыкладу, перадачу з удзелам паэта, намесніка дырэктара выдавецтва «Мастацкая літаратура» Віктара Шніпа (ад 21 студзеня). Як арганізаваў размову з ім вядоўца Пятро Варахобін? Першым ягоным пытаннем да В.Шніпа было: «Я ведаю, што Вы адзіны, каго прынялі ў Саюз пісьменьнікаў у такім маладым узросьце...» З гледзішча тэорыі журналістыкі пачатак размовы бездакорны: лёгкае, крыху лісьлівае пытаньне, зададзенае дзеля ўсталяваньня добразычливай атмасфэры. Але што пачалося потым! «Раскажыце пра ваш творчы шлях», «Наколькі над вашымі вершамі папрацавалі кампазытары?», «Іх жа [народныя песні] пісалі непрафэсіяналы», — гэтыя і іншыя пытаньні, рэплікі П.Варахобіна, а таксама яго гмыканьне, сьмяшкі падчас размовы і выклічнік «ага», які ён часта ўжывае, красамоўна сьведчаць пра непрафэсіяналізм вядоўцы, пра тое, што ён павярхоўна валодае матэрыялам, ня ведае спэцыфікі мастацтва.

«Слова пісьменьніка» дэманструе ня толькі нізкі ўзровень падрыхтоўкі нашых тэлежурналістаў, іхні правінцыяналізм, тую бяздумную лёгкасьць (што мяжуе з *нахабствам*), зь якой яны абмяркоўваюць складаныя пытаньні жыцця і літаратуры, але і пераконвае, што нямногім сучасным беларускім літаратарам удаецца выгадна рэпрэзэнтаваць сябе. Так, у часе эфіру В.Шніп адчуваў сябе сумна-няўпэўнена (і гэта ён, аўтар «Сабахных гісторыяў!»): шматкроць ужываў слова «ведаецца» і выраз «я хадзіў у рэдакцыю», іншым разам «сыпаў» словамі па-расейску (і тады замест слова «ведаецца» зьяўлялася «знаеце»), бясконца папраўляў пінжак. А напрыканцы перадачы, звяртаючыся да вядоўцы, ціха спытаў: «Я пачытаю адзін верш. Хопіць?» «Ага», — адказаў П.Варахобін.

Карацей, зусім нерэспэктабельным быў у гэтай студыі В.Шніп. Было адчувальна, што ён саромеецца. (Нездарма ў падручніках па тэорыі інтэрвію дзеячоў мастацтва ставяць у адзін шэраг зь дзецьмі, вязьнямі і псыхічна хворымі, называючы «цяжкімі суразмоўцамі»). Іншым разам В.Шніпа хацелася пашкадаваць: як высветлілася, у дзяцінстве будучы паэт часта сыходзіў з санкамі ў лес, бо знаёмыя хлапчукі толькі і ведалі што біцца, а ён гэтага не любіў, да таго ж, ён зусім нядаўна ўпершыню пабачыў мора...

Вельмі б хацелася, каб слова беларускага пісьменьніка стала важкім, пераканальным, бадзёрым. Але пакуль, дзякуючы тэлеканалу «Лад», яно застаецца *бязладным*.

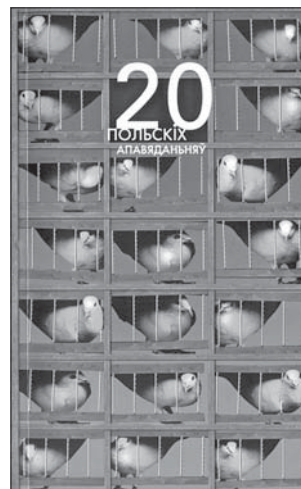

Бруна Шульц.
Цынамановыя
крамы. —
Менск: выдавец
Колас, 2007.

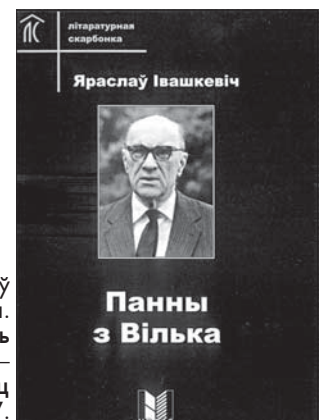

Рафал Ваячак.
Мёртвы сезон.
— Менск:
«Логвінаў»,
2007.

Польская літаратура па-беларуску

20 польскіх
апавяданьняў.
— Менск:
«Логвінаў»,
2007.

Яраслаў
Івашкевіч.
Панны зь
Вілька. —
Менск: выдавец
Колас, 2007.

шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распаўсюднікаў

СЯРЖУК СЫС**ПАДАРОЖЖА Ў ЗІМУ**

Падарожжа ў зіму пачынаецца ў высьмяглым жніўні,
Калі мроіцца сьнег, а нябёсы працялі рагаціны дрэў,
Нібы шнары ад драпінаў, што сакавік прычыніў мне.
Калі ласка, білет да зімы! Я так цяжка бяз сьнегу хварэў.

Разьдзімаючы ноздры, ля Сьвіслачы песьціць чаканьне
Хрумсткіх шкельцаў, яшчэ не рашчаўленых днём-немаўлём,
Прачынацца, глядзець у вакно і скрозь шкло партызаніць
За разьведбатарыёнаў зімы, што бязбоязна прэ напралом.

І ня ўбачыць пачатку атакі, якая парушыць
Сьтых вуліц і плошчаў, апухлых ад доўгага сну, статус кво.
Замяце гэты чортавы горад па самыя вушы,
Хоць на зыбкую ноч першабытнай віхуры сьяиво.

Вось і ўсё, міралюбна палягуць сьнягі над Нямігай,
Мой білет — несапраўдны, і зьняты з маршруту зваротны цягнік.
Падарожжа ў палон да зімы перапыніць адліга,
За якой — Вызваленьне, Кастрычніцкі пляц, сакавік.

Гомель

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ**ВІРТ**

— Мы з табой нават ніколі ня бачыліся.
Я Ігар, ты Ірка.
Ты жывеш у Берасьці, я ў Ралі.
Усё пачалося з флірту, скончылася віртам.

Ты працуеш, магчыма, праграмісткай,
А можа, табе трынаццаць,
Але галоўнае, што ты ананістка.
Любіш віртам займацца.

Сьвет такі дзіўны, поўны заклапочанымі.
І толькі не кажы, што
Табе са мной дрэнна дрычціца.
Я таксама ёсьць ананістам.
І мне цябе хочацца.

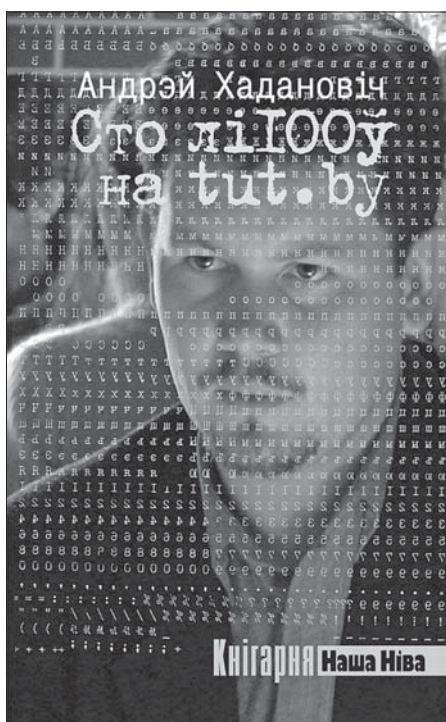
— Ігар, Ігар, вірт быў цудоўны.
Прабач, праўда, я зусім ня Іра.
Я з суседняга офісу. Карацей, Антон я.
Выбачай, мудзіла!

ЗША

Кнігарня «Наша Ніва»

Кніжная сэрія «Кнігарня «Наша Ніва» заснаваная ў гонар 100-годзьдзя газеты «Наша Ніва»

**ВЫЙШЛІ
Ў СЭРЫІ:**

**Андрэй
Хадановіч. «Сто
лі 100ў на tut.by»**

**Пётра Рудкоўскі.
«Паўстаньне
Беларусі»**

ПЫТАЙЦЕСЯ Ў КНІГАРНЯХ І Ў НЕЗАЛЕЖНЫХ РАСПАЎСЮДНІКАЎ

**Тым, хто яшчэ
не набыў календара
«Нашай Нівы»**

Найлепшы падарунак на Дзень Сьвятога Валянціна (праваслаўных Грамніцаў, Дзень Савецкай Арміі, Краёвай Абароны, Сьв. Казіміра, 8 Сакавіка) — «Календар «Нашай Нівы» (аўтары фатаздымкаў — Андрэй Лянкевіч і Юлія Дарашкевіч), прымеркаваны да ейнага 100-годзьдзя.

Календар настольны, штомесячны, зручны ў карыстаньні.

Пытайцеся ў незалежных распаўсюднікаў і праз knihi.net.

Паўстанец, мастак, кампазытар

200 гадоў з дня нараджэння Напалеона Орды. Піша Сяргей Харэўскі.

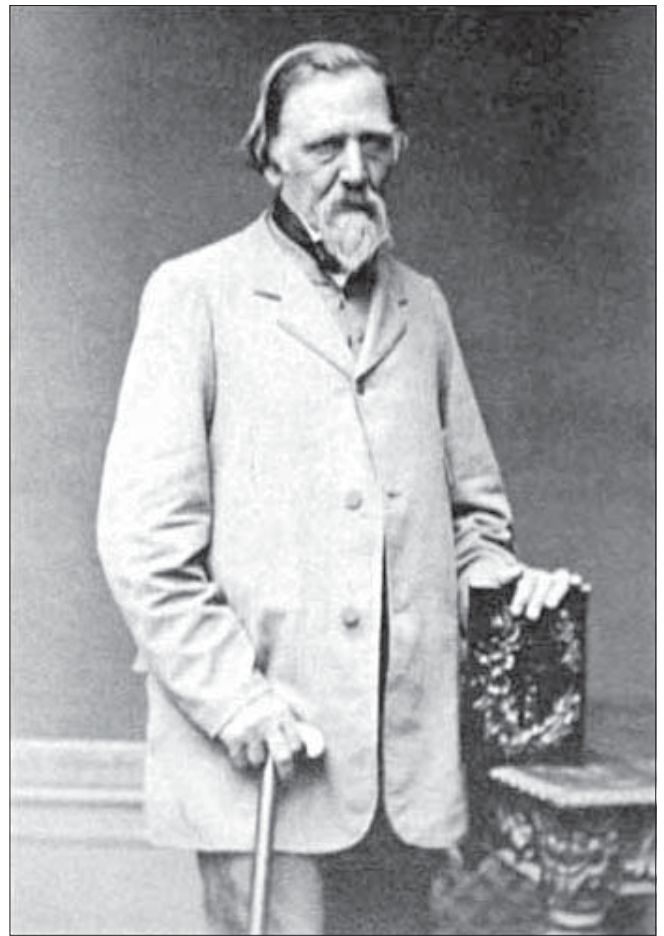
Нарадзіўся Напалеон Орда 11 лютага 1807 г. у радавым маёнтку Варацэвічы Пінскага павету Менскай губэрні (цяпер вёска ў Іванаўскім раёне на Берасьцейшчыне). Бацька, маршалак шляхты Кобрынскага павету, інжынер-фартыфікатар Міхал Орда, назваў сына ў гонар французскага імператара.

Імя Напалеона Орды мусіць ведаць кожны беларускі лінгвіст. Орда першым пачаў перакладаць пазэю аўтараў-ліцьвінаў. На французскую. У Парыжы. На эміграцыі. Сябра Адама Міцкевіча, ён быў яго нястомным папулярызатарам. Выдаў першы, у 1856 г., падручнік польскае мовы для замежнікаў. Вызначыўся Орда і ў галіне літаратурнай дзейнасці: пісаў шматлікія артыкулы пра выдатных людзей і цікавыя мясціны. У 1839 г. Н. Орда прыняты ў Польскае гістарычна-літаратурнае таварыства.

Ягонае імя мусіць ведаць кожны беларускі музыкаляг ці кампазытар. Піяніст Напалеон Орда ў сярэдзіне 1840-х быў дырэктарам Італьянскае опэ-

ры ў Парыжы. Разам з сябрам Фрэдэрыкам Шапэнам ён багата зрабіў для папулярызцыі айчыннае музычнае культуры ў Эўропе. Палянэзы, мазуркі й вальсы Орды вылучаюцца самабытным і віртуозным стылем. Слава, грошы й спакойнае жыццё ў вясёлай французскай сталіцы былі гарантаванымі. Н.Орда ствараў раманы і песьні на словы С. Вітніцкага і А. Плуга, выдаў «Альбом твораў польскіх кампазытараў», славутую «Граматыку музыкі», што была высока ацэнена Станіславам Манюшкам. Апошні лічыў Орду сваім настаўнікам.

Імя Напалеона Орды мусіць ведаць кожны беларускі архітэктар ці рэстаўратар. Бо Орда падарожнічаў па ўсёй Беларусі, нястомна рабіў архітэктурныя шкіцы мясцінаў, зьвязаных з жыццём выбітных асобаў, славутых помнікаў старасьвеччыны. Орда атрымаў мастацкую адукацыю ў студыі вядомага парыскага майстра архітэктурнага пэйзажу П'ера Жэрара. У альбомах літаграфіяў Орды больш за 200 твораў, прэсьве-

У разгар вайны з расейцамі, да канца 1864 г., ён мэтадычна аб'яджае раёны актыўных баявых дзеянняў і... малюе краявіды.

..... чаных славутым мясцінам Беларусі. Малюць дакументальныя, праз што маюць вялізарную каштоўнасць для дасьледчыкаў архітэктуры. Бо многія помнікі й захаваліся толькі ў тых малонках.

Ягонае імя мусіць ведаць кожны гісторык. Бо перадусім Напалеон Орда быў адважным правадыром паўстанцаў-патрыётаў. Яшчэ падчас вучобы ў Сьвіслацкай гімназіі ён далучыўся да таемнага студэнскага таварыства «Заране». А падчас вучобы ў Віленскім унівэрсытэце прыцягваўся да палітычнага дэманьня. Унівэрсытэт здольны

студэнт ня скончыў — у 1827 г. быў адлічаны за прыналежнасьць да таемнага таварыства. Пасля арышту і 15-месячнага зьнявольленьня вяртаецца ў родныя Варацэвічы пад нагляд паліцыі й самастойна завяршае адукацыю.

Падчас паўстаньня 1830—31 гг. ён камандаваў партызанскім атрадам. У складзе чацьвёртага палка коннае гвардыі Літоўскага корпусу ў Польшчы вызначаецца ў бітве пад Коцкем і атрымлівае найвышэйшую ўзнагароду — ордэн Залатога крыжа (Virtuti Militari) і чын капітана паўстанцкай арміі. Пасля задушэньня паўстаньня эміграваў у Францыю. Толькі ў 1856 г., па амністыі, жыў у родных Варацэвічах. Але напярэдадні паўстаньня Каліноўскага раптам заняўся маляваньнем. У 1862—63 гг. Орда жыве то ў Горадні, то ў Вільні, то ў Пінску, то на Вальні. У разгар вайны з расейцамі, да канца 1864 г., ён мэтадычна аб'яджае раёны актыўных баявых

ТБМ прапануе назваць імя Напалеона Орды вуліцу Камуністычную ў Менску

Кіраўніцтва Таварыства беларускай мовы прапануе менскім уладам назваць адну са сталічных вуліц імя Напалеона Орды, мастака, кампазытара і музыканта.

Якраз гэтымі днямі святкуецца 200-годзьдзе з дня нараджэння знакамітага пінчука. Як адзін з варыянтаў ТБМ прапануе перайменаваць вуліцу Камуністычную, існаваньне якой лічыць «гістарычным нонсэнсам».

дзеянняў і... малое краявіды. Вось такі сабе знайшоў занятак у 57 (!) гадоў вэтэран-патрыёт: пачаў маляваць памятных мясціны і шэдэўры беларускага дойдзтва... Акурат там, дзе праходзілі шляхі нашых інсургэнтаў і расейскіх карнікаў.

У выніку зьяўляюцца тысячы графічных твораў.

Ягонае імя мусіць ведаць кожны беларускі мастак. Падчас вандровак Напалеон Орда рабіў незлічоныя замалеўкі і эцюды краявідаў, гарадоў і мястэчак, славуных мясцінаў. Для сваёй творчасці ён выбраў тэхніку алоўкавага малюнку, падмаляванага акварэллю, гуашшу ці эпіяй, якой дасканала валодаў. Гэтая тэхніка малявання дазваляла апэратыўна і найбольш дакладна адпостраваць натурны архітэктурны краявід ва ўмовах падарожжа. Вынік вандраванняў — больш за 1150 малюнкаў і акварэляў.

3 1873 г. Напалеон Орда яшчэ адну манумэнтальную справу — выданьне ўласным

коштам «Album Widokow Historycznych». Аднак было выдадзена толькі 260 малюнкаў-літаграфіяў у васьмі сэр'ях (120 па беларускіх губэрнях), гравіраваных на камені Алаізам Місеровічам у літаграфічным камбінаце Максымільяна Фаянса ў Варшаве.

Творцаў такога маштабу ў такога даробку ў жанры архітэктурнага краявіду няма больш у Эўропе. Орда зрабіў тысячы малюнкаў і падчас вандраванняў: Англія, Шатляндія, Галіяндія, Партугалія і нават Альжыр. Ён абіраў для адпостравання краявіды, напоўненыя недасяжнай веліччу прыроды: горы, неабсяжныя даліны, паўразбураныя замкі, гошья пастаралі.

Мы ўсе мусілі б ведаць пра яго ўсё. Цяжка паверыць, што ў XX ст. пра яго амаль не пісалі ў Беларусі. І толькі напярэдадні XXI-га мы пачалі пакрысе ўсвядамляць маштаб асобы суайчынніка з гучным імем — Напалеон Орда. Калі-небудзь мы будзем ведаць яго ўсё. Кожны.

НОВЫЯ КНІГІ ДАСЛАНІЯ Ў РЕДАКЦЫЮ

Бядуля Зьмітрок. Выбраныя творы. — Менск: Кнігазбор, 2006. — 496 с. 1000 ас.

Прэзэнтаваныя вершы, хрэстаматыйныя аповеды нашаніўскага пэрыяду, аўтабіяграфічная аповесьць «У дрымучых лясах» і шматгалосы «Салавей». Укладальнік Уладзімер Казьбярук узбагаціў том падзабытай Бядулевай публіцыстыкай канца 1910-х, аднак у прадмове, бадай, перабольшыў яе значэньне. Урэшце, Бядуля аказаўся хутчэй рамантыкам-летуценнікам, чым пасьялоўным «змагаром за нацыянальную ідэю». Том выданы ў «Залатой сэр'іі», цана ў кнігарнях — 4930 р.

Ільючык Мікола. Шматкроп'е кропель. Вершы. — Менск, 2006 — 120 с.

Другі пазычны зборнік жыхара в.Багда-наўка Лунінецкага раёну ўвабраў у сябе ня толькі новыя, але і найлепшыя старыя вершы. Некаторыя з іх у якасьці песень у 2004 годзе ўвайшлі ў кружэлку «Мэлэдзі душы». Вершы Ільючыка наскрозь прасякнуты любоўю да Бога. Толькі ў Ім паэт-пратэстант бачыць збавеньне. І ў кожным радку аўтар заклікае чытача ўвераваць ва Ўсемагутнага, бо ўсё на гэтым сьвеце ад Яго. Ня раю чытаць кнігу як звычайны пазычны зборнік. «Шматкроп'е кропель» — гэта ў нейкай ступені духоўная анталёгія.

Керэт Э. Кіроўца аўтобуса, які хацеў

стаць Богам. Менск: Логвінаў, 2007. — 200 с. 1000 ас.

Зборнік часам іранічных, а часам інфантальных твораўкаў 40-гадовага постадэрніста з баранавіцкімі каранямі. Гумар, аднак, у яго тэль-авіўскі, ня надта празрысты. Цікавейшым за зьмест кнігі ўяўляецца ейны кантэкст: фундавала яго амбасада Ізраілю ў Беларусі. Пераклаў апавяданьні Керэта і напісаў вяселую прадмову ізраілец Павал Касцюкевіч, даўні аўтар «НН».

Кобец-Філімонава А. Калі ўцякала сонца. Менск: Кнігазбор, 2006. — 464 с. 250 ас.

Пасьля шчыплівых «Шляху да малітвы» (2004) і «Расьпятай Хатыні» (2005) пісьменьніца выдала ўспаміны пра бацьку, вядомага кінасцэнарыста і палітвязьня. Кніга зьбольшага апалігетычная, аднак зьмяшчае багата каштоўных зьвестак пра п'есы і кінастужкі 1920—1930-х г., пра атмасфэру, у якой жылі (і жывуць) беларускія інтэлектуалы. Плюс — рэдкія фатаздымкі, мінус — неахайнасьці рэдактуры-карэктуры.

Нямецка-беларускі слоўнік «фальшывых сяброў перакладчыка» = Deutsch-belarussisches Wörterbuch der «falschen Freunde des Übersetzters» / Уклад. Валянціна Выхота. — Менск: Кнігазбор, 2006. — 84 с. 300 ас.

Слоўнічак з уводным артыкулам укладальніцы, аўтаркі «Нямецка-беларускіх моўных паралеляў» (1999), перасьледуе хутчэй практычныя, чым навукова-дасьледчыя мэты. Ён будзе карысны вучням і пэдагогам, каб не перакладалі «Votin» (кур'ерка) як «бачань».

Зуборев Л. Змітрок Бядуля — беларускі еврей. Менск: Кнігазбор, 2006. — 152 с. 300 ас.

Досыць павярхоўны жыцьцяпіс Плаўніка-Бядулі, укладзены жыхаром Нью-Ёрку, вайшлым зь Беларусі. Добры ўзор таго, як гісторыя пісьменства бачыцца ў «фэльтонную эпоху». Дзеля «папулярызацыі» сп.Зубараў нават перабаіў (па-расейску, ясная рэч) казку «Сярэбраная табакерка». Хай чытачоў не падмане анатацыя «літаратуразнаўчы нарыс»: літаратуразнаўства тут адпачывае.

Ю.М. Пэн / Сост. Вал. Кучеренка, И. Холодова. Менск: Беларусь, 2006. — 176 с. 2000 ас.

Альбом якасных рэпрадукцый слаўтага віцебскага мастака, аналіз творчасці Юдэля Пэна (якога складальнікі ўпарта называюць Юр'ем), бія- і бібліяграфія, эпістальярная спадчына — карацей, прарыў у «пэзнаўстве». Фаліянт у супэрвокладцы каштуе ў менскіх кнігарнях трохі больш за 31 тыс.

Сяргей Макарэвіч, Адз, ВР

Бліны

Блін гэта насамрэч млын. Піша
Алесь Белы.

Пра нашы даўнія бліны можна было б, пры наяўнасці плацежаздольнага попыту, напісаць асобную кнігу. Бо вельмі ўжо важнай была гэтая катэгорыя страў для нашых продкаў, з чаго толькі іх не пяклі і з чым толькі ня елі. Сучасны паспаліты беларус і назваў тых бліноў ня ведае, ня кажучы пра іх адрозненні. Тут хіба што самы неабходны мінімум, як арыенцір для першых выпраў на неабсяжны Блінны Кантынэнт.

Беларускае, расейскае і літоўскае слова «блін» — насамрэч скажонае «млын», і толькі ва ўкраінскай мове яно захавала сваю пачатковую форму *млинець*. Магчыма, нейкія прымітыўныя бліны і былі калісьці самай першай формай хлеба, калі ўжо працэс памолу мукі так асацыяваўся менавіта з блінамі. Бліны традыцыйна «пякуць», нават цяпер, калі на самай справе іх найчасцей смажаць на патэльні. Яскравы прыклад кансэрватызму мовы, якая часам даносіць да нас звесткі пра старадаўнія часы больш надзейна за выпадковыя знаходкі археолягаў або часам нават за пісьмовыя крыніцы. Традыцыйныя дражджавыя бліны сапраўды пяклі, заўжды ў *рускай* печы.

Украінскім *млиням* адпавядаюць нашы *блінцы*, а гэта слова зрабіла неаблагодную кар’еру ў англасаксонскім сьвецце дзякуючы габрэям-эмігрантам зь Беларусі. *Blintzes* увайшлі ў многія кулінарныя энцыклапедыі, шкада толькі, што бяз згадак пра беларускае паходжаньне слова. Хоць фармальна блінцы ў юдаізьме — не абрадавая ежа, на практыцы ў сучасных габрэяў яны атажамліваюцца са сьвятамі Ханука і Шавіёт. Праўда, на Захад выехалі ня самыя старадаўнія, традыцыйныя нашы бліны, хоць назву і панеслі самую традыцыйную. Самыя распаўсюджаныя сучасныя «бліны» — тонкія *налісьнікі* — называюць блінамі паводле фармальнай аналёгіі з традыцыйнай стравай. У нашай культуры гэта параўнаўча нядаўня зьява, з XIX ст., з Захаду, мо з Францыі, калі зьявіўся такі разрыхляльнік як сода, а на шляхецкай кухні «ангельская» пліта, дрывяная, але «ідэйна» ўжо блізкая да газавых і электрычных. «Пячы», дакладней, смажыць, стала значна зручней ды хутчэй, і для розных фаст-фудаў яны лепш надаюцца. Нашай сучаснай кухні яны добра вядомыя, і толькі самыя адчайныя пурысты рызыкнучь сьцьвярд-

жаць, што тонкія налісьнікі на содзе ці кефіры, проста шмараваныя маслам, або згорнутыя ў канвэрт і начыненыя гароднінай, тварагом ці мясным фаршам, — не беларуская страва. Польская мова, бадай, толькі слова *nalісьniki* і ведае, а рафінаваная польская кухня страціла традыцыйныя тоўстыя дражджавыя бліны ў значна большай ступені, чым нашая. Слова *bliny* там калі ўжываецца, дык у значэньні «дражджавыя [крэсовыя] бліны». Што ж, інтэнсыфікацыя жыцця бярэ сваё: вольнага часу, не занятага масавымі грамадзкімі забавамі, у мэгаполісе застаецца ўсё меней.

Сучасныя бліны — амаль выключна пшанічныя. Зьніклі, амаль бяз згадак, бліны з жыгняй, ячнай і грэцкай мукі, з аўсянай цэжы. А калісьці ж яны былі вельмі важнай часткай традыцыйнага рацыёну. Напрыклад, калі чытаем у Багушэвіча («Свая зямля»):

Матка шкаплерык дала на дарогу,
Бліночкаў з цэду з сланінай.
Я памаліўся нашаму Богу
І еду ў набор той з старшынай

Дык хто сёньня здаўмеецца, што гутарка ідзе пра *цадавікі* або *цадаўні*, бліны з аўсянай цэжы, працэджанай сумесі вады і аўсянай мукі, зь якой варылі і кісель? Укісаньне цэжы займала 2—3 дні, калі ня болей. Вельмі непрактычна, як на цяперашні час. Але пазьней, калі пачалі прамыслова вырабляць аўсяныя шматкі кшталту «Геркулесу», прыгатаваньне значна спрасьцілася, так што, зрэшты, гэта не такая складаная і працаёмкая страва, як колісь. Было б жаданьне. А грачаныя бліны? А сачні? Апошнія — ня толькі з тварагом, але і з самымі разнастайнымі начынкамі — мясам, яйкамі, яблыкамі, вішнямі, макам, або нават і без. Гэтыя тоўстыя бліны з хлебнага цеста, якое яшчэ не падыхло, — нешта паміж блінамі і хлебам — калісьці лічыліся адной з характэрных зьяў беларускай кухні. У літоўцаў падобная страва называлася *рагаішыс*, у абеларушаным гучаньні — *рагойша*. Апошніяе слова, калісьці распаўсюджанае ва ўсёй *літоўскай* частцы Беларусі, сёньня ведаюць — толькі як прозьвішча — хіба што прафэсіяналы-літаратуразнаўцы або фанаты «Народнага альбому», аднак першасны сэнс яго, на жаль, мала хто разумее.

Бліны ў нас даўней елі ня так з рускай ікрой, як з нейкай *мачанкай*, *маканінай*, *намочкай* — усімі гэтымі роднаснымі словамі абазначаўся соўс для мачанья бліноў. У якасьці мачанкі выступала вельмі часта (але не выключна)

верапшчака. Неахайна зафіксаваны сучасны беларускі канон зрабіў мачанку і верапшчаку сынонімамі, пра што ўжо давялося са скрухай пісаць раней. Але калісьці палітра мачанак была значна багацейшая, як і палітра бліноў, пачынаючы ад звычайнага лёку — расолу ад селядцоў — і канчаючы шматкампаанэтнымі канструкцыямі. Сучаснае наша грамадзкае харчаваньне не эксплюатуе прастай, але геніяльнай ідэі, якая магла б знайсці шмат прыхільнікаў, хоць бы сярод студэнтаў — спалучаць бліны з розным мачаньнем і атрымліваць шторааз новае спалучэньне смакаў. А сёньня маянэз, кетчуп і гарчыца — вось і ўсе мачаньні, дапушчальныя кампэтантнымі органамі ў глыбока нацыянальную сетку фаст-фуду.

Стэрэатыпна лічыцца, што галоўны, калі не адзіны, спосаб зьбіраньня традыцыйных рэцэптаў беларускай кухні — этнаграфічныя экспэдыцыі. Шукаеш як мага больш глухую вёску, знаходзіш бабцю чым больш паважнага ўзросту і дакранаешся да *прадоньняў*, не закранутых прыгнятальніцкімі ўплывамі прывілеяваных станаў Рэчы Паспалітай. Менавіта так у нас доўга шукалі крыніцы нацыянальнай ідэнтычнасьці. А што калі дзеля разнастайнасьці зьвярнуцца і да рэцэптаў, якія недабітыя прадстаўнікі «прывілеяваных станаў» запісалі самастойна? Шмат хто сумняецца: ці можна такія стравы лічыць беларускімі, ці не дывэрсія гэта буржуазна-феадальная? Рэвізія вынікаў 17 верасья? Аўтар ня можа самастойна вырашыць гэтае гамлетаўскае пытаньне і выносіць яго на суд чыгача: усе пададзеныя рэцэпты бліноў паходзяць ад выпадкова апалельных *літвінак* і запісаныя 15 гадоў таму (Barbara Holub. Przy wileńskim stole. Książka i wiedza, Warszawa, 1992). Мяркуюце самі, ці толькі былая географічная «прапіска» лучыць іх улюбёныя стравы зь беларускай культурай, ці маюцца яшчэ нейкія падставы лічыць іх *нашымі*? Прынамсі, частцы нашага грамадства. Мо яна яшчэ пакажа, што ўмее ня толькі галадаць-пасьціцца, але і выдатна гатуе?

Прыведзеныя рэцэпты дражджавых бліноў маюць шмат агульных рысаў, нягледзячы на розныя віды асноўнай мукі. Паколькі толькі пшанічная мука ўтрымлівае дастаткова глотэну, які зьвязвае блін у цэлае, яна ў пэўнай колькасці дадаецца і ў жытнія, аўсяныя, грэцкія, ячныя бліны. Таксама «ўзмацняе» бліны, не дае ім развальвацца зьбіцьцё бялкоў у густую пену, якая звычайна дадаецца ў цеста перад самым смажаньнем. «Скачком бліны!»

Бліны пшанічныя

(рэцэпт Міхаліны Шлыковіч, Гудагай, Ашмянскі павет)

*1½ шклянкі малака,
30 г дражджэй,
1 лыжачка цукру,
панюшка солі,
1—1½ шклянкі мукі
2 яйкі падзеленыя,
2 лыжкі алею,
тлушч для смажанья.*

У шклянку малака, падагрэтага да пакаёвай тэмпературы, дадаць дрожджы, 1 лыжачку цукру, панюшку солі, добра перамяшаць і пакінуць да моманту, пакуль вадкасьць не пачне брадзіць. Усыпаць у місу ... шклянкі мукі, уліць малака з дражджамі, перамяшаць, прыкрыць ільняной сурвэткай, пакінуць у цёплым месцы прыкладна на 1½ гадзіны. Зьмяшаць жаўткі з 2 лыжкамі алею і ½ шклянкі малака. Уліць у цеста, якое падышло, і дадаць столькі мукі, каб цеста мала кансыстэнцыю густой сьмятаны. Зьбіць шум зь бялкоў і зьмяшаць зь цестам. Пакінуць на 15 хв. Моцна разагрэць патэльню, нашмараваць тлушчам, смажыць бліны з двох бакоў. Падаваць з маслам, сьмятанай ці са сваркамі.

Бліны аўсяныя

(рэцэпт Марыі Бажускай, засьцэнак Дугны, Ашмянскі павет)

*2 шклянкі аўсяных шматкоў,
30 г дражджэй,
2 шклянкі малака,
½ шклянкі пшанічнай мукі,
1 лыжачка цукру,
1 яйка,
соль паводле смаку,
тлушч для смажанья.*

2 шклянкі аўсяных шматкоў насыпаць на сухую патэльню і падпекчы, часта памешваючы, пакуль не набудуць залацісты колер. Перасыпаць у місу і заліць шклянкай гарачага малака. Пакінуць на гадзіну, каб набрынялі. У гэты час падрыхтаваць рошчыну: раскрышыць дрожджы і ўліць шклянку цёплага малака, дадаць 1 лыжку пшанічнай мукі і лыжачку цукру. Пакінуць у цёплым месцы. У набрынялыя аўсяныя шматкі ўсыпаць рэшту пшанічнай мукі, убіць 1 яйка і старанна перамяшаць драўлянай лыжкай, не пакідаючы камячкоў. Дадаць рошчыну, соль і пакінуць у цёплым месцы. Праз 30 хв зноў старанна перамяшаць і пакінуць яшчэ на 30 хв. Смажыць бліны да залацістага колеру з абодвух бакоў на моцна разагрэтай патэльні, нашмараваць тлушчам: накладаць цеста вялікай лыжкай, зьлёгка разшмароўваючы па патэльні на бліны каля 10 см у дыяметры. (Калі цеста занадта густое, можна даліць малака або вады). Падаваць з мачаньнем (самым папулярным для такіх бліноў было тварожнае мачаньне).

Лічыліся адной з традыцыйных страў на Куцью, але не карысталіся папулярнасьцю ў дзяцей.

Бліны жытнія

(рэцэпт Марыяны Амровіч, Моладава, Пінскі павет)

*2 шклянкі жытняй мукі,
... шклянкі пшанічнай мукі,
40 г дражджэй,
1 шклянка малака,
1 лыжачка цукру,*

*2 яйкі падзеленыя,
панюшка солі,
тлушч для смажанья.*

Жытнюю муку добра перамяшаць з пшанічнай. У асобнай місе раскрышыць дрожджы, заліць шклянкай цёплага малака, дадаць лыжачку цукру і пакінуць рошчыну да моманту, пакуль вадкасьць не пачне брадзіць. 2 жаўткі разьмяшаць са шклянкай сьмятаны, а бялкі зьбіць у густую пену. У муку ўліць сьмятану з жаўткамі, перамяшаць, дадаць панюшку солі, рошчыну і пакінуць у цёплым месцы на 30 хв. Перад самым смажаньнем дадаць пену зь бялкоў і старанна перамяшаць. Праверыць кансыстэнцыю цеста (мусіць быць блізкай да густой сьмятаны) і, у залежнасьці ад выніку, дадаць крыху малака ці пшанічнай мукі. Смажыць на моцна разагрэтай і нашмараванай алеем патэльні. Падаваць са сьмятанай, тапленым маслам або іншым мачаньнем.

Бліны грэцкія

(падляскі рэцэпт)

*1 шклянка грэцкай мукі,
1 шклянка пшанічнай мукі,
70 г дражджэй,
2 лыжкі цукру,
1 шклянка цёплага малака,
2 лыжкі масла,
2 яйкі падзеленыя,
панюшка (¼ лыжачкі) солі,
тлушч для смажанья.*

Грэцкую муку заліць кіпнем (паўшклянкі). Старанна расьцерці і пакінуць астываць. Калі астыне да пакаёвай тэмпературы, дадаць паўшклянкі пшанічнай мукі, перамяшаць. Расьцерці дрожджы з 1 лыжкай цукру, дадаць каля ¼ шклянкі малака і ўсё разам добра перамяшаць з прыгатаванай раней мучной сумесьсю. Прыкрыць рошчыну сурвэткай і пакінуць падыходзіць у цёплым месцы. Расьцерці масла з 1 лыжкай цукру, дадаць жаўткі і расьцерці ў аднастайную, пульхную масу. Дадаць яе ў рошчыну, усыпаць рэшту мукі, соль і рэшту малака. Усё разам добра перамяшаць і пакінуць падыходзіць у цёплым месцы. Калі цеста падвоіць свой аб'ём, дадаць густа зьбітую пену зь бялкоў, перамяшаць. Смажыць на добра разагрэтай нашмараванай патэльні (лепей на дзвюх адначасова). Гатовыя бліны можна перакласці ў гаршчок ці рондаль зь вечкам і паставіць у разагрэтую да 100°C духоўку на 15—20 хвілін.

Тварожнае мачаньне да бліноў (асабліва аўсяныя)

(рэцэпт Яніны Цеханюк, Брындзішкі, Гарадзенскі павет)

Тварог змалоць у камбайне або, калі занадта вільготны, старанна пацерці відэльцам. Дадаць сыракавшу і сьмятану (у прапорцыях 1:1:1), старанна перамяшаць. Дадаць соль і перац (або цукар) паводле смаку.

Паста селядцовая да грэцкіх бліноў

(рэцэпт Станіславы Свардзевіч, Шыплішкі, Наваградзкае ваяводзтва)

Вымьтае і высушанае селядцовае філе змалоць у кухонным камбайне ці ў мясарубцы. Масла ў прапорцыі 1:1 да селядца расьцерці лыжкай у місе, дадаць пасту зь філе і крыху добра пасечанай зялёнай цыбулі. Пастай шмароўць гарачыя грэцкія бліны, вельмі тонкім плястам.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Дваццаць спосабаў
любіць Парыж

Парыж, я люблю цябе (Paris, je t'aime)

Францыя — Нямеччына — Швайцарыя
— Ліхтэнштайн, 2006, каляровы, 116 хв.

Жанр: Мэлядраматычныя, парадыйныя
і страшныя кароткамэтражныя эцюды

Адзнака: 7 (з 10)

Кароткія эцюды ад 20 рэжысэраў, якія прызнаюцца ў любові да Парыжу. Мужчына знайшоў жанчыну свайёй мары — пад коламі ўласнага аўто, юнак закахаўся ў мусульманку, няня сьпявае адну калыханку і сыну, і дзіцяці сваіх працадаўцаў, прывід Уальда дае парады закаханаму, а пара мімаў жывуць у ладзе ля Эйфэлевай вежы.

У кожнага раёну свая гісторыя, і гэтыя гісторыі пераважна лірычныя. Манмартр, Цюільры, могілкі Пэр-Лашэз (выбар Ёэса Крэйвэна). Працягласьць эцюду не перавышае 10 хвілінаў, і таму мы бачым завязкі любоўных стасункаў ці рамантычныя завяршэньні (як у гісторыі мужчыны, які вырашыў застацца з хвораю жонкай).

«Парыж, я люблю цябе» — карціна лёгкага подыху, зьнятая пераважна ў адной стылістыцы, нягледзячы на стракатасьць іменаў. Свой фірмовы почырк прадэманстравалі толькі браты Коэны, Том Тыквер і Вінчэнца Наталі.

Згодна волі братаў Коэнаў, Стыву Бушэмі трапляе ў скандальна-гратэскавую гісторыю на станцыі парыскага мэтро. Том Тыквер зрабіў ліхаманкавы кансьпект каханьня сьляпога юнака й актрысы. А Вінчэнца Наталі пазычыў Элайджа Вуда з «Гораду грахоў», каб ажаніць яго з сэксапільнай вампірайкай.

ТАМ

Такі Алесь Мара

TAM

Тутэйшым Аматарам Мастацтва
жывапіс

графіка Аляксея Марачкіна

ГАЛЕРЭЯ «МАСТАЦТВА»

пр. Незалежнасьці, 12

Адкрыцьцё 20 лютага 2007 года а 17-й гадзіне

Тэл. 2278363, 2273115

ЗАПРАШАЕМ

Але кіназборнік цэласны. Парыж 2006-га — гэта горад з «бармэнам»-Дэпард'е і Фані Ардан, якая дае апошні спэтакль, з турыстамі-амэрыканцамі, французскімі мусульманамі й афрыканцамі. А ў апошняй навэлі заморская паштальёнка раптам прызнаецца Парыжу ў любові. І горад на гэтую любоў адказвае.

Мілае, цёплае й неабавязковае відовішча. Лёгка, лірычныя, кранальныя аўтарскія эцюды.

Фільм дэманструецца ў праграме «Канама-

нія». Сэанс у менскім «Доме кіно» да 18 лютага штодзень а 18.50.

Таксама з 15 да 18 лютага **Кінафармат «4x4»:**

«Чорная кніга» Пола Вэрхувэна, незалежная амэрыканская камэдыя «Маленькая міс Шчасьце», «Згублены горад» Эндзі Гарсія і «Сэкс і больш нічога» Крысьціны Годы.

Андрэй Расінскі

20 лютага ў Чырвоным Касьцёле (пл. Незалежнасьці)

Прэзэнтацыя альбома сэрыі
Беларускі Музычны Архіў
на вершы Сяргея Новіка-Пяюна
**"Дні лятуць/Песьні з-за
кратаў"**

Удзельнічаюць: Тацьцяна
Беланогая, P.L.A.N., Яраш
Малішэўскі, ZIGZAG, ЖАБА ў
КАЛЯІНЕ, РОСТРА, Віктар
Шалкевіч, Інэса
Леаданская і інш.

Даведкі: 6490888, 7662425 Уваход вольны

100-ГОДЗЬДЗЕ
ПАЭТА

Маналёг з Аляксандрам Рарам

Гледзячы, як нашы палітыкі мыкаюцца з заходнімі журналістамі, зразумеў, што прарыву на Заход замінаюць не аўтарытарныя бзікі рэжыму, а слабае веданьне іншаземных моваў. Прапаную стандартную схему маналёгу для мерапрыемстваў такога кшталту. Фэльетон **Лёліка Ушкіна**.

Гутэн таг, гер Аляксандар Рар!

Зэтцэн зі зіх бітэ.

МТС ін Беларусь! Соры — Вэлком! Я ёсьць зэр хэпі! Я хэв хір ін Мінск вэры папулярэн журналіст, як ю. Дас іст фантасьціш!

Вуд ю лайк сам кавы або мінэралкі?

О'кэй. Лэт мі эксплейн аўр пазішын.

Іх бін гут прэзыдэнт. Аўр кантры ёсьць унд была ін цэнтар Эўропа фарэва.

Фэрштэйн?

Эўропа маст андэртэнд: май лэнд іст гуд фрэнд. Ай лав ю.

Вір хэлп ю стоп нарकोцкен, якія гоў на Заход. Наркоцкен — гэта ніхт харашо.

Май зольдатэн унд поліцай конфіскірэн кантрабанда унд спасайт Эўропа.

Вір хэлп ю. Ю цяпер маст хэлп ас.

Дас іст фантасьціш!

Наў эбаўт Раша.

Ведаеце, Аляксандар, Пуцін іст бэд гай. Вэрі бэд. Масква хацець Эўропа капут махэн.

Ноў газ, ніхт бэнзін, найн лямпэн гарэць ін Эўропа. Хацець бр-бр-бр-бр махэн. Як Санта Клаўс. Я-я, Санта Клаўс.

Фэрштэйн?

Гэта харашо.

Ю із май фройнд.

Цяпер эбаўт ласт канфлікт.

Вір ніхт газ унд нафту сыцібрырэн. Вір толькі вонт аўр мані цурук.

Пуцін донт гебен нам доларз фюр базэн, арэдэн, транзітэн...

Дас іст зэр плэхо. Белів мі, Аляксандар.

Наў мы фэрштэйн: Газпром іст бэд піпл. Яны лайк тыя фашыстэн. Фак Газпром! Фак!

Мы хацець наў Эўропа дружба махэн.

Вір былі естэрдэй лайк самалёт. Абэр нур айн крыло было ін дызэ самалёт. Вір ўонт цвай крыл наў.

Абэр што я ўонт шпрэхэн, Аляксандар: Эўропа маст ніхт аўр контактэн поліцізырыш лук. Іх бін гут. Іх бін зэр гут. Іх бін атрымаў найнці найці процэнтэн галасоў на ласт элекшн.

Опозішн із зэр літл унд кляйн бандзітэн. Яны фэрштэйн піпл проблемэн ніхт у зуб нагой. Яны эўры дэй інтурызмус махэн унд эбаўт нашу сітуэйшан няпраўду спікен.

Фэрштэйн?

Ай хоўп вір будзем шнэль ін дружба лебэн.

Донт форгів гебэн мір інвэстыцы.

Ай лав ю.

Фэрштэйн?

Гут.

Сэнк ю фор візіт, гер Аляксандар Рар.

КАЛІ Б...

...праграма забесьпячэньня маладых сем'яў кватэрамі па прынцыпе «Нарадзіў траіх — адчыняй нагой дзьверы» ляснулася.

— Прэзыдэнт сказаў: «Нарадзіў траіх — адчыняй нагой дзьверы»,
— прэзыдэнт выканаў. Вось вам, дарагія бацькі, тыя самыя дзьверы.

...у КДБ была машына часу.

— Апошні раз прапаную, грамадзянін сьвяты Валянцін. Або зараз мы робім вам «ластаўку», або вы адназначна раіце сваім фанатам сьвяткаваць Дзень закаханых дома з уключаным Першым каналам. І крыў Божа хто зь іх пойдзе на які «марш»!

літаратурны сшытак «НН»

люты 2007

Мікола Бусел. Анабазіс	26
Кніга пра горад, якога няма	29
«Зюддойчэ цайтунг» пра раман Клінава	30
Кацярына Раабэ: «Ён павінен быць проста добрым аўтарам»	32
Валянцін Тарас. Ювэнал з каменным тварам	33
Гутарка з Паўлам Касцюкевічам. У Ізраілі я хачу быць беларусам	36
Павал Абрамовіч. БязЛАДнае слова	37
Паўстанец, мастак, кампазытар. 200 гадоў Напалеону Орду	42

год паэзіі

Сяржук Сяс. Падарожжа ў зіму 39

Андрусь Храпавіцкі. Вірт 39

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

У Расеі праходзяць у Думу болей людзі, што стаяць за народную свабоду, і сацыялісты, у нашай Беларусі, на Валыні, западнай Украіне і Польшчы прайшлі найболі людзі, што не стаяць за свабоду і лепшую долю працуючага народу: павыбіралі ў Думу памешчыкаў, чарнасоценьнікаў, духоўных. У беларускіх губэрнях памешчыкі, біскупы і архірэі лёгка пазбівалі з толку нашых вясковых людзей.

«НН». №6. 1907

Алесь К. «Наша Ніва» 100 гадоў таму выходзіла штотыднёва, а ня раз на два тыдні ці раз на месяц, як Вы пішаце. Прыкладна 80—90% газэтай плошчы прыпадала на матэрыялы палітычнага і гаспадарчага характару і навіны, а літаратурныя матэрыялы займалі астатнюю плошчу. Прычым «НН» Луцкевічаў і Ёласава, як правіла, зьмяшчала на першай паласе матэрыялы палітычнага характару. Яна нязьменна асьвятляла выбарчыя кампаніі, нават калі недэмакратычнае заканадаўства зрабіла Дзяржаўную думу падкантроль-

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

най уладам. Вашы прапановы «варнуць «Нашу Ніву» ў фармат літаратурна-культурнага газэты, якой яна была 100 гадоў таму», грунтуюцца на памылковым уяўленьні пра тое, якой была «НН» першапачаткова. «НН» была інфармацыйна-аналітычнай. Заснавальнікі «НН» лічылі, што толькі ператварэньне беларусаў у палітычна актыўных грамадзянаў і актыўны і разьвязлівы ўдзел нацыянальнай інтэлігенцыі ў палітычнай дзейнасьці можа прывесці да рэалізацыі задачы нацыянальнага руху.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ

Буду ўдзячны ахвяраваньням на набыццё электрастанцыі ці прыму ў падарунак 2–2,5 квт. Гарантую ананімнасьць. Т.: 319–65–74. Генадзь

ВІТАНЬНІ

Дзякую за дапамогу чалавеку са Сьветлагорску. Генадзь
Яніну і Алесь Пушкіных віншуюм з нараджэньнем дачушкі. Беларусь

Жыве! КАЦІК

Віншуюм з Днём народзінаў ша-ноўную Крысьціну Вітушку! Хай лёс падарыць ёй спрыяньне і натхненьне, надзейных сяброў і шчырых аднадунцаў, любоў і каханьне. Калегі і сябры

ВЫКЛАДЧЫКІ

Група піцэістаў шукае выкладчыкаў па: гісторыі Беларусі, біялёгіі, ангельскай і расейскай мовах для падрыхтоўкі да здачы іспытаў экстарнам за ІІ клясаў школы. Т.: 226–61–01, 215–31–69, velcom 342–90–80; mts 552–65–06

ПАДАРОЖЖА

Зьміцер Каспяровіч запрашае ў падарожжа 18 лютага (нядзеля) па маршруце: Менск–Сынковічы–Лукоўніца–Пруд–Дзяржын–Зэльва–Аляксандраўшчына–Міжэрычы–Славічы–Менск. 25 лютага – «Шляхамі рамантызму»: Косава–Ружаны–Лыскава–Краскі–Падароск–Ізабэлі. 8–11 лютага: Люлін–Занасць–Казімеж Дольны–Пулавы. Т.: 017–292–54–58, 622–57–20, 509–12–16, 110–19–28, 573–88–17

СПАЧУВАНЬНІ

Спачуваем Зьмітру Бартосіку з нагоды сьмерці бацькі. Рэдакцыя

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай ахвяраваць на выданьне. Дэталі — старонка 25.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
шэф-рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Лява
галоўны рэдактар Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Мясцовы фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі газэтычнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102–71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2421. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 14.02.2007.

Замова № 909.

Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а–112.